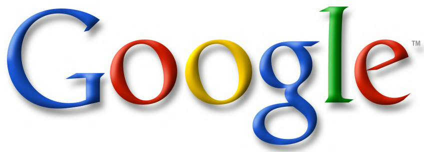

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

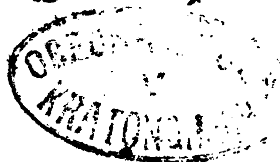

STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

ČECHOSLAW.

Wsseobecný Zábawnjk.

W Praze a Hradci Králowé.

Pjsmem a nákladem Jana H. Pospjssila, činného auda českého národnjho museum.

1830.

STANFORD UNI
MAY 5

UŠLECHTILÉ DJWCE

ANTONII

ŠTĚPÁŇKOWĚ,

NA DŮKAZ ŠETRNOSTI GEGJHO WLASTENSKÉHO CITU A SMEYŠLENJ WĚNOWÁNO.

Přigmi, djwko! do ochrany
Tuto knjžku gako wěno;
Nic Ti nebuď zatageno,
Bogjme se hany.
Ale Ty-li přigmeš mjlo
Naše skromné djlo,
Ať si potom kdokoli
Za terč knjžku wywolj;
Ať si mjřj swými hněwy
Na naše zpěwy —
Chybj; - co tak swjtj, co tak plane,
Oko geho rozhněwané,
Wida djwku, wida gegj gmeno,
Diwem bude oslepeno;
Nebo, kdo ge pod ochranau děwy,
Toho samých bohů minau hněwy!

Jaroslaw Langer.

Námluwy.

Gedno genom nebe,
Geden nebe pás
Kryge mne i tebe,
Kryge oba nás.
Z gednoho slunjčka
Nám wycházj den,
Gedna nás wesnička
Dochowáwá gen.
Kdybys sobě chtěla
Mě za muže wzjt,
Wjce by si směla
Stegně se mnau mjt.
W gednom ostáwali
Bysme domku gen:
Pakby sme mjwali
Snad i stegný sen.

Plaček.

Pokánj.

Wzahradě sem seděl,
Na měsjček hleděl —
Nad horau měsjček stál;
„Wjce od Lubinky
„Nechci mjt hubinky!“
Měsjčku sem přisahal.
Hral sem zase wčera
Dlauho za wečera
W zahradě s děwicj swau;
Sladké sem hubinky
Dostal od Lubinky,
Chwjli mage blaženau. —
W tom měsjček wyšel:
Mně na mysl přišel
Slib, co byl sem udělal!
Tu we wšj žalosti,
Hřjchu ošklíwosti —
Zpátky sem hubinky dal.

Plaček.

Tauha děwčj.

Co to pláče na zeleném břehu,
Na břehu pod růžonosným keřem?
To nepláče lyska, ani labuť,
Labuť bjlá s pěkným táhlým hrdlem,
Ale Běla ge to, djwka mladá.
Na druhau stranu se mutno djwá,
Kdežto mládenec kosj palauček,
A hned k němu posjlá posljčka,
Aby přišel, že zde tauhau prahne.
I letj přes řeku mladý posel,
Mladý posel, garnj to wětýrek,
A když přiletj na druhau stranu,
Ptá se ho tu gunoch zlatowlasý:
„Odekud letjš, wětýrku šumný?
„Odekud neseš pochotnau wůni?
„Takto lučnj kwět genom wonjwá,
„Lučnj kwět, nebo rozkošná růže!“
Odpowj mu posel slow milosti:
„Za potokem pod růžowým keřem
„Modrooká děwa nyge láskau;
„Tam poged', a gá poženu člunek!“
I odwáže gunoch loďku malau,
Do lodě si ljpowé hned sedne,
Na druhau stranu se řekau plawj,
A swé djwce s twáře porošené
Sljbá tauhu pod růžowým keřem.

Jarošlaw Langer.

Sláwie we snu.

Hagey milostně we spanilém chladu libých stromečků! na kwětinách si tu polež, mladičká! spi; po bauři we chládku libém se to spj pokogně.

Uzawři usta! neklokotey nynj zpěwný slawjčku! ať mi gi nezbudjš, tu djwku; ge to děwa pěkná, a spanilé děwy pěkné mjwagj sny.

Potůčku můg! co rákosowým břehem praudjš pokogně, wlnky lehaučké pozastaw; ach, utichni rychlo, bys mi gi neprobudil šuměnjm!

Wětýrkowé! swé šepty dowádiwé umjrnětež; pryč leťte ze wětwiček, které w oblauky tu s poswátné ljpy klenau se milostně nad nj!

Tak, má milenko; — pěkně hagey si tu! Nebog-se; žádný tobě neuškodj; wždyť sem tu gá, a welmi dobře hljdati djwky umjm spjcj.

Až zagde mrak, z hor powstane růžowých slunéčko, pak i gá probudjm tebe! — pjseň zazpjwám; tak se pěkné ze sna budj děwy bez lekánj.

Tuť se odewrau twé oči modrawé, gež we snu rozkoš mokrem ogasnila; a wšecko, mágowý co sen ti kauzlil, uzjráš we skutečnosti! —

Jaroslaw Langer.

Wogtěch Bobowský.

(Z Jassowského.)

Wjtr podzimnj ſſuměl ſſtulinami ſtarých oken zámeckých, a pohybowal obrazy na nichž byly namalowány rodiny, genž wiſely na zatemnalých ſtěnách ſálu gotyckého. Weliké hodiny ſe Ježulkau, přiwezeny ze Gdanſka za pſſenici podolſkau, odbily práwě hodinu deſátau, a přetrhly ticho panugjcj w ſále. Na welikém mramorowém ohniſſtu, ozdobeném děgi ſtarého zákona, hořel rozložený oheň, gehožto praſſtánj, z polen ſoſnowých pocházegjcj, mjchalo ſe w gednoſtegné bitj hodin. Bauřj bylo ſlyſſeti na dwoře, gak metagjc beſſtěm w okna ſſuměla ſtoletými ljpami, roſtaucjmi kolem. Temnoſt powětřj podzimnjho zatemnila z přirozených přjčin i ſmyſly přjtomných w ſále, kteřj mlčjce patřili na oheň praſſtagjcj a ohřjwali ſe před zimau. Towaryſtwo to při ohniſſtu ſeſtáwalo ze ſtarce, ſedjcjho we welikém, damaſſkem potaženém ſedadle, a magjcjho nohy nedwědinau obwinuté, potom ze dwau wnuků geho a mladého muže s manželkau. Mladý muž, gſa ſetnjkem u Petyhorſké gjzdy litewſké, ſedě při mladé manželce ſwé, čaſto

gi němým wyrážel milowánjm, dokazugjcjm, že nacházegj se gesstě w růžowém čase manželstwa. Dále sedělo dwé služebných prostých žen přádlem zaneprázdněných, a u samého ohniska seděla stará babička, manželka purgrabjho w zámku, w černém salupku a we wysokém bjlém čepci. Ta chtjc přetrhnauti mlčenj panugjcj w sále, wytáhla ze stolku knihu zawázanau w osličj kůži, zažila z černého růžku tabáku, a odfrknuwssi při tom dala na nos weliký wětssj gesstě breyle, a otwjragecí knjžku ozwala se těmi slowy: „Přečtu Wassj Milosti, můg pane Wladislawe a moge panj Stonjkowičowa Nursko, něco z té knihy, kterau sem dostala z knihárny přewelebného a weždy na mne laskawého otce Zefiryna. Ctihodný prelát tento, ozdoba Karmelu, wždycky nehodnau služebnici swogi dobrými obdaruge knihami.“ To řekssi začala čjsti hlasem nosowým následugjcj tytul: Zahrada liliowá a cedrowá, zápachem cnostj angelských..... „Dosti této zahrady“ zwolal zjwage Wladislaw, schowegte gi do stolku swého, moge panj Baydalská, ať tam zazelená. Gesstě spáti nechceme. Tu raděgi děd powj nám něco ze činů mladosti swé, které tak přjgemně wyprawuge. Chceme ge raděg slyssetí, nežli wssecky zahrady panj Baydalské. Nenjli prawda Basio?“ To mluwě obgal ženu, která mrknutjm černého oka swého dala znamenj, že gi přjgemná gest mysl manželowa.

Dal se stařeček uprositi, gatý hladěnjm a pomilowánjm wnuků, a když se k wyprawowánj přihotowowal, rozhněwaná panj Baydalská knižku a breyle schowala do stolku, mumlagjc sobě pod nosem o nezpůsobu mládeže, a o malém si

wážený starých. Wladislaw usmál se newelmi, dělal gako kdyby neslyssel, přiblížil se ku starcowi, poupravil poléňka na chni a dědeček w tato slowa wyprawowati začal. Když djtky chcete, opět wám něco z mladosti swé powjm. Když sem byl gesstě tak čerstwý a garý, gako ty Wladisláwku, wesele sem přes stolice a příkopy skákal. Když sem dosedl na koně a na něm po lukách otcowských si podowáděti mohl, byl sem neyssťastněgssj z lidj.

U Jezuwitů Jaroslawských učil sem se eloquentiam i artem poëticam, a když guž důkladně moge pensum sem urobil a ne geden latinský rymowý werš ex abrupto, gako druhý Ovid, sem byl schowal ku gmeninám přewelebných professorů, powolal mne otec a dal za komornjka panu setnjkowi.

Byl tenkráte rok 1670, když do služby k setnjkowi poslán sem byl, a panowal král Michal Wissňowecký. Turci tehdá práwě wpadli gako kobylky do Polska, pode Lwowem rozbili stany a počali město obléhati. Měssťané Lwowsstj, wedeni radau swým, Eliássem Lauckým, bránili se udatně, a přes 14 dnj neysilněgssj autoky wydrželi. Pospjchal pan setnjk ku tjsněné kragině ruské na pomoc, sebral wogska gak gen mnoho mohl, a w několika půtkách porazil Ottomany. Nacházel sem se tenkráte w řadách woganských, zastáwal sem auřad praporečnjkůw a w gedné půtce s Tatary byl sem zagat. Když zlo prowáděgjcjmu nepřátelským wogskem Sultánowi Mahometowi čtwrtému Lwow 80,000 zlatých daně zaplatil, a Chan Tatarský Weli Alepu i Wezir Lew rozkaz dostali, nepleniti wjce wůkolj stolice wogwodstwj ruského, byl sem guž na ce-

ště do Konsstantinopole a litowal sem, že mi odňata ge příležitost pomstíti na pohanech wlasti mé učiněnau hanbu.

O hanbě wyplacenj se uslyssel sem teprwa na předměstj Kassim-Bassa, w ohradě gistého znamenitého Turka, gemužto, gsa w Galači na prodag wystawen, práwem kupeckým za gměnj sem se dostal. Wygma snižugjcj pocit, že sem prodán gako dobytek, wygma tauhu po wlasti, osud sem neměl gesstě nehorssj. Dostal sem se k dobrému pánu a k lehké práci, nebo celé zaneprázněnj mé bylo, abych pilen byl kwjtků w zahradě, a každého rána pěkně složenau kytku, určenau pro dceru pána, odwedl černému klesstěnci, který gi zase pěkné Fatymě odewzdáwal. Ostatně byl sem pánem celé zahrady; wolno mi bylo choditi po nj, trhati owoce i kwěty. Abych ale zůstal zahradnjkem tureckým, musel sem mjti něgaké známosti w uměnj zahradnickém, kteréhož sem nabyl u pana setnjka, welikého milownjka zahrad. Gako gest nemožná wěděti, nač se komu gaká wědomost hodj, tak i lépe gest uměti wjce, nežli málo.

Tureckého pána swého málo sem widjwal; negwětssj djl dne stráwil w pokogi zamknutý, a nikoho nepřipausstěl k sobě. Gak mně ginj otroci powjdali, i gak sám sem potom přeswědčil se, byl to welmi učený člowěk a we weliké wážnosti u Sultána. Celé dny stráwil přehljženjm swalů pergamenowých a čjtánjm knjžek. Nenásledowal newědomosti giných Turků, a málo sobě libowal w rozkossech serajlu, a dobrau knjžku cenil nad nepřidssj pěknost Georžanky nebo Čerkasanky. Gako kdybych dnes ho widěl, tak mi dobře wězj w paměti. Byl wysokého zrůstu, i ačkoli nebyl guž mladý, přece gesstě slussný muž.

Černá hustá brada geho mile odrážela od wybledlé twáři, zrak měl čirý ale ne hrozný, někdy temný a žalostný skoro; a když procházel se krokem wážným po dlauhých cedrowých ulicech zahrady, pozorowal sem, že má coš do sebe; tak dalece aučinkowala mysl na geho twáření.

Neměl giž ženy, ale gak wýsse prawil sem, dceru, která w Haremách Stambolu pro krásu wážena byla. Milowal gi náružitwě, nebo byla plodem i obrazem neymilegssj manželky geho, které ztrátu gjž několik let oplakáwal, a nad gegjm mramorowým náhrobkem, powýssenym w aubočj zahrady a opleteným neydražssjmi kwětinami wýchodu, slzy každý skoro den wylewal, neywjce za času rannjho, když prwnj záře slunečnj sotwa wystřelilwssi zlatily swatého Helespontu wlny, ljbaly kapky rosné, genž owlažowaly lučiny pěkných polj a usmjwaly se na rostaucj tamo gawory.

Dlauho neměl sem přjležitosti widěti zbljzka dceru pána mého; gedenkráte sstěstj poslaužilo mi k tomu. Gednoho dne délegi, než obyčegně, prodléwal sem w zahradě, a gjž i pán můg swé zamilowané laubj byl opustil, ale gá sem gesstě zůstal. Tu mocno tauha po wlasti a po přjbuzných zachwátila mne, tesknil sem po swobodě, že sem plakal patře na zapadagjcj slunce, gak obléwalo zlaté wěže Piale-Bassa a mandlowý strom, pode kterým sem seděl. Žalost má konečně přewýssila mjru, když, zpomena sobě na rodiče, na sestnjka, na wůkolj rodné wjsky, bolesti stjsněného srdce gewil sem we smutné wlastenské pjsni. Domnjwal sem se, že mne nikdo neslyssj, kromě ptáků hlasu mému nerozuměgjcjch, ano w tom se otewřelo okno prawého pawilonu w Haremě, a z něho bylo widě-

ti wychýlenau hlawu ženskau. Hleděl sem na ni, přestana zpíwati, a chtěl sem odbáliti se, wěda dobře o tom, že otrokowi bráněno na wýchodě, hleděti na ženskau krásu. Widěci djwka, že chci odegjti, kynula, bych zůstal a přiblížil se k nj; co když sem nesměle a krokem třesaucjm se učinil, ptala se mne hlasem libým po wlasku: Proč dále nezpjwám, a kdo gsem? „Otrok pána této zahrady," odpowěděl sem rowně po wlasku, nebo uměl sem důkladně ten gazyk, kterému naučil mne nebožtjk Atanáz, Dominikán krakowský, dlauho we Wlassjch w Řjmském konwentě přebýwaw. Ano powěděl sem, že gsem otrok; a nesměge djwce w oči patřiti, stál sem chwěge se gako ratolest stromu, obwjwána wětru wanotem. Byl sem nesmělý gako rostlina, kterau botanikowé zowau po latině „noli me tangere" a po česku „netýkey se mě," a kterých dosti bylo w zahradě pána mého.

Djwka nedbala na nesmělost mau, a chwálila pjseň až prosila, bych gesstě gednau zpjwal. Tu smělegssj guž, patřil sem gj w oči, ačkoli we hlubině srdce mého cjtil sem se gj rowným, ba wyššjm nad nj. Ač sem toliko otrokem byl, ale gako prawý katoljk a sslechtic Polský slussně sem si wýsost nad dceru pohana oswogowal. Směle tedy hleděl sem gj w oči, a mohlli sem co takowému angelu odepřjti? Shrbený, břemenem osmdesáti let umdlený starec, newjm gestli s dosti náležitým ohněm, shodnégssjm mladosti, dowedu popsati tu čarownau bytost, ohněm, gakým tehdá pálaly nerwy mé. Každé gednotliwé popsánj bude nedůkladné a slabé, gako nedůkladné a slabé ge wsselikě wyobrazenj ráge, malowané sstětcem smrtelnjka. Pobožný wyznawač Koranu měl by gj za gednu z to-

warywſſek Proroka, křeſtan za coš wjce, nežli za ſkutečnoſt ſmrtelnau. Ale nač srownáwánj, nač ſlabé popiſy, doſti že byla kráſau, gakau nikdy gſem newiděl. Ruměnce na gegj bjlé twáři tak ſe zgewowaly při temných gegjch wlaſech, gako růže a lilie roſtaucj na černé zemi wýchodnj, čerſtwým ſkropené beſſtěm. Oko gegj pálalo gako plamen Wezuwa; widěl ſem pozděgi tento diw přjrody, ale neučinil na mne takowý dogem, a nezdál mi ſe tak plamenným, gako oči pěkné Turkyně. Byl ſem progatý gegjm pohledem a ſtál ſem gako mrtwá ſocha w djlně Michala Angela. Ale pozorugu, že ſem w opiſowánj daleko zaſſel. Nechtěl ſem srownáwati, a ſamým srownáwánjm wyprawugu. Sjtjm po powzbuzeném ohni, že ſem w té chwjli připomjnánj mladoſti mé hotow zůſtati báſnjřem lepſſjm, než ſlawný Samuel Twardowſký.

Zatjm wraťme ſe ku začaté powěſti. Opakowanau proſbau djwky, že ſna podiwu, do kterého mne kráſa gegj pohraužila, probuzen, učinil ſem žadoſt gegjmu rozkazu, a zpjwal ſem tu ſamau pjſeň. Poſlauchala gi s uwahau, zdechla, a patřjc na mne zalila ſe ſlzami.

„Ze které čáſti Polſka gſi, neſſťaſtný mládenče" optala ſe hlaſem lahodným.

Wogewodſtwo ruſké ge má wlaſt, odpowěděl ſem chlubně, země okráſſlena tokem Dněſtra a Sanu, země med a mléko wydáwagjcj. We ſtarožitném Lwowě uzřel ſem prwnj záři ſlunce. Ale gak wjš Panno, že Polákem gſem?

„Poznala ſem to po polſké pjſni twé, nebo rozumjm něco po Polſku" odpowěděla děwa.

„Ty rozumjš po polsku?" zwolal sem u wygewenj. „O gak sem sstastný, že w tom dalekém kragi, za bauřliwými Propontydu břehy nalezl sem bytost rozuměgjcj a pogjmagjcj žalost mau."

Začal sem gj dále wyprawowati přjběh mého žiwota a nesstěstj, kdy sem prodán byl, co sem wytrpěl než mne Ali-Bek kaupil, a w gak weliké byl sem rozpačitosti, kdy mne celého skoro obnaženého, gako dobytek na trh wedli; gak cit lidské hodnosti we mně se zbauřil, kdy ze twářenj osob, které mne byly obstaupily, sem poznal, že mne prodáwagj do wěčného otroctwj. — Připomněnj to, dotud smyslům mým přjtomné, slzy wytisklo z mých očj a — zaplakali sme oba.

„Bud zdráw" promluwila po polsku, „a na wečer přigď na toto mjsto. Neuwěřjš gak mi sau drazj kragané twogi a gak ráda bych s nimi rozmlauwati chtěla. Negednau žádám bljže poznati něgakého Poláka a porozpráwěti s njm do wůle o wlasti geho. Chtěla sem z ust geho uslyssetí o wálečnosti bogownjků wassich, kteřj swými čjny wždycky srdce mé obdiwem naplňugj. Chtěla sem uslysseti zpěwy wassich básnjků, kteřj, ačkoli nedychagj we wygádřenj se tjm žápalem, tjm ohněm krwe polednj, gaký nasse básnjky označuge, za to ale magj dogjmagjcj prostotu, sladkau wnadu přjrody a řjdkau náklonnost ku wlasti. Kochanowci zachwjwagj mnau a skoro Kasspar Twardowský, mimo widomau proti Turkům strannost, nemůže srdci, Poláky milugjcjmu, se nezljbiti."

Podiwil sem se u děwy této oné ač malé známosti literatury nassj. Gak sem pozděgi se dowěděl, bylato Fatyma, dcera mého pána. Wyplnil sem tak milé mně welenj gegj, a

na wečer přissed pod okno zpjwal sem, a rozmlauwali sme po polsku. Wyprawowala mi mnoho o mrtwé matce swé i o dobrém otci, o kterémž se zápalem mluwila; ale to gen nechtěla mi wygewiti, co gi tak ku Polákům táhne, a odkad umj gazyk polský.

W krátce poznali sme se lépe, rozmluwy nasse wjce zajjmawé bývaly, a za dne, nemohauce mluwiti spolu austně, rozmlauwali sme skrze kwěty. Každá daná gi kytka měla gakési znamenj, rozličné wěci pomocj kwjtků zgewowali sme si obapolně a tjm způsobem swěřowali sobě wsseliké skryté myssllénky. Gakási moc newyzpytatelná naklonila ku nj srdce mé, a kwjtka rukau mogj trhaná, bývala tlumočnjkami citů mých. Guž wám, děti, negednau sem wyprawowal o mluwě skrze kwěty na wýchodě; magj oni rozličné tam znamenj a celá tagnost záležj w uměle složené kytce. Tento rozmlauwánj způsob ge potřebný w kraginách, kde citům dáwagj pauta a kde neynewinněgssj čausto puzenj srdce krutému trestu podlehá. Nesstastnj milencowé turečtj nuceni sau na ten čas k giným bezpečněgssjm se ubjrati prostředkům, a milost, ta tisjcerých přjběhů twůrkyně, rowně důmyslná pod ledy půlnočnjmi, gako pod pásem ohniwých kragin polednjch, podala gim způsob, čest dáwagjcj gegich důwtipu a ohniwé obraznosti.

Pamatugu se, že gednau, chtě se ptáti Fatymy, zda mohu mjti gakau naděgi, sem gj poslal w kytce pěknau, dozralau hrussku (*armud* po turecku), a w záměně od nj dostal sem gablko (*elma*), we wětwičkách wissni (*kiraze*), a we kwětech hiacintu zatknutau, co znamenalo „až bych přissel k nj, že má cos mi powěditi, a že mi přege. Gak sem přisse

smluwili sme se důkladně. Oba swěřili sme sobě tagnosti srdcj naššich a oči nasse srdcj hlubinu pronikšše, wyznánjm začerwenily nám ljce. Toto blahé odkrytj zatagili sme mezi sebau, nebo nikdo nás neslyssel, toliko luna, ana oswěcowala černé zdi Háremu, wěže minaretů Matky Swěta (Konsstantinopole), a nepokogný Bosfor, který hluče baurliwé wlny o mlčjcj břehy rozrážel.

Od nynjěka žil sem swobodně a sstastně, gak gen možná bylo. Pán widomě odlaučil mne od giných otroků a konečně, gsa genom w towáryšstwě něgakého otroka, wolno mi bylo procházeti se po městě. Náhodau seznámil sem se w Peře s gistým armenským kupcem; k tomu chodil sem často a wyptáwal sem se na nowiny z Polska, nebo měl bratra we Lwowě od něhož wěděl wssecko, co se dálo. Od něho potom dowěděl sem se gak hanebný traktát Bučacký položil hráz dálssjmu nápadu Turků na wogwodstwj ruské; gak národ polský na hanbu swau pozdě wssak otewřel oči a začal stěžowati si na uzawřený pokog, wkládagjcj na Polsko těžkau a s neslawau spogenau daň; gak okolo Lwowa začala shromažďowati se wogska korunná i Litewská, a celý národ procitnul ze spanj. Pod Gliňany mnohočetné položily se pluky. Gednau přeplassení tito geklowé nestratili weliké mysli swé, a genom na chwjlku zdálo se, že se pokořili moci.

Se slzami skoro wyprawowal mi poctiwý, gako wssickni geho kragané, Polákům nakloněný Armén, že král Michal, wjce nesstastný nežli slabý aumysl mage, chtěl wlastnj přjtomnostj swau rytjřstwo Polské ožiwiti. Přichazj pod Gliňany, ale mužský aumysl přemáhá oslabené tělo. Onemoc-

něl náhle a pro zachowánj zdrawj poručil odwezti se do Lwowa. Nedlauho trpěl, umřel tam w 35. roku žiwota swého. Zneuctěné stjny krále Michala pomstěné byly činnau zbranj Soběského, a ne s wětssj gistě radostj slaweno bylo w Polsku wjtězstwj toho bohatýra křestanstwa, s gakau gá sem ge w Peře u kupce Armenského, přjtele mého, rozumj se, že skrytě, slawil; wyprázdnili sme ne geden kosljk Malwázii za zdrawj pohromce Turků.

Tento Armen byl přitom člowěk swětlý a zběhlý w literatuře swé. Ze zdwořilosti učil mne gazyku swému, w němž tak weliké činil sem prospěchy, že sem we krátce mohl se dáti do howoru po armensku a čjtati djla armenská. I četli sme obadwa gednau armenskau kroniku Mogžissowu we třináctém stoletj psanau werssem od Wahrama; také básně Nersisa Kleietsisa, které pro ukrácenj času, ač neschopnau rukau, w gazyk otcowský sem překládal.

Takto čas dennj otroctwj mého tráwil sem w obcowánj s kupcem armenským, s literaturau a pracowánjm w zahradě; wečery opět tráwil sem s Fatymau. Gednoho ale dne, když práwě sázenjm kwjtků zaneprázdněn sem byl, wolá mne klesstěnec ku pánowi. Nassel sem Ali-Beka sedjcjho na sofě, a páljcjho tabák z dlauhé dýmky, páchnaucj wissnj tureckau.

„Otroku!" promluwil ke mně gazykem wlasským, „gak smjš blížiti se k dceři mé, a mlúwiti gj slowa milosti? Pse křestanský! trni před pomstau rozhněwaného pána!"

Ospraweblňowal sem se dlé sjly mé, ale nic nespomohlo. Oči Ali-Beka přes dýmy tabákowé metaly blesky hněwu, a ohněm ze msty pálaly.

„Wrhněte ho do wězenj" zwolal na přišlé na hlas geho otroky, „nechať tam za spáchaný wýstupek pokutuge. Toliko přigmutj turbana a uznánj práw Koránu může oswoboditi geg ode trestu zaslauženého. Ginák, gestli wytrwá w náboženském úporu swém, dám ho powěsiti na prwnj stežeň odplýwagjcjho korábu, nebo swrhnauti s wěže neywyššjho Mečetu.

Můžete sobě, djtky, pomysliti, že ani do prwnj ani do druhé smrti chutj sem neměl, a hněwiwá slowa mého tureckého pána tak mne porazily, že skoro bez sebe byl sem weden do wězenj, newěda, co se se mnau dálo. Wsadili mne do hlubokého žaláře, a zamknuli dwéře za mnau. Zůstawen samému sobě počal sem trochu přicházeti k smyslům, a pamatowati se na staw můg. Bál sem se smrti, toho se nestydjm, gednak nechtěl sem kaupiti žiwot proměnau wjry otců mých. Duch nebožky mé matky stál gako úkaz přede mýma očima, a hrozil mně klatbau na tam tom gesstě swětě, gestli budu newěrný zásadám mým a odřeknu se wjry předků, pro kterau oni tak mnoho krwe prolili. Křjžek zlatý, gegž mi dala umjragjcj matka na památku, a gegž za času wzetj mne do zagetj a wystawenj na prodag, zachowal sem we wlasech, w mém předsewzetj mne utwrzowal. Přisáhal sem u obljčege ukřjžowaného na něm boha, že, co se týká wjry, zrádcem nebudu; i zdálo mi se (tak nesstěstj má spogenost s obraznostj člowěka) že duch matky mé radostně wznássj se nade mnau a w trpěnj mi sjly dodáwá.

Potom přinessено mi něco gjdla a koflík wjna, a když se mne gménem pána zeptali, gestli mjnjm býti Muselmanem,

a gá stále odpowjdal, že zawrhugu swobodu kaupenau tjm způsobem, opowěděli mi wýrok smrti, a oddálili se ode mne. Nedowedu wám wypsati gak mne nowina ta w utrobách srdce pohnula. Gsa mladý, mjmo protiwnost osudu, čil sem náklonnost ku žiwotu, a s protiwnostj sem na smrt myslel. Ale něco ukrytého w prsau mogich dodáwalo mi odwahy, a napágelo tau rozkossj, že umjrám pro wjru. Přeswědčenj dobrého aučinku, wáčilo w srdci mém se strachem násilné, a na oko hanebné smrti. Zásady mé zwjtězily, a modlitba ze hlubiny srdce wyslowená posilnila mne znatně. Ctjě wnitřnj prahnenj po wálce tak důtkliwé, uchopil sem wjnem naplněný košjk a do dna sem ho wyprázdnil. Ztrmácený tolika myssléukami, zahnaw od sebe přjzraky, genž powstáwali před očima, chtěgjce pod postawau přjbuzných mogich wzjti mi ostatnj sjlu, wrhnul sem se na lože slaměné; začal sem pomalu tratiti přjtomnost; zdálo mi se, že gakási rozkoš nepogatá pogj libostj smysly mé; začalo mi se tmjti před očima, a guž slaběgi a guž newyrazněgi rozeznáwal sem mjhagecj se předměty; násilně ljply mi se wjčka, čil sem gak wězenj obracelo se se mnau, požehnám se ledwa wládnaucj rukau, a do půlu gen pomodliw se Angel Páně — usnu neylahodněgssjm snem w žiwotě.

Probudiw se myslel sem, že guž wyplněný ge na mně wýrok smrti a že se w rági nacházjm. Widěl sem se ale we skwostném, shůry oswjceném sále, kde sem ležel na pozlaceném loži, a u mne seděla děwa swjžj a pěkná gako gitro we Wlasjch. Ohledna se dobře, poznal sem w nj Fatymu a znowa myslil sem, že snjm.

„Guž nespjš?" s čilostj děwa zeptála se po wlasku, a labutj rukau swogj odhrnula wlasy do očj mi ležaucj. Nic feny neodpowjdal a stále mysle, že snjm: „kdeže sem?" zwolal sem, „A kde ge wězenj mé — a co ty tu děláš, Fatymo?"

„Ty gsi" odpowěděla Fatyma, „w pokogi otce mého, wězenj twoge nechť od nynj w mém srdci bude, a gá stále při twém boku." Slowa ta zdála mi se temněgssjmi než křesťanu zásady Koranu, a nerozuměge gich hieroglifickému wýznamu, z podiwu oči sem protjral. Usmjwala se Fatyma, i pozorowal sem, že gi diwenj mé bawilo. W tom dwéře pokoge postranního otewřely se, a Ali-Bek stál přede mnau. Třásl sem se při geho pohledu, nowau mimowolně předzwjdage bauři. Neměl takto nic hrozného we twáři, ba skoro úsměch geho lahodný, genž se gewil na milém oblječegi, opowjdal, že wj o wssem, a že přjtomnost Fatymy u mého lože byla s geho wěděnjm. Sedna u mne na sofě, dal znamenj, a Fatyma odessla, pohlednauc na mne sladkým pohledem lásky. We dweřjch obrátila se gesstě gednau, a ztrnulau rukau poslala mi od růžowých ustreček poljbenj, a zmizela gako zoře naděge.

Když twářenjm milého děwčete bogatý sem byl, a w mysli celowánj té neyupřjmněgssj a neyrozkossněgssj z Turčinek opakowal, Ali-Bek tu na mne, tu na dceru patře s ljbostj, wážně hladil dlauhau bradu swau, a w tato potom ozwal se slowa: „Skaussel sem tě" řekl polským gazykem, „okázal si hodnau Poláka stálost; nechtěge odwrhnauti wjru otců swých, gsi nynj hoden milosti mé. Slyš zatjm, nemysljm haněti twau milost ku Fatymě, chci rád, ano mně i ona city swé k tobě swěřila, spogiti wás swazkem manželstwa.

Negsem tjm, za koho se wydáwám" mluwil dále „ne w Konsstantinopoli, ne w Turecku, ale narodil sem se w Polsku; we Lwowa hradbách uzřel sem swětlo, a wěk dětinstwa prössel sem, narodiw se z rodičů sslechtických a prwotné gméno mé Wogtěch Bobowský. Byl sem gesstě welmi mladý, když Tataři na Lwow napadli, a mné do otroctwj wlekli. Rowně gako ty prodán w Konsstantinopoli, byl sem wzat do služby seraje, okázal sem schopnost ku řečjm a cwičili mne pro tlumočnjka. Neměl sem, bohužel! tolik co ty stálosti; pro hodnosti časné, pro milost Sultánowu, a k tomu gsa mladý, a proto nérozwážný, odřekl sem se wjry. Ale odřekl sem se gi tolikо na oko, w základě srdce wždycky sem křesťanem zůstal. Pod přigatým gménem Ali = Beka postupowaw cestau zásluhy do znamenitosti, a pogaw milowánj hodnau osobu, dceru Wezjrowu za manželku, která mne Fatymau a millionowým obdarila statkem, tau stále zanjmal sem se myslj, bych aspoň ku stářj wrátiti se mohl do Polska, a spokogeně u prostřed známých, na niwách wlasti milé, žiwot dokončiti. Dokawád žila manželka má, myssIénku tu wywesti sem nesměl, nebo skoro předsudků gegjch ssetřil sem; ale nynj, když nic mne giž s kragem tureckým neway, každý den množj se chuť we mne wrátiti se do kragin otcowských. W tom celém čase, wěren gsa w duchu zásadám křesťanstwa, překládal sem bybli do řeči turecké i djlo Grociusa: o prawdiwosti náboženstwj křesťanského. Ty samé zásady wsstjpil sem i w srdce mé dcery, a mysle neustále na swůg plán, cwičil sem gi w gazyku polském, dáwage gi čjtati djla polská, které přes Jassy od Wogtěcha Mělčewského, kněhtlačitele a kněhkupce Lwowského

sem dostal. S přjchodem twým dozrál plán můg, a nalezew w tobě onoho muže, kterému osud děwčete swěřiti mohu, myslim oba wás wyslati napřed do Polska. W Kamenci přigme Fatyma na křtu gméno Marie, gméno nebožky matky mé, která nepředzwjdala užiti turban na hlawě syna swého. Tam spogiwsse se manželským slibem, uberete se do Lwowa, kde přjchodu mého očekáwati máte. Wino podané ti u wězenj mělo opium w sobě, a proto tak twrdě si usnul." Tu skončil stařec, zalil se slzami a obgal mne čile.

Dlauho sstěstj mého důkladně pogmauti sem nemohl, tak nepogatá změna osudu mého nad podiw smysly mé ranila. Pomalu gen přiwykal sem mému sstěstj, a při boku mé guž Fatymy žil sem neypřjgemněgssj chwjle žiwota. Neb ona mi byla přjgemnau, kdy sme toliko tagným widjwali se způsobem, o to nynj přjgemněgssj gesstě. Žiwot můg uměla tisjcerými wyozdobiti wnadami; při nj zapomenul sem na wsseco, co mne zanjmalo dotud, na Arména, na literaturu armenskau a skoro na wlast mau. Potápěge se w moři sladké milosti, w taužení stále wětssjm po nowé swobodě nacházel sem zábawu, každau chwjlj tau libau krmen gsa naděgi, že to wsseco co neydřjwe w neywyšssjm požiwu stupni.

Tjm časem otec Fatymy činil přjprawy na cestu nassi, a když wssecky odstranil překážky, wyslal mne we krogi a we způsobu Turka na korábě do Polska, gako w obchodu důležitostech, swěřiw péči mé Fatymu a část welikau znamenitého statku swého. S radostj okolo baterie Topchana odplynul sem na moře, wěčné rozlaučenj učině s městem, tak dlauho slawném w děginách západnjho panstwa, a které ze třj stran mořem ob=

lité, pyšně, gako Padišach neboli sultán mjsto, na sedmeru hor trůnilo.

Mnoho Bohowský charakteru mému swěřil, obdage mi poklady a dceru. Ale dlauho bádal we srdci mém, než mně milost propůgčil. Byl ale přeswědčen, a na tom gistotu swau zakládal, že kdo wjry odřjci se nechtěl, tenť se i swědomj neodřekne. Se slzami wytrhowal se po dwakráte z náručj swé dcery, oba plakali hořce když welectěný stařec náš koráb opaustěl. A když břehowé Bosforu we mrákotách zdálenosti zmizeli nám z očj, my pak nic před sebau nic za sebau newiděli sme, toliko moře, nic neslyšeli toliko křik ptáků mořských, dlauhými křjdly tepagjcjch wody hladinu, šumot plachet rozdutých wětrem a bitj wesel, rozrýwagjcjch pobauřené wlny, geště sme smutné rozlaučenj wýgewy zapomenauti nemohli. Gediná wšak Fatyma mnohem délegi w žalosti se upokogiti nedala. Několik dnj minulo, než gi chlácholenj moge trochu upokogilo, k čemuž gednak mnoho nápomohla naděge, že brzo otce spatřjme.

Sšťastně přišli sme do Kamence. W kostele tamněgšjch Panen Dominikanských přigala křest Fatyma podlé wůle otcowy Marij nazwána, a cjrkew prawowěrná přigala w lůno swé gednu z dušj neyctnostněgšjch, neyhodněgšj té lásky. — W témž kostele spogil kněz ruce naše, a Kamenec byl swědkem wyšo štěstj mého, kterého záře w mém duchu giž w Konstantinopoli zaswjtala.

Naděge, že brzo otce uwidjme, netratila se ničjm, ale bohužel! neuwiděli sme ho wjce. Psáwal nám často po kupcjch z Turecka přicházegjcjch, ale zaneššen okolnostmi auřa-

du a statku, nemohl sám gesstě odebrati se do Polska. Potom zdrawj geho slábnauti počalo, a lékařowé nedowolili mu před garem krage teplé opustiti. A wssak prwnj kwěty nastupugjcjho času nowozrozené přjrody guž na hrobě geho zakwětly. Umřel, w celém Konsstantinopoli litowán wesměs. Učenostj (nebo uměl sedmnácte gazyků) a stálostj powahy swé, zjskal milost dwau Sultánů: Sultána Ibrahima, zardausseného pozděgi, a Sultána Mechmeta čili Machometa *IV*, a obrazným gazykem wýchodu nazjwán byl wsseobecně papaussem umčn. Nebudu wám popisowati, co choť moge trpěla, dozwěděwssi se napotom o smrti otce, a toliko rozwaha, by mně žiwot zaufalostj nezakalila, trochu w žalosti gi mjrnila. Chtě gi powyraziti, konal sem s nj cestu; čas a osobliwosti kragů cizjch zastawily toky slzj gegich, ale nikdy bez hořkosti nezpomjnala na otce, na chwjli, kdy každý naposledy žehnage se s nj na korábě, čile gi k srdci tisknul, gakoby předwjdali, že každý naposledy.

Mohowitost, kterau nás Bohowský obdařil, polepssila byt můg domowni, rozmnožjc malé děbictwj po otci na mne připadlé. Byl sem bohatým obywatelem a ssťastným manželkau mogj, a čině wůli gegj zadost, po nawrácenj se s cesty, we Lwowě sem se usadil.

We dwacátem roku i mau milowanau Marii ztratil sem a zůstal sám gediný na tom swětě, sám gediný s dcerau mau, gako cedr stoletý na paussti. Čjtage rok guž osmdesátý s tauženjm očekáwám chwjli, která mne s Marij mau a otcem gegjm spogj, tam spogj, kde wjra od zewnitřnjch znamenj nezáwisj, a kde gedno mjsto, pro cnosti wssech wyznánj zaznamenané, nemá giného pocitu kromě radosti.

Po smrti milowané manželky opustil sem Lwow, a w tomto wůkolj na břehu Buku sem se umjstil, kde sem dceru swau prowdal, a kdeš ty se narodil Wladislawku.

Přestal mluwiti stařec a zalil se slzami připomněnj; w tom čase oheň pohasnul, guž na ohnisku, hodiny se žežulkau ohlásily hodinu duchů, a stará panj Baydalská silně guž chrápala na sesli, snjc gistě o swé liliowé zahradě. Wšickni konečně spat šli, i wypravowatel i posluchači.

J. Slawomjr Tomjček.

Nápisy.

Co ? strašidel žádných nebogj se wjce Baruška ?
Zwyk to, že ge w každý den we zrcadle widj.

Krásnau Čmjr škaredý, proč ten si Lidunku namlauwá?
Strážným být chce trnjm růže tu u spanilé.

Ai kam těkáš přede mnau, ušlechtilá Lidinko ?
We hágli tam kwětaucj, kde ráda na mne počkáš ?

J. Wladomil Franta.

Čech Martin.

Nenj to toliko osud nynj kwetaucjch wýtečných Čechů, že zásluhy gegich, byťby sebe skwělegssj byly, negenom od cizozemců, nobrž i od wlastnjch krajanů často se neuznáwagj: to samé nesstěstj giž drahým předkům nassim sauzeno bylo. Nebudeť zagisté, kdožby, gen dosti skrownau historii swěta přečta, neznal gmeno slowútného wynálezce předhoří dobré naděge, rozhlássené gméno: Wasko de Gama; — ale sotwa kdo wěděti bude, že Čech to byl, genž k důležitému wynalezenj předhořj toho (l. 1498) neywjce dopomohl a přispěl. Děkowati to máme pečliwému o památky wlastenské p. Jos. Schönowi, že nám gméno tak znamenitého krajana, w ssachtě zapomenulosti dlauho zasuté, u wědomost přisslo. Gmenowal se wlastenec ten Martin, a byl mathematyk času swého přewýborný. Čech sice rodem w Normberku Jana Regiomontána poslauchal, a když se byl w uměnj počtářském zdokonalil, Wasko de Gama gesstě s dwěma saudruhy na odwážnau cestu do Indie wýchodnj geg wzal, na cestu podobnau někdegssj Jásonowě do Kolchisu. Tuž Martin se druhy swými wynalezl nástroge mathematycké po tu do-

du newjdané, a nimi opatřen, oblohy, slunce i kompasu neo-hroženěgi za wůdce swé použil, než kdo giný před njm. Martin Čech to byl, genž na oné w letopisjch památné plawbě korab Waskůw řjdil, a ku předhořj dobré naděge*) mořemi nikdy neprogetými dorazjw, Europkanům do bohaté Indie nowau cestu okázal.

Alois Šembera.

Staw gazyka slowanského w Němcjch před třemi sty lety.**)

Šebastián Tomáš Kancow o slowútném doktoru a professoru protestantském Buggenhagenowi okolo l. 1540 wyprawuge, že mu magistrát Wittenberský bezděky tamnj faru udělil, nedbage na wýmluwu geho, že gen pomořansky mluwj.***)

*) Předhořj to plawci neyprw nazwali předhořjm baurliwým, poněwadž u něg strasslivau bauři přestáli. Gméno nynj wsseobecně užjwané Emmanuel král portugalský uwedl, protože naděgi poskytlo, dostati se okolo něg do wýchodnj Indie.

**) Z drobnostj p. Sch.

***) W knize: Handbuch der deutschen Prosa von F. Pischon (w Berljně 1818 djl I. str. 126) takto tyto znj: „Das sie jne auch nach tott des pfarhern zu Wittenbergk hern Simon Beneken widder seinen willen zum pfarhern macheten, Vnangesehen das er sich der Sprach halber, weil er nhur pomersch redete, entschuldigte.“

Z tohoť widěti, že tenkráte w Pomořanech tak silně slowansky se mluwilo, že řečený professor doma ani potřeby ani přjležitosti neměl, naučiti se německy. Z toho též widěti, že we Wittenberku tenkrát gesstě slowansky rozuměti museli, byťby i hned nebyli mluwili. Neboť Buggenhagen dřjwe než byl faru přigal, několik let we Wittenberku se zdržowal, a přec gesstě gako farář německy neuměl; a gestli si třeba na kazatelně latinau pomohl, kterakby byl mluwil w potřebách obecného žiwota, kdyby we Wittenberku žádný byl Slowančině nerozuměl? Podiwnoté owssem, že tak hluboko w Německu toho času gazyk slowanský docela zahlazen nebyl, kdežto Polabané, po prawém břehu labském až k Hamburku bydlici, za dnůw Buggenhagenowých djlem guž byli wyplenění, djlem poněmčeni. Že se ale němčina, řeč wlastenskau dussjcj, do Pomořan nepřodrala, snadno dá se wyložiti; neboť tamo té doby wéwodili Bogislawowé, knjžata z krwe slowanské, kteřj wssak sto let pozděgi, totiž we třidcetileté wálce — ale guž zcela poněmčeni — wymřeli, s nimiž i gazyk pomoranský na wěky w kraginách těch zassel. — — Tak zmizeli pomalu ze wssech trónů slowanských knjžata národnj; neyprw slawný kmen králowský w Čechách, po něm četnj wéwodowé we Slezku, posledně i Cárowé národnj w Rusku a králowé polsstj; a z nesmjrného národu slowanského — nad čjmžto giž Herder se pozastawuge — gen gediná gesstě žige rodina panugjcj, dynastie totiž welewogwod Meklenburských, potomků Přibyslawowých; wssak i ta zněmčena docela, tak gako země, genž pod žezlem gegjm stogj.

Alois Šembera.

N á ř e k
zamilowaného mládence,
nebo
L a m e n t a c e
we třech zpěwjch.

Kochaný Lubomjre!

Co sem Tobě gqž ondyno w listu podotknul, a co tehdáž pauhé tušenj bylo, uzralo w letošnjm podzimku, a stalo se gistotau, totiž: „Náš Jenjk nenj čjm se býti zdá!“ Zde Ti odesjlám od něho sepsanau lamentaci, pro mládence a panny na swětlo wydanau, a wytištěnau w Litomyšli u Jana Turečka roku tohoto. Zpjwá se gako: „Amor a Kupido netrap!“ Možno-li, dey gi třeba w Praze do tisku. Daufám, že se práce geho i Pražankám ljbiti bude, neboť prey šafařowic Babetka plakala hned po prwnjm řádku: „Slyšte nářky moge hory doly!“ ale ljtowala welmi, že tomu sem a tam dobře nerozumj, newědauc, že ge teď nesrozumitedlnost práwě we módě; mně pak se zdá, že to nenj ta neyhoršj móda; — ženské by wšeličemu neměly rozuměti! — Mjsto wšech poznamenánj slow a t. d. budiž pod každým zpěwem kratičký wýklad, gegž mi kritycký spisowa-

tel krákonošské literatury zdarma wypracowal, a dowolil, aby i práce geho přitlačena byla, a wšak anonym. —

S Bohem!

Twůg

Kopřiwárius.

Zpěw prwnj.

Česnek.*)

Slyšte nářky moge, hory doly!
Slunce hasni, a nebe se kal!
Ty pak řeko — do moře se wal,
A nechcešli, — ostaň státi w poli.
Gá mám chleba, ale žádné soly;
Och, pěknau sem pannu milowal!
Gá gi chtěl, a giný mi gi wzal,
A proto mne srdce moge bolj.
Ach, bolj mne! bolj srdce moge,
Měké posud, měké gako gjl;
Ale zkamenj, gsa w ohni dýl!
Hurra! — syp se nebes klenutj!
Ale zlehka pauštěg mraky swoge,
Neb tě žádný k spěchu nenutj.

---

*) Gak pěknau wyzrazuge chuť guž wolenj těchto nadpisů! — Genyalnost i z roztrhaného kabátu swjtj! —

Zpěw druhý.

Cibule.

Ano, — z lehka paußtěg mraky swoge,
Neb tě žádný k spěchu nenutj;
Gá pak nechci, aby leknutj
Pohněwalo děwče, někdy moge! —
Gednau, — weda kruté s láskau boge,
Stál sem w prose: Ona tu s chutj
Po mezi gde; — plésám, bez hnutj
Gako dřewěná tu socha stoge.
Wůkol mě létali wrabečkowé
Bez bázně na klásek se klasu,
A w ljbezném pěli sauhlasu.
Ona přigdauc, hned se gemně lekla —
A odewrauc usta malinowé:
„I gdi — !“ gaksi diwně na mě bekla.*)

*) Wýklad. Zde wyprawuge básnjk, gak gednau stál w prose, a milenka geho gdauc po mezi gak se ho ulekla; neboť myslela, že to tam stogj strašidlo na ptáky neboli Hastroš. Činjme tu pozorna čtenáře na něžnost, kterak mjstně básnjk heyno wrabečků do básně uwedl.

Zpěw třetj.

Křen.

Smilug se, ať hořem nezahynu;
 Genom gednau hochu okem kyň;
 Buďto pohledem tjm woley: „Hyň!“
Nebo: „Poď! ať k srdci tebe winu.“
Marná žádost; skrze peluninu
 Genom rychle můg žiwote plyň!
Ne gak řeka, čjm dál mjň a mjň,
Ale gako tuča we dolinu! —
Ach, mau láskau — srdce gegj hrdne;
 Héreš! klokotem se woda wařj —
A wagjčko na wzdor waru twrdne.
 Často naděgi wšak osud mařj!
Neboť mnohé guž u welké twrdotě
Warem wody přemoženo puklo - tě.*)

Konec lamentace.

---

*) Wýklad. Zde srownáwá básnjk welmi pěkně srdce milenčino se slepičjm anebo husjm wegcetem, a swogi plamennau lásku s wařjcj se wodau. Prozagicky by se to asi takto dalo: Tak gako wegce (slepičj anebo husj) w hrnku, čjm wjce woda se wařj, tjm wjce twrdne: tak srdce twoge etc.

Waus
kotlářjk Lwowský.

(Z polského.)

Ledwa že rannj zablesknulo gitro, a paprskowé wycházegjcj-ho slunce oswjtili sstjty zámku wysokého we Lwowě, i hor pjskowých wrcholky, — gjž seděl Anton Waus při práci, i po-božně zpjwage hodinky, namáhal se rozdýmánjm ohně, a na twrdém kowadlu sbjgel do kola měděné pruty. I wzněla-tě gjzba čeledná ohlasem geho zpěwů a práce; a dlauho gesstě potom spali obywatelé protěgssjho domu, kdy pracowitý kotlá-řjk dáwno gjž byl při robotě.

Dokončiw zpjwánj hodinek, — neboť wssecko neyprwe od Boha počjnal, — gakýmsi tesklíwým pohledem pohljželtě do oken protěgssjho domu. Nehodo! — zamknuté saut gesstě! Záwistiwé okenice zacloňugj mu wssecko, co mu bylo neymi-legssjm na swětě. Pogednau zawrzagj, otwjragj se, a Anton sotwa že se radostj chápati může. I hned přestal bjti kladi-wem, a zarděl se; srdce w něm ale hlasitěgi počalo tlauci, a on, gakoby silau čaroděgskau na gedno mjsto byl přikowán, hledj bez pohnutj do přjzniwého gemu okna. Dponka kande-burowá, ostrakatěná saue welikými kwěty dle turecké chuti, za-

cloňowala do polowic okno; druhau polowici zagjmaly wazauny s růžemi, a s řjdkými, ale drahými sazenicemi w onom čašu daleko rozhláſſených Holandſkých tulipánů.

Za wazauny těmito ſtála děwice, pěkněgſſj nad tulipány, a powábněgſſj než růže, a polewala ge wodau ze ſtřjbrného weliké ho žbánu. Guž byla uſtrogená, a gakſi pěkně gj to ſluſſelo w tom rannjm krogi. Ne přjliš těſný kabátek ſtiſkal gegj kulaté, práporowé ňádra, a ſtrakatá záſtěrka, ſſirokým obſſitá páſkem, padala nedbale na gegj pěkné kolénka. Čerwenoſt gegj plných, a gako garnj gitro čerſtwých twářiček wálčila o přednoſt s růžj; a gaſné, we ſwobodných kučerách plynaucj wlaſy gegj se zlatými paprſky ſlunce ſau bogowaly.

Uwiděl gi kotlářjk, a guž byl neyſſťaſtněgſſj z lidj. W této době a w tomto položenj ſwém nezáwiděl ſlawné mjſto rádnjmu pánu, ani měſſťanoſtowi Lwowſkému, ač ge důſtognoſt oba wyznamenáwala welmi. I potápěl oko ſwoge w powabách milenčiných, a ſljdil po každém pohnutj gegjm. Uwiděla ho djwka, uſmála ſe gak angel, a na poklonu geho odpowěděla gemným ſkloněnjm hlawy; potom zaruměnila ſe doſti značně, a pourownala ſſáteček, co pokrýwal gegj bjlé hrdlo. Obličeg od okna pozakryla záſtěrkau, a bázliwě pohljžela ſtranau za ſebe, zdali gi matka náhodau newiděla, gak ſe kotlářjkowi odklonila.

Dotud ale newjme, kdo to byla ta pěkná, a při tom ſtydliwá děwčina. Žádám o malé ſtrpenj, laſkawé čtenářky! hned wám wſſecko powjm.

W 16. ſtoletj, genžto ſe welmi, gakož wůbec powědomo, ſlawnými wyznamenalo muži, žiwa byla we Lwowě ro=

dina měšťanská Wulfowičůw, spokrewněna se wšemi skoro domy města. Pocházela prwotně ze Slezka, gakož i wjce rodin tenkráte we Lwowě bydljcjch, a wyznačila se w městě tom dobrým gménjm a tudjž znamenitými swazky přátelstwa. Potom kosti Wulfowičůw ne na obyčegném mjstě na předměstj, ale w kostele archikatedrálnjm spočjwaly, a sice we kapli, gjž byli sami založili. Djwka, o které sme wýše wzpomjnali, znána byla wůbec w celém městě pode gménem „pěkné Barunky", a bylať autlau haluzkau tohoto rozwětweného štěpu, cerka gednoho z Wulfowičů, genžto sedáwal w radě městské, a znamenitý wedl obchod. Gsauc tak wzneseného rodu, nemohla mjti s chudým kotlářjkem známost nižádnau, ale poznala se s njm toliko náhodau a skrytě; mimo wědomost matčinu wznikla mezi nima důwěra, a milost neytklíwěgšj.

Gakýmto ale způsobem se spolu poznali, nynj powjme.

Leta páně 1577, prwnjho dne Welikonočnjho po polednách, shromáždilo se množstwj měšťanů Lwowských na dolinách, u podnoži hor pjskowých a rozšjřených welmi, a zde rozličnými bawili se weselostmi. Magetnj a zaudnj občané, otcowé města, shromážděni sau byli pod rozwinutými plachtami, a těšili se ze zmrtwých wstánj Páně při kalichách a chutných swěcencjch, které za nimi čeledjnowé a sluhowé gegich byli přinesli. Gedni hráli w mukowánj, druzj w rynsowánj, neboť to byly tehdáž hry měšťanům oblibeny welmi; w čemto wšak prawě záležely, ani z hystorikůw polských nám nenj powědomo. Při tom se prázdnily konéwky, nalité rozmanitým druhem wjna, gakéžkolj genom we Lwowě k dostánj

dwie; wedle bylo wšecko we tehdáže skladem nápogů cizokragných. Tak se při slawnj tehdy malwaz, muškatel, francauzká a uherská wjna, dále hrozen napňowány byly sklenice wjnem nékárským, menickým, a dalekopowěstným čerwenjm Mělnickým. Tam opět se pila staroslowanská medowina, [illegible], piwo i pálenka, a weselá mládež pod zwláštnjm [illegible] křepkým tancowala skočnau, we kraginách wů-[illegible] Krakowa i Sandoměru obwyklau, dle melodye slawného [illegible] ze Sanoka, [illegible] slawné paměti krále Zigmunda [illegible].

Mezi tancugjcjmi byla i Barunka w rauchu swátečnjm; měla na hlawě [illegible] pěknosti, a na gegjm bjlém hrdle wisel řetěz ze zlata, ozdobený památnjm, we Lwowě [illegible] za panowánj Wladislawa Jagiella; na gedné straně peníze toho byl wyobrazen lew s nápisem: Lwow; a na druhé pak orel a znak králowský. Bylatěto rodu Wulkowičowského památka, ozdoba, kterau někdy nosjwala pramáti, potom i matka Barunčina, ozdoba budaucj a gako talisman [illegible] celého rodu.

W weselém tanci pohnutě náhodau geden wyssaupaný [illegible], a řetěz s hrdla Barunce tak po tichu padnul do pjsku, že děwčka nepozorowala dřjwe ztrátu, až když tancowati přestala. Nejsnáze sobě předstawiti, gak Barunku tato ztráta polekala. Na wyzwánj gegj rozběhli se přátelé hledat onu ozdobu, ale marně bylo gegich hledánj, řetěz nebyl we stawu k nalezenj. Zarmaucená tau nehodau cerka Wulkowičowic, sedjc wedle u stolu sedjcj matky, a skloniwši ku zemi swůg [illegible] [illegible], rozbolestněná wyčitkami matčinými

a ztrátau welikau, gesstě mnohau slzu potagmo wyronila. Tuk, ař! mladý gakýs chlapjk přibljžj se nesměle ku Barunce a gedwa že to slysseti bylo, třesaucjm pohowořil hlasem: „Guž sem ztrátu nalezl!" Oj, a skládá řetěz do kljna uradowané djwce. Utěssená matka ani newěděla, gakými slowy by poděkowati měla po tiwému nawrátilowi řetjzku; Barunka pocjtila w ňádrech neywětssj k němu wděčnost, a chtjc také ze swogj strany poděkowati se gemu, poklonila se prostomile, a swé modré oči náhodau potopila w oku mládence. Než, w té samé době, gakoby ohroměna, spustila oči k zemi s gakýmsi tagemným pocitem. Gesstě potud newiděla pěknègssjho muže, a u přjtomnosti žádného nepocjtila tolik, co dnes. Chwjlka tato počala wázati přadeno podiwných gednánj, a ustanowila osud celého žiwota gegjho, neboť poranila gegj srdce, anož posawad pobožnostj genom a láskau ku rodičům plápolalo.

Možno sobě domysliti, že tjmto pěkným mládencem byl náš kotlářjk.

„Čjmto se Wám pane za Wassi ochotnost odměnjme?" řekla ku mládenci stará Wulfowičowá.

Mládenec dlauho newěděl, coby na to dal za odpowěď; mlče obracel w rukau swogi granátowau čapku, modře okůženau, a přjmo hleděl na Barunku; potom, gakoby přjzniwým pohledem gegjm osmělen, pozasmál se, njzko se poklonil matce a řekl: „Gestliže dowoljte, panj matko, aby cera Wasse potancowala se mnau Krakowáka, dostiř budu odměněn."

Možnoliby bylo tak skromné odepřjti žádosti? Wulfowičowá powolila potancowati s cerau, a Barunka westaupila ochotně s mladým kotlářjkem do kola.

Blažený Anton necjtil radosti sám sebe! nikdá gesstě tak dobře netancowal, gako teď, nikdy pěkněgssjch, důwtipněgssjch nezpjwal pjsniček, a wssecky zdály se týkati Barunky. Tuž poznowu stane a zpjwá:

Krásnoť nebe, na gaře když
Slunečko wychází,
A na celý swět radostný
Swoge swětlo hází;
Než, pěkněgssj ge děwička
Wěku mladinkého,
Když uzardj bjlé ljčka
Podle hocha swého!

Přestal zpjwati; s gakausi libostj obgal w polau djwku; i domnjwal se, že mu w utěssenj srdce ze žeber wyskočj, kdyžto se náhodau w otočenj swýma prsama dotknul ňáder panenských, a w přeloženj tanečnjm gegj rozpustilé wlásky w letu poljbil. Rozkochaný zpjwal dále:

Nemám střjbro, ani zlato,
Nemám urozenj,
Ale w celém swětě za to
Nad mé srdce nenj!
Marná ge swětská důstognost,
Wrah nám zlato wezme,
Wogna wsseho zhubj hognost,
Srdce nám newezme!

Tancowali poznowu. Barunka bylať až ku podiwu weselá, a déle chtěla tancowati než obyčegně. Gesstě gednau pozastawil se Waus před muzikanty, a pohlížege brzo na kobzistu a brzo na Barunku, takto končil pjseň swogi:

Gak se začerwená malina,
 Když gi desstě skropugj:
Tak ge pěkná moge děwčina,
 Kterau w mysli pěstugi!
Že gi pokladem swým zowu
 Gak den slunce swoge:
To gj, a žádnému wjce,
 Powj srdce moge! —

Dokončiw, stiskknul Barunku potagmo za ruku, a přjtomnj spozorowali konečně, že osmělený guž kotlářjk swé tanečnici pěkné, práwě když ginj zpjwali, cosi do ucha sseptal, a ona že gakási zwědawě poslauchala slowa geho, a gegj malá, baubelatá ruka že we ruce geho bez odporu spočjwala.

Mezi přestáwkami w tančenj wznikla mezi nima takowáto rozmluwa:

Anton. Dáwno sem guž taužil zatančiti sobě s pannau Barunkau.

Barunka. Ponjženě děkugu.

Anton. Panenka má tak lahodné gméno; a gá mám každého welmi rád, kdo se genom „Barunka" nazjwá, a za wsseckj Barusskj se ku swaté paně Barboře modljwám. O, gakáž to sljčná wěgička na ptáky!

Barunka. Prosjm, nežertugte sobě.

Anton. Gelikož wůle boží, prawdu mluwjm. —

Barunka. I gakto že se gmenugete, Pane?

Anton. Anton Waus, k wassjm službám, panenko. —

U wečer, kdyžto se guž wssecko rozesslo domů, nawrátil se také Anton; ale srdce geho od této doby mocněgi buchalo, než on kladiwem na kowadlo, a nebydlelo wjce w ňádrech geho, ale ku krásné Barunce se přestěhowalo; a welikonočnj wagjčko, na němžto wykraslowány byly muka Páně, a kteréž mu djwka při rozchodu do ruky wendalá, bylo gest mu milegssj, že bylo od nj, než neydražssj brylant od někoho giného. Od této chwjle se tito mladj lidé často widjwali, buďto na procházkách hradebnjch, buď po kosteljch. A gestli že Barunka někdy při slawném průwodu nesla obraz Panny Marie, (neboť w onom času se o přednost tuto ucházjwaly neyznamenitěgssj djwky města) — tuť Anton gj ssel po boku, anebo zdaleka za nj popocházel. Pozděgi přestěhowal se ku ginému kotlářowi, genž bydlel naproti domu Barunčina otce, a odtuď, gestli ne ze bljzka, tedy neydále přes okno se widjwali miláčkowé, a milost gegich po roce na neywyšssj wystaupila stupeň, ač milugjcjch tužby ani o krok se nepřiblj̇žily ku chrámu swatého Splněnj.

Rok následugjcj, totiž 1578, byl městu Lwowu welmi slawným, neboť král polský Sstěpán Batory přigel do paláců geho. U weliké nádhernosti wjtali měssťané nowého mocnáře. W čele duchowenstwa wjtagecjho krále byl Arcibiskup obřadu řjmského, Jan Sěninský; w čele duchowenstwa nexnytů ruských a ormianských byli gegich biskupowé: Gedeon

Balaban a Jeřj Lwowčjk, a w čele shromážděné ſſlechty wogewodſtwa ruſkého, w nepřjtomnoſti wogewody, Jan Seňawſký, kaſtelán (hradnj) Lwowſký.

Král upřjmně powjtaw duchowenſtwo, ſenátory a ſſlechtu, objal Arcibiſkupa, a před obličegem záſtupu welikau wážnoſt prokazowal tomu, genžto ho za polſkého krále pomazal. Když magiſtrát, mage w čele měſſťanoſtu ſwého Jana Sſpornera, králowi ſložil poklonu ſwogi, přiſſli s njm také kněhtlačitelowé tehdegſſj Mateg Bernarth a Mikoláš Sſaffenberger, a poſlednj, aby ſe powykázal s tiſkem ſwogjm, podal králowi při audyencj exemplár djla, anož bylo poſledně we tiſkárně geho wytlačeno: *Stanislai Socolovii concionatoris regii conciones duae* a t. d. což mocnář, gſa milowník literatury a gazyka latinſkého, miloſtiwě přigal.

Téhož dne na nádherné hoſtině u Seňawſkého, genž byla dána we zámku njzkém, řekl král, přewýborným wjnem gſa podnapilý, žertem ku Arcibiſkupowi, ano ſe do geho latinſkých rozmluw se ſenátory nemjchal: *Miror quod Episcopus, et tamen latine nescit.* (Diwjm ſe, že gſa Biſkupem neumjte latinſky.) Na to Seninſký odpowěděl proſtau obewřenoſtj ſtarého ſluhy: „I totoť nenj méně diwno, že Sſtěpán ge králem polſkým, a neumj mluwiti po polſku.” Pozaſmál ſe král Sſtěpán Batory, porozuměw tomu žertu, ſtiſknul Arcibiſkupa za rukú, a nežertowal wjce s geho neuměloſtj. Druhého dne přigal král poſelſtwo tatarſké, při kterémžto na žádoſt Chanowu byl přjtomen také wyſlanec turecký. U proſtřed hřměnj děl a wſſech zwonů wolánj uzawřen geſt pokog s Tatary. Nedlauho ſe bawil Sſtěpán Batory we

Lwowě; důležité zpráwy wolaly ho na půlnoc, kamžto krwawau připrawowal wognu.

* * *

Brzo wogna tato wypukla, a gegj ohlas po celém rozletnul se Polsku. Po wšech kostelích země polské zpjwáno *Te Deum* a děkowalo se nebi za wjtězstwj, kteréž roku toho, dne 21. řjgna, wydobyl Gjřj Supěcha nad nepřjtelem. Sám mage toliko 2000 lidj pod zpráwau swogj, porazil na hlawu 6000 nepřátel. Čin bohatýrský dwau žen při obleženj Wendenska celau zemi polskau podiwem naplnil, a ctj ku pohlawj newyrownatelnému, genž wšecko může, když genom — chce.

We Lwowě zpjwal *Te Deum* sám Arcibiskup. Gsa někdy knězem u wogště, s tjm wětšj tedy přjgemnostj skládal Bohu djky za činy woganské wlastenců swých. I Anton byl w kostele, a djky swoge spogil s djkami tisjcůw. Zamyšlen se wracel domů, a gakási neobyčegná myšlénka zagjmala obraznost geho, a celau dušši geho zarmautila.

Wečerem potom chodil pod oknem Baruncinym, až gi dal znamenj, aby na dwůr powyšla.

Uwiděw gi kterak se bljžj, obgal gi rukama, stiskul gi a řekl: „Odegdu; buď zdráwa, a nezapomeň na mne!" A nemoha dále mluwiti, odewrátil od nj slzami zalité oči.

Barunka. Pro sám Bůh! — co ti ge Antone? kam půgdeš?

Anton. Gdu hledat. ſſtěſtj we ſwětě, gehož we Krowowě nalezti mi nenj wolno. Gdu wálčit pod praporci krále naſſeho, a zbtanj dobýwat ſobě ruky twé. We ſtawu, we gakowémž nynj ſe nacházjm, nemám žádné náděge, že budeš někdy moge.

Slowa tato gako hrom probjhaly žjly Barunkiny. Cjtjc gegich ſlussnoſt, nemohla mu na to žádnau dáti odpowěd; než držela mládence w obgetj, gakoby ho na wognu puſtiti nechtěla, a gegj modré oči ſe zaljwaly ſlzami boleſti.

„Muſjm odegjti," řekl k oſprawedlněnj ſe Anton na němau řeč milenčinu; — „gakéſito předtuſſenj powjdá mi, že ſe ku tobě ſſťaſtněgſſjm nawrátjm. Než, Bohemli uſtanoweno, abych zahynul na wogně, a ty od powracugecjch towaryſſů mogich tuto ſmutnau doſtaneš wědomoſt: kaž, aby čtěna byla mſſe ſwatá ku ſpaſenj duſſe mogi, pomodli ſe za mě, a pamatug na mau matku. Kdyžto we mně ſyna ztratj, gedinau ſtaroſti ſwogj podporu, nechť má ceru w tobě, a wyplněny budau wſſecky tužby moge na ſwětě tomto. Náwiš gi, potěš gi we ſtawu ſirobném, pěſtug gi w nemoci, mluw gj čaſto o mně, umjragecj pozamkni oči, hoď hrudu země na přjkrow gegj do hrobu, a pomodli ſe za duſſi gegj." Řekl, obgal djwku, a náſilně ſkoro ſe wyrwal z obětj gegjho, nechtě rozmnožowati ſobě nepřjgemnoſt ſmutného laučenj. Celau noc neſpal, wálče s mučecjmi ho myſſlénkami; a ſotwaže na druhý den ſlunce rozſwjtilo, guž ho we Krowowě nebylo.

* * *

Zastihl krále Sstěpána před hradbami Polocka, a wstaupil do počtu korunného wogska. Sstěpán Batory měl pod Polockem 30,000 bogownjků; 5000 gedině pěchoty uherské. Setnjk Mělecký wedl Poláky, Radziwil Litwany, a Uhry Bekieš, někdy protiwnjk, nynj přjtel králůw. Dlauho Polock udatně se bránil; obleženj často kořistné činili wýpady (wýskoky) a král, denně nemálo tratě wogska, guž konečně ani náděge sobě nedělal, že tuto slawnau dobude pewnost, kdyžto we woganské uzawřeno radě, aby se statečnosti užilo. We gménu krále wywolánotě w táboru, že sau onomu wykázané neyznamenitěgssj odměny, kdoby se odwážil staupiti pode stawenj hradu, a takowé smělau rukau podpáliti. Kdyžto strassný tento zámysl ohlássen byl, rozhlahcili se řadowé wogáků, ale nikdo nechtěl podniknauti tak nebezpečného činu, gemuž gistá, gakož se zdálo, následowala smrt. Než gakowáto naproti tomu wjtězoslawa očekáwala toho, kdoby sstasně skutek wykonal tento. Slysse Waus prowolawánj toto po táboru, nedlauho se rozmeyssel; oku geho se sstasná odewjrala budaucnost, a okwětila mu růžemi černawau nebezpečenstwj cestu. „Mámli wáhati" řekl sám k sobě, — „kdežto mi náhoda wlastně slibuge wssech žádostj mogich splněnj? Gestli že město podpáljm, znamenitá mne očekáwá odměna, a odwahau swogi osslechtěn směle se postawiti mohu před rodičemi Barunčinými, a prositi budu o ruku cery gegich; zahynuli, — zahynu pro wlast, a — nech se děge wůle božj." Toto mluwě k sobě Waus, wystupuge ze zástupu woganského, blížj se ku králi, a oznamuge mu, že se odhodlal podpáliti pewnost, a že se obětuge za dobro národu swého. Pochwálil král horliwého mládence,

wůdcowu helmu mu dali, a Waus takowauto předchutj zahřát, nesa w rukau kotel rozpáleným uhljm naplněný a hořjcj pochodeň, podkradl se newiděn od nepřjtele pod wěže pewnosti, a roznjtil požář, gsa gakožto duch záhuby otočen znameními záhubiwého žiwlu. Za njm se ginj s rozpálenými prowazy řjtili na hradby, a brzo na to celý Polock prostřed radostných pokřiků oblehagecjho wogska plápolal. Oheň ten trwal přes celý den 29. srpna roku 1579, a byl přjčinau wybobitj města.

Waus se stal bohatýrem tohoto dne, a towaryssowé geho skoro na rukau ho nosili po táboru. Uwěbomen král, že Waus nebyl sslechticem, sám ho na rytjřstwo pasowal, práwě když pewnost gesstě dohořjwala, nazwal ho od Polocka Polotyňským, a obdarowal ho přiměřeným znakem (erbem). Potom kázal gemu ze wlastnjho pokladu wyplatiti znamenitau sumu, a gmenowal ho rotmistrem oddjlu pancernjho.

Kdož byl ssťastněgssjm nad Antona? Guž byl přeswědčen, že teď pyssnj Wulfowičowé gemu ruky Barunčiny neodeprau, a že to sobě za sstěstj pokládati budau, mjti za zetě Rotmistra Polotyňského, sslechtice, gehožto král sám před celým wogskem pochwálil, a gehožto čin bohatýrský brzo se po celém Polsku rozhlássj, od moře Baltyckého až ku břehu moře černého, a gméno geho poznamenáno bude pérem děgopisným do počtu bohatýrů národnjch, do zlaté knihy hystorie.

Sstěpán Batory we Polocku wydobitém žádných nenalezl pokladů, neboť takowéto guž potagmo wywezeny sau byly, ale kněhozbor dosti znamenitý ukořistil, o který obležencí méně dbali: Než w očjch maudrého krále poklad tento newy-

4

rownaně byl drahým; tedy guž ondy předzwjdal, že někdy zbraň myselnj bude nad zbraň ohniwau, a že wýtečnost ducha wjtězoslávu nad silau tělesnau odnese.

W této zbjrce kněh mezi ginými wáženými spisy, naleženo též bjlo praotcůw cjrkwe řecké, přeloženo do slowančiny od Methuda, aposstola slowanského, a od bratra geho Cirilla.

Kdyžto Sokal, Turowle a Sussa nápodobně gako Polock wydobyté byly, nawracowálo se wjtězné wogsko Sstěpána Batóryho domů, zanechawssi osady we wydobytých městách, obtjženo kořistěmi a dubowým listjm owěnčeno; a Polotyňský letěl do Lwowa na křjdlách horaucj milosti.

* * *

Na nynějssjm předměstj Janowském we Lwowě za kostelem Augustyánů, kde nynj stogj fara sw. Anny, naproti kostelu sw. Křjže, tam kde nynj má wogsko pekárnu, stál malý domek s dworcem po předu, starau hradbau ohrazeným.

Bylo to guž w listopadu roku 1579, pod wečer, a we malých, okrauhlých okýnkách do dwora skromné blyskalo swětýlko. W tomto podzimnjm blatiwém počasu bylo gako pusté toto daleké předměstj, wjtr toliko gečel po cestě, a ssuměl korunami stromů, s nichžto listj guž opadalo. Černé chmůry pokrýwaly obzor, a prorokowaly blizké padánj sněhu. Komužby se zachtělo po mjstech odlehlých do města, w takowéto ostré procházeti se noci? chwjlkami toliko stupánj nádenjka

Lwowského, wracugecjho se do lůna rodiny swé, slyssáno bylo. Pogednau zaznělo drkotánj wzdáleného powozu; ten se náhle blj̃žil, a widěti bylo wůz, anto před domkem zastawil. Z něg wysedla zacloněná ženſſtina; ta wegde do zadnj swětnice, co měla okna do dwora. Ustrogená byla w saukeném oděwu, lehkým hedbáwjm podſſitém.

„Gak se máte, panj matko?" wcházegjc pozeptala se na lůžku ležjcj nemocné, genž i hned po hlasu poznala Barunku.

„Och, zle panenko!" odpowěděla nemocná wdowa; — „bolest we prsau se mi rozmnožila, a kassel mě saužj neustále." To promluwila; a gakožto na důkaz, že gi skutečně kassel trápj, tak mocně zakasslala, že ani slowa dále promluwiti nemohla.

Barunka. Přiwezla sem wám tuto, panj matko, dobrých krupek s kůřátkem, a láhwici starého wjna, aby wás posilnilo.

Nemocná žena. Bůh Wám to rač odplatiti, dobrá panenko, a deg wám za to neylepſſj ſſtěstj a neylepſſjho muže, že ste na mě starau bjdnau ženu nezapomjnala.

Barunka. Ten, gehož sobě žádá srdce moge, daleko gest ode Lwowa.

To mluwjc Wulfowičowna, wzdechla sobě, a po chwjli pozeptala se: „Nedostala ste, panj matko, žádnau powědomost o waſſem synowi?"

Nemocná žena. Žádnau, moge panenko, od té doby, co mi odeſſel na tu neſſťastnau wognu. Gistě že guž zahynul, nebo kde stromy podtjnagj, tam i třjſſky ljtagj."

Tu staruffka wyronila mnoho slzj. Barunka, kteréž se chtělo také do pláče, počala o něčem giném, aby stařenu potěssila, a wypudila gi tuto smutnau myssljénku z hlawy. „Slyšeli sme, že ge Polock dobyt; můg pan Otec přinesl tuto nowinu z radnjho domu. Kdo wj, gestli wogska se nenawrátj do zimnjho leženj, a s nimi také wáš Anton. Dáwnobychom guž měli důkladnau o celé wogně powědomost, kdyby nebylo té sskaredé cesty; přec ale skoro denně se očekáwá honec (kuryr) s gasným wypsánjm, w gakém stawu se wssecko nacházj. Mně se pořád zdá, že tjm honcem bude wáš Anton.

Nemocná žena. „O dey ž to Pán Bůh, panno Barboro; swatéby mi byly potom slowa wasse. Cjtjm, že moge hodina dobjgj; chtělabych genom, než umru, uwiděti gednau gesstě a požehnati syna." I sednauc na lůžku, sepiala wetché ruce, a za syna modlila se modlitbičku; Barunka wssak poklekla u lůžka gegjho, a skromná modlitba milenčina pogila se s prosbami matčinými. We takowéto postawě wjce anělowi než pozemskému tworu se podobala. W tom dupotánj koňské slyssáno bylo ze dwora; dwjrka se otewjraly, a nima wstaupil rytjř gakýssi, mage ssissák (helm) na hlawě, a zahalen gsa we plássti rytjřském.

Pohljžel po swětnici, a wida Barunku, pádil do náruče gegj. Bylt' to Anton. Matka geho i milenka wydaly křik radostný, a sstastný Anton, wyrwal se z obgetj Barunce, aby obgal — matku; ljbá gi ruce, a slzami ljce gegj kropj. O, gak welice se těssily obě, když gim Waus wyprawowal o činu swém, a plným wakem uherských dukátů zazwonil, gež mu král darowal. Matka plakala radostj, pro=

hljžegjc oběw setnjcký syna swého, a Barunka na hrdlo se mu wěssjc wolala: „Ne méně milowala sem chudého Antonjna, gako milugu bohatého setnjka."

Snadno sobě domyslíti mûžem, že rodičowé Barunčini ochotně powolili, když prosil setnjk Polotyňský o ruku cery gegich.

Kdyžto se matka setnjkowa pozdrawila, kterauž wjce nežli starání lekařowo posilnilo sstěstj a nawrácenj se synowo, — tuk bylo připraweno swadebnj weselj, a sám pan měsstanosta, pyssný na to, že tak pěkně wyznamenal se Lwowský mládenec, gako pokrewnjk rodičů Barunčiných wynassel se na této weselce, a pěknau mladau newěstu wedl od oltáře. Potom dána byla swatčina welmi nádherná, a mezi ostatnjmi ku po diwu shledanými wěcmi, přinessen také na stůl weliký, cukrem obložený marcipán, djlo neyslawněgssjho lekarnjka Lwowského, gakožto dar mladému panstwu; neboť we ssestnáctém stoletj nebylo ani cukernjků, ani passtetnjků, nobrž lekárnjkowé sau pekáwali takowéto lahody.

Polotyňský kaupil sobě dům, a wůbec wážen, byl žiw ssťastně w obgetj pěkné manželky swogj, s kteraužto znamenité dostal bohactwj. —

Jaroslaw Langer.

O Slowanech.*)

(Z Karamzjna.)

Slowané w ssestém stoletj.

W ssestém stoletj nowý Asiatický národ wjtězstwjmi a wálkami razil sobě cestu k černému moři. Celý známý swět byl tehdá diwadlem diwného wlněnj národů a nestálosti u wládě gegich. Awarowé slawni byli mocnostj na paussťěch tatarských; ale w ssestém stoletj poraženi Turkami, ussli ze země swé. Uhrowé a Wolharowé uznali wládu tohoto národu. Anti nemohli gemu protiwiti se. Chán Awarský, diwoký bohatýr, porazil gich wogsko, umrtwil posla, znamenitého Mezamjra; poplenil zemi, pohubil lidi; a hned wogensky táhl do Čech a Morawy, kde obýwali Čechowé a drużj Slowané. Guž Anti, Čechowé, Morawané slaużili Chánu; ale wlastně tak nazwanj dunagsstj Slowané chránili swau swobodu, a gesstě roku 581 mnohočetné wogsko gich poplenilo Trakiu a druhá wládařstwj až do samého Řecka. Tiberius cjsařowal w Konstantinopoli. Sewřen wognau Perskau nemohl odraziti Slowany, ale naklonil si Chána Awarského pomstjti sebe wpadnutjm do kragin gegich. Chán wyplnil žádost cjsařowu tjm ochotněgi, čjm wjce nenáw[illegible]ost. Tento

přjčinu zloby geho opisugj historikowé následugjcjm způsobem. Zkrotiw Anty, Chán požadowal od Slowanů poddanost. Ale Lauritas a družj wůdcowé gich odpowěděli: „Kdož může nán obegmauti swobodu? My sme uwykli obgjmati země, a ne swých ustupowati wrahům. A tak bude i wždy, dokud gest wogny a mečů we swětě." Chán wtrhl do kragin Slowanů s 60 tisjci wybranými gezdci, počal páliti wesnice, pleniti pole, wražditi obywately, kteřjž toliko w autěku a w husotě lesů dossli ochrany. Od tohoto času oslaběla wláda Slowanů. Zawázáni Chánu Awarskému dáwati wogsko, lili krew swau i cizj ku prospěchu swého tyrana. Museli hynauti w bitwách, i kdy Chán, zrussiw pokog se Řeckem w 626. roku, oblehl Konstantinopol. Slowané byli oběti toho krutého předsewzetj. Byliby opanowali stol (trůn) konstantinopolský, kdyby zrada neodkryla gegich tagného naměřenj Řekům. Obkljčeni nepřátely bogowali zaufale; nemnozj zachowawsse swůg žiwot, na znamenj milosti byli utraceni Chánem.

Mezi tjm nebyli wssickni Slowansstj národowé poplatnými tomu Chánu Awarskému. Obywawssj za Wislau a dálegi k sewetu (k půlnoci), ochránili se ode gha. Tak na konec ssestého wěku na břehách moře baltického žili mjrnj a sstastnj Slowané, které Chán nadarmo chtěl ozbrogiti proti Řekům, a kteřj nechtěli pomáhati gemu wogskem. Tato přjpadnost, napsána bizantickými historiky, důstogná ge známosti a nasseho uwážení.

„Řekowé (prawj oni) zagali tři cizozemce, magjcj na mjstě zbroge kytary čili hausle. Cjsař tázal se gich, kdo gsau? My sme Slowané, odpowěděli cizinci, a žigeme na oddáleném

konci západnjho moře baltického, Chán Awarský, poslaw dary nassim staroſtám, žádal wogsko, aby mohl bogcwati proti Řekům. Staroſtowé nassi wzali dary a odeslali nás k Chánu s omluwau, že nemohau pro welikau obdálenost dáti gemu pomoci. My sami byli sme 15 měſjců na cestě. Chán nehledě na swatost poselského auřadu, nepropustil nás do wlasti nassi. My slyssjce o bohatstwj a hostinnosti Řeků, použili sme přjležitosti ugjti do Trakie. Se zbránj obcházeti neumjme, a toliko hrageme na hausle. Nenj železa w kraginách nassich, neznáme wognu, ale milugeme hudbu a wedeme žiwot mjrný a pokogný. Cjsař diwil se tichému mrawu těchto lidj, welikému zrostu a sjle gich. Obdařil posly a dal gim přjležitost nawrátiti se do gegich wlasti." Takowá pokogemilowná wlastnost baltických Slowanů za času úžasného barbarstwa, předstawuge mysli obraz sstěstj, gakowý my uwykli sme nacházeti gedině w obraznosti.

J. Slawomjr Tomjček.

---

*) Karamzjnowu charakteristiku nědbegssjch Slowanů nám welectěný P. Hanka w Kroku podal. Umjniw sobě we Čechoslawu znamenité momenty ze slowanské historie podáwati, tau samau charakteristikau k lepssjmu nahlednutj počjnám.

Nápisy.

Na Karolinow.*)

Plň se garé město, blahonosným plň se obydljm;
Gen se i wlastenstwjm wšem w tobě srdce naplň.

Dobromyslnost česká.

„Dobré mysli ge Čech, neškodný od pacholetstwj,
Ba snad ode křtu sebau dobrotu giž si nese.“
Toť přepiatého nenj Čechomilce weychluba prázdná,
Důwodu dost praské zahrady poskytugj;
Neb tu počet tabulek walný, genž ptactwu i kwjtj
Ubližowat přjsným zakazugj prawidlem.
Než po německu to wše, pro Čecha zde wýstrahy žádné;
Tak weliké zjskal důwěry on do sebe!

Chuti proměna.

K obloze někdy Pražan měst praských báně wypjnal,
Wšeckaby blankytnau swau hlawu zjrala wlast.
Chuť se měnj; teď on obljbil sobě rownati půdu,
Gen aby nesrownal půdu a báně sebau.

Alois Šembera.

---

*) Karolinow gest nowé předměstj praské před branau poříckau, něm. Karolinenthal: (Karolinodol.)

Z dopisu K.D. ze Lwowa odedne 18. kwětna 1830.

Stranu diwadla polského zpráwa moge nemůže býti než nepotěssitelná. Nepřiwlastnili si tady sice Němci diwadlo tak wýlučně, aby Polanům — tak gako w Praze Čechům — ani gedinkého w týdni nedopřáli wečera, an se zde hry polské s německými střjdagj: přec wssak pod tu dobu diwadlo národnj tak newzniklo, gakby žádati toho bylo. Přjčina hlawnj gest nedostatek herců, genžby wýbornostj hry swé do diwadla lákagjce, kasu hogně naplňowat pomáhali. Nebo gak mile herec některý wynikne, i hned přewábj geg zámožněgssj Warssawa, kde uměnj wýtečné herecké z bohatých důchodů též bohaté odměny dogde. Wynasnažil se owssem a wynasnažj se ředitel p. Kaminski, muž wysli hluboké a učenosti dospělé, aby diwadlo od pádu uchránil; než při slabých přjgmjch přičiněnj marné by bylo, kdyby se sslechta práwě nynj wěci té ugjmati nepočjnala. Přjgalo totiž sslechtictwo zdegssj důchody a wydánj na sebe, p. Kaminskému gediné dozorstwj pozůstawjc, a tudjž nadjti se lze, že, když se odginud deficit dosadj, dobrým hercům lépe se bude platit, a diwadlo že tudy znowu okřege. — Mluwě pak o diwadle oznámiti Wám musjm, že zde nedáwno sslechticowé ku zisku chudobným wečegně po

polsku a francauzku hry diwadelnj prowozowali. Stawenj bylo nabité, až cena lože na 16 zl. střjbra, též i ceny druhých mjst přiměřeně zwýšseny byly.

Na otázku Wašsj ze strany university Lwowské a zwlášstě fakulty juridické toto Wám budiž za odpowěd: Řeč i literaturu polskau přednášsj zde třikráte w týdni prof. Michalewicz, Slowan přjwětiwý. Wynasnažil sem se seznámiti geg s Čessstinau, a k cjli tomu swé myšslénky o rozdjlnosti nářečj česského i polského pjsemně gemu sem podal. Ostatně wšsak Akademie nazwjce osazena ge Němci. W práwjch toliko dwa professoři Polané gsau: p. Napadiewicz práw i filosofie Doctor, a professor práwa přirozeného, pak p. Dóbrzanski, práwa polského professor. Třetj Polan ge Supplent p. Szymonowicz. Napadiewicz ge na fakultě neywýborněgšsj hlawa, a logice geho w dispatowánj nikdo neodolá. On miluge wlast i materčinu, čehož důwodem, že každodenně přednášsenj swé polšstinau doplňuge; nemluwj sice hladce německy, než na tom welmi málo záležj, neb se zde bez toho wšsecko přednášsj latinsky.

Co se týče Akademiků, ugisstugi Wás, že universe Lwowská ode Pražské na wýborné hlawy o mnoho si neodewzdá. Gá alespoň překwapen sem byl, a nemálo sem se diwil, seznaw lépe kollegůw swých, an tolik dobře wzdělaných mezi nimi sem nalezl. Gistý rozdjl působj okolčnost ta, že w Praze mnoho wtipných na ugmu práwům do medicinу chodj, co we Lwowě se neděge. Ale i na počet sstudugjcjch akademie Lwowská za gjnými po zadu nezůstane: nebo kollegia gsau tu plná; we čtwrtém roce práw ge posluchačůw 97, we třetjm 93, we

druhém 100 a w prwnjm 103. Z toho giž nahljžjte, že to sprostý gen předsudek, od nepřjzniwců Poláků roztraussený, žeby se nynj Haliči sšikowných ljdj nedostáwalo, a žeby Polákům ku wzdělánj lidu a osazowánj úřadůw cizozemců bylo zapotřebj.

Slowan od narozenj k wědomostem a uměnj čilý gest a schopný, gen když ke cwiku a wzdělánj přjležitosti má. — I úřady některé Němcemi a Čechy přeplněny gsau, tak že práwnjci giného mjsta nenalezagjce, k administracj celnj u dosti welkém počtu se dáwagj.

Konečně zatagiti Wám nesmjm, že Poláci tuze Čechům nepřegj, rádi Sswábů gim přezdjwagjce, čemuž ale se co diwiti nenj, powážjmeli, že Čessi do Haliče přissli, téměř wssickni (gaká to possetilost!) za Němce se wydáwagj, a že Polák z giné strany Čecha neznå, než že chleb od huby mu utrhuge. — —

Zpěw český w cizině.

Giž we wlasti, w kole milých kraganů każdodenně slyssán, pln wnady a libozwuku gest gazyk český; tjm ljbezněgi zanjmati musj lahodnostj swau, když w kragině na sto mjl a wjce od Čech wzdálené nenadále uchu českému zaznj. O tom pjsse p. J. Schön následowně: „Čjm dále od wlasti, tjm přjgemněgssj ge wssecko, co na ni připomjná, a neypřjgemněgssj zagisté zwuk řeči materské. Slyssel sem owssem daleko w cizinsku mluwit česky, a sice lidi, genžby se doma byli za to snad styděli; (tak se to alespoň gesstě před dwadceti lety dost často stáwalo) ale neypodiwněgssj mně byl, a tauhu neywraucněgssj po půdě wlastenské powzbudil we mně na pokragi moře adriatického gistý slepý a ctihodný kmet, kterýžto gsa rodem sslechtic wlaský a zem nassi ani nikdy nespatřiw — českau pjseň si zpjwal. A naučil se gi? we Sspanielsku! Gsa totiž w mládi we službě u wyslanstwj mocnostj wlaských práwě té doby w Madridu se zdržowal, když wyslanec rakúský,

áš knjže Lobkowic s nádherným komonstwem tam přigel. tadssený wlastenstwjm knjže i služebnjci geho rádi a skoro po= sd mluwili česky, a tam rytjř wlasský naučil se pro pěknau ielodii podotknuté pjsně také českému textu."

Nynj by arci na zmar bylo, kdyby kdo we Sspanielsjch :n dosti temný ohlas pjsnj nassich uslysseti žádal, w giných ssak zemjch europských by se tauženj po zpěwu českém spjsse kogiti dalo. Neboť wěc ge wědomá, že nápěwy nassich pjsnj írodnjch z weliké části welmi gsau pěkné, ano obyčegně ob= .hu pěkněgssj. Kdož u př. necjtj půwabu pjsně: kdyby mo= : milá samé pentle byla ꝛc., neb oné: „Syl sem proso na .uwrati" ꝛc., aneb: „trávo trávo zelená" a g., kdož ne= tj půwabů těch, zwlásstě kdy zpěwnými ústy spanilé Čessky se ywinugj? Odtud ten přjgemný úkaz, že se též powěst o áse zpěwů českých (a slowanských wůbec) i do dalekosti gi= igazyčně rozssjřowati počjná, a nebude to zagisté trwati dlau= , že hrdý Angličan i Francauz libowati si bude, pěti hla= ilem slowanským. Tak překwapil Pařjžany náš wýborný ilawjk gemností a hlubokostj citů wynořugjcjch se z pjsnj če= ých, wywolíw si za předmět koncertu weřegného mimo giné, issj prostonárodnj: „Když sem gá ty koně pásal ꝛc. pak onu isitskau: „Slyssté Božj bogownjci ꝛc. a cjrkewnj: „Otče náš ilý Pane a g.

Pařjžané nemohli se dost wynadiwiti něžnosti a wážno= i přednessených zpěwů, aniž pochopiti mohli, žeby od sklada= lů sprostých pocházely, domnjwagjce se, že gsau to zpěwy igakého wýtečného básnjka od wýtečněgssjho gesstě umělce u= edené w hudbu. A nynj i Angličané s potěssenjm čjtagj pj=

sně české, slowútným Bowringem w materském gazyku gim podané — ano i Němci seznámégi se s nimi, an gim gich částku práwě letos horliwý p. J. Schön po německu wyložil. Uwedená wýsse a sice gedna z neykrásněgssjch, která nám kdy podala Uměna česká, ona tkliwá: „Syl sem proso na saurwrati", rc. gak se prawj, až w půlnočnj Americe má býti známá. Gaké konečně přjzně a gakého sstěstj náš sprostý Regdowák we Wjdni, Hanowěru, w Berljně, a kdo wj kde wssude gesstě w Němcjch — pod gménem Raitowack dossel, nowiny dost často oznamowaly.

Alois Šembera.

Cár Mikoláš.

1.

Gistý člowěk konage cestu z Russie, wyprawowal, že Cár Mikoláš tak národnj gest, gako někdy Pawel nenáwiděn byl. Při nejnowěgssjm cwičenj woganském Cár Mikoláš zpozorowal u gednoho tému znamenité chyby w postawenj se wogska. Přiblijžiw se k plukownjku, wytejkal mu nedbalost u geho wogsstě, skončiw domluwu těmi slowy: Sstěstj wám, pane plukownjku, že Cár Mikoláš wám dohljžj, a ne Welkoknjže Mikoláš, tendy wás gistě w žalář uwrhl. Tato domluwa ssla plukownjkowi k srdci, a tak aučinkowala, gakby ta nejwětssj přjsnost byla nepůsobila.

2.

Cena masa býwá w Petrowě gednjm ministrem ustanowena. Wssimna si Mikoláš gednau, že cena tuze weliká gest, dal hostinu přistrogiti, ku njž i onoho ministra pozwal. Tabule byla skwostná a bohatá; proti wssak dworskému obyčegi, pečeně na stůl nepřissla. Držjwe, než se tabule skončila, řekl Cár ministrowi: Welicě ge mi ljto, že wám žádné pečeně podati nemohu, neboť ge tuze drahá; prosjm tedy na budaucnost wětssj péči o to mjti. Samowládného Cára byla to gisstrná domluwa.

ČECHOSLAW.

Wssеobecný Zábawnjk.

W Praze a Hradci Králowé.

Pjsmem a nákladem Jana H. Pospjssila, činného auda
českého národnjho museum.

1831.

Řewniwý.

Ha nebe, černé nebe,
Slyš krutau tužbu mau;
Ach tobě swěřjm sebe,
Ty wěrné, strašné nebe,
O kryg mne nocj swau!

Gá chowal w ňádrech hádě,
O! krásné na pohled;
Ha, ku swé wlastnj zrádě
Sem w ňádrách chowal hádě,
Bych cjtil geho ged.

Ha blesky, kde ste dlily,
Když wěrnost mluwila?
Ha proč ste neswjtily,
Wy blesky, kde ste dlily,
Když slib swůg zrušila?

O proč's mne nepohřbila,
Ty země, w temnost swau,
Když geho poljbila?
Ha proč's gi nepohřbila,
Proč's nesla newěrnau!?

Jarmil Erben.

Čtyry Krásky.

(Militce w den gegjho zasnaubenj.)

Na wýchodě zář se gemně zářila,
Militka když swětlo božj spatřila:
Ai tu ke kolébce s pásky
Tři sau přistaupily krásky.
Prwnj prawj, poljbiwši děwinku:
„Gá ti nesu sljčnost do wjnku.“
Druhá dadauc na čelo gj požehnánj,
„Přigmi,“ wece, „ochotné mé dánj,
Nad krásu co wýtečněgšj:
Wtipnosti dar neyčilegšj.“
Přiwinauc gi s horliwostj
Na srdce, dj třetj: „Cnosti
Slawných předků- mjr gim whrobě-
Dáwám za dědictwj tobě.“
Tuť se čtwrtá geště zgewila:
„Eihle! sestřinky mé guž zde,“ prawila,
An se nad swým opozděnjm zarděla;
„Daly ste guž, gá gen odložila;
Djtě!“ takto ge k nj promluwila,
„Tobě strogjm štěstj neyčistěgšj
We náručj lásky neywraucněgšj.“
W tom ta něžná kráska zmizela.
Dnes pak slib swůg skutkem splnila.

Myslimjr.

Při čtenj dopisu z Brna pana Š. od 1. ledna 1831 a odpowědi naň w Čechos. w 5. sw. st. 37 a 41 nemeyljmli se w pamět se mi nawrátila pjseň, kterauž nebožka matka moge často zpjwáwala; a poněwadž se na odtrženj Morawy l. 1468 Mathiašem Korwjnem wztahuge, tuto gi podáwám.

—n—

Morawo Morawo,
Morawičko milá!
Co z tebe pocházj
Chasa ušlechtilá.

Chasa ušlechtilá,
Žádostiwa boge;
A gaké to konstwo
Rodj půda twoge.

Morawo Morawo,
Morawičko drahá,
Proč se přidržugeš
Uhlawnjho wraha.

Uhlawnjho wraha,
Pán Bůh na to patřj;
Že sme my Čechowé
Twogi wlastnj bratřj.

Morawo Morawo,
Twá orlice pestrá
Byla našeho lwa
Wždy upřjmná sestra.

Wždy upřjmná sestra,
Budiž geště dále;
Máme hrdinného
A dobrého krále.

Morawo Morawo,
Wždyckys při nás byla;
Ty si s námi prwnj
Kalich páně pila.

Kalich páně pila,
Sláwu wogny nesla,
Pročbys teď krkawci
W drawé spáry klesla?

Morawo Morawo,
Neodkládey dále;
Máme hrdinného
I dobrého krále.

Leona Potocká.

(Z Jašowského.)

Oblaků dosahugjcj zámek wznássj se po boku Dněstru. Naduté wlny nadarmo usilugj ukrutným narážením zdi proniknauti. Wážně gim wělikán káže pokognost s hůry. Snadnowládně ukrocuge každau gegich opowážliwost, pohledne genom, a zhaubná smělost ge opausstj. Zámek to starožitný, za gara křesťanstwa wznesly ho poklady rytjřů slawných, na wěže geho patřj čas záwistně, nesmj se dotknauti zdj, hrdinskau krwj zbarwených zdj, gežto strassné přetrwaly wálky.

Ený Potocký panuge w těchto obydljch, pán možný, w celém Polsku wážený, třech králů rádce, od krále milowaný. Když mu wěk wlasy zbělil, nechtěl si zakládati na kluzkých cestách osudu, wěda gak u dwora zásluha negistá; zde w tom austrání složil wěnce slávy, tu žige skrowně, žige we cnosti spanilých předků.

Samotnost geho zděluge s njm djwka, krásná Leona, bljzká geho pokrewná. Wnady gegjch ljcj dáwagj wnadnosti zděm těmto. Sakaussi moc kauzelnau poznáwá každý, kdo na bljzko přigde; andělská to twář, andělské oči; krásně odrážj se černost wlasů od bjlé ssjge, od růžobarewných ljcj, gako

smrk černý obrážj od sněhu na slawných Karpatech. Nebeské modro usmjwá se w oči gegjch, magjcjch zrak bystrý gak wjtr letjcj. Kdybys gi widěl, gak se žene na lowy, gak neysmělegssjch gezdců na konjch dostjhá, gak zmužile těžkau dýku zdwihá, a we hrách rytjrských wznássj meč ocelowý, lehaunko házj ostré dřewce, přes potok wystauplý na koni se žene, řekl bys — postawau mužskau klamaný — že to rytjř w ssatech ženských. Než gaký to dnes smutek gegj kryge čelo, kteréby nebessťanům sstěstj zwěstowati mohlo? Zpráwa přicházj strassliwá, že wogsko turecké Podolj přikrylo, a saha až ku zděm nedostupného Lwowa.

Z daleka půlměsjců strany lesknau se, a Rusjn spěchage, aby wlasti bránil, přjlbici i braň ocelowau připjná, a we strachu odbjhá od dětj i od ženy. Neboť wj, že diwochowé ti ku wraždě sau hotowi, podporu magjce w četných hegnách Tatarůw, a že stopy swé znamenagj krwj a slzami bjdných.*)

*) **Čerwinský** w djle: **Okolica Zadnëstrska** ukázal, že Turci a Tataré byli 91krát w Rusinsku (poneyprw roku 1240, ostatněkráte 1699); tolikráte pálili a hubili tu nessťastnau kraginu, brodili braň swau w krwi gegjch obywatelů, brali gim statky, hanobili ženy i dcery. Řeky wogwodstwj ruských ne gednau na mjstě wody krwj naplnily řečisstě. **Bělský** pjsse, že obywatelé Rusinska měli gistá znamenj, po kterých poznáwali, že se Tataré blížegj, ano i počtu se domeysslelí, a to z pospěchu a utjkánj ku hranicem polským zwěře lesnj a ptáků.

II.

Potocký káže hrabby zámecké ostražiti; sám wssude přjtomný a wssude činný napágj lid swůg myslj swau neohroženau, že branj w rukau chce přigati pohany; chce gim dokázati, že meč obosečný, kterým gest oltář i trůn tolikráte bránjwal a ubránil, ge w stawu gesstě dáti odpor wálečný, a hágiti wlasti.

Leona smutná gako wečer podzimnj, nad osudem wlasti otcowské teskliwá, gde před oltář, kde w zářném swětle neyswětěgssj panna s děťátkem přebýwá. Wznese pohled k nebi a slzy prolévá na studený mramor; na kolena padnauci sepne ruce a žalostně wzdychá; za Polsko se modlj, za Polsko prosj, prosj tu, gežto gest polskau králownau, gežto s oltáře na ni se usmjwá, a lege w srdce balsam potěssenj. Ohlasem se odrážj o swaté klenutj nářek, gegž djwka zarmaucená wyrážj z prsau rozčilených; lampa přiswicuge slabě modlitbám gegjm, a když oknem wjtr w plamen gegj zawjwá, blýská i hasne, a tma se rozprostjrá.

III.

Když zatjm Leona skraussené se modlj, Turci wjtězným postupugjce krokem hrad Potockého zbrogně obstaupnau. Tak postupowali w mlčenj hlubokém w řadách pořádných k bitwě, a blesken hogné oceli zaráželi oči. Z wysokého břehu pustiwsse se na plawbu, dostali se přes řeku, a we zteklém křiku a powyku uteřili w pořadách na zámecké wěže. Strach opanowal zámek; gediný Potocký neznage strachu, gako hrom z

smrk černý obráží od sněhu na slawných Karpatech. Nebeské mobro usmjwá se w očj gegjch, magjcjch zrak bystrý gak wjtr letjcj. Kdybys gi widěl, gak se žene na lowy, gak nesměš legssjch gezdců na konjch dostjhá, gak zmužile těžkau dýku zdwihá, a we hrách rytjrských wznássj meč ocelowý, lehaunko házj ostré dřewce, přes potok wystauplý na koni se žene, řekl bys — postawau mužskau klamaný — že to rytjř w ssatech ženských. Než gaký to dnes smutek gegj kryge čelo, kteréby nebessťanům sstěstj zwěstowati mohlo? Zprávwa přicházj strassliwá, že wogsko turecké Podolj přikrylo, a sahá až ku zděm nedostupného Lwowa.

Z daleka půlměsjců strany lesknau se, a Rusín spěchage, aby wlasti bránil, přjlbici i braň ocelowau připjná, a we strachu odbjhá od dětj i od ženy. Neboť wj, že diwochowé ti ku wraždě sau hotowi, podporu magjce w četných hegnách Tatarůw, a že stopy swé znamenagj krwj a slzami bjdných.*)

---

*) Červinský w bjle: Okolica Zadněstrska ukázal, že Turci a Tataré byli 91krát w Rusinsku (poneyprw roku 1240, ostatněkráte 1699); tolikráte pálili a hubili tu nessťastnau kraginu, brobili braň swau w krwi gegjch obywatelů, bralk gim statky, hanobili ženy i dcery. Řeky wogwodstwj ruských ne gednau na mjstě wody krwj naplnily řečisstě. Bělský pjsse, že obywatelé Rusinska měli gistá znamenj, po kterých poznáwali, že se Tataré blj̃žegj, ano i počtu se domeyssleli, a to z pospěchu a utjkánj ku hranicem polským zwěře lesnj a ptáků.

II.

Potocký káže hradby zámecké ostražiti; sám wssude přjtomný a wssude činný napágj lid swůg myslj swau neohroženau, že branj w rukau chce přigati pohany; chce gim dokázati, že meč obosečný, kterým gest oltář i trůn tolikráte bránjwal a ubránil, ge w stawu gesstě dáti odpor wálečný, a hágiti wlasti.

Leona smutná gako wečer podzimnj, nad osudem wlasti otcowské teskliwá, gde před oltář, kde w zářném swětle neyswětěgssj panna s děťátkem přebýwá. Wznese pohled k nebi a slzy prolé wá na studený mramor; na kolena padnauci sepne ruce a žalostně wzdychá; za Polsko se modlj, za Polsko prosj, prosj tu, gežto gest polskau králownau, gežto s oltáře na nj se usmjwá, a lege w srdce balsam potěssenj. Ohlasem se odrážj o swaté klenutj nářek, gegž djwka zarmaucená wyrážj z prsau rozčilených; lampa přiswicuge slabě modlitbám gegjm, a když oknem wjtr w plamen gegj zawjwá, blýská i hasne, a tma se rozprostjrá.

III.

Když zatjm Leona strausseně se modlj, Turci wjtězným postupugjce krokem hrad Potockého zbrogně obstaupnau. Tak postupowali w mlčenj hlubokém w řadách pořádných k bitwě, a bleskem hogné oceli zaráželi oči. Z wysokého břehu pustiwsse se na plawbu, dostali se přes řeku, a we zteklém křiku a powyku uteřili w pořadách na zámecké wěže. Strach opanowal zámek; gediný Potocký neznage strachu, gako hrom z

oblaku wrhne se na wrahy, zbranj hágj hrad proti zrádnému wpádu, směle odhánj hegna nepřátel, až pohan rázem w krk ho tne z boku, a ten strassně swalj se na prahu domowém. Že padl pán, rozprchli se sluhowé, a wrahowé wygau radostj utěssenau, a zhrdlj sstěstjm směle tam letj, kde Leona přebýwá, a kde w čele shromážděných dwořenjnů hradu chtěla směle brániti. Wrah na gegj pluk uderj se zápalem, Hassan, wůdce Turků, wolá ku pomstě, tu uzřj Leonu w podobě anděla; i zarazj se, dotknut sa střelau půwabů gegjch, i hned gi odezbrogj, a sám na koně wsadj a myslj, že nj ge wjtězitelem swěta; gegj žiwot chtělby zachowati třebas žiwotem wlastnjm, a co negdražssj poklad w tábor gi wprowázj. Má za to, že Prorok, na odměnu za pilné sspetřenj Alkorana, do neywyšssj blaženosti ho chce uwesti, a tudy gednu z Hurysek*) udělil mu darem.

IV.

Buděgj omdlelau táborni pokřiky, třeskot zbranj, nepřátelů hegna; ztratila swobodu, zdaž nebude naříkati? Ač nenj mezi zagatými, ač Hassan w nádherném gi umjstil stanu, přece nemůže ulehčiti hrozné bolesti. Strassné zaufánj krygc se w prsau gegjch, pláče, ač newj, že střeyc gegj nežige. Kdyby to wěděla, kauzelné gegj oči potokyby lily; než ačkoli newj, slzy přece wylewá, we slzách pohlédá na otcowské skály. Tak když si zaufá, Hassan k nj wegde, Hassan kwět wogska a

---

*) Hurysky milenky Proroka.

turecké mládeže. Milownjk žensstin, po wssech rozkossech bažj; kde wšak třeba, tu aučinný, kde třeba, uctiwý. Wegda prawj k nj: „Blahoslawjm osudy, že mně wás, moge welitelkyně, w moge ruce daly; ač smrtelně oko wasse ranj, přece mjlo na takowé wystawiti se rány; w mé se nacházjte moci, ale nesuďte o mně, žebych podmaniti chtěl wůli wassi, dosti sem ssťastný, gestliže mi powolegj oči wasse, wás welebiti, welebiti skromně. Wyť ste hwězdau, která na mém nebi nowým zábleskem sstěstj mi prorokuge; rozkažte, a wěčně wás milowati budu, gako wěčně milugj wětérkowé půwabnau růži; gestliže ale urputná, ku prosbám mogjm hluchá, raděgi zawrhnete upřjmné žádosti srdce mého, tu pomněte, že ste w moci mogj.“ Potocká hrdé řeči geho poslauchá, pak rozmysljc se prawj: „Nezapomněla sem, pane, že sem w moci wassj, než wjm i dobře že wězney milowati neslussj; nawraťte mi swobodu, a wděčnost zachowá bjdné srdce moge, ač bjti giž přestáwá, dobrota wasse i we hrobě citem ge napogj. Budete mým božstwem, neboť bohu podoben gest ten, genž cizj roztrháwá pauta.“ — „Nechci býti bohem, chci býti milowán,“ řekl Leoně Hassan krásný „guž pak sem prawil, negste w otroctwj, ku panowánj nebesa wás stwořily, blahý ten, koho oči wasse podrobily, nade wládce swěta wjže wůle wasse. Takowým wěžněm, Polko, mne ste učinila; než nebuďte přjsná a neuprositelná; protože se před wámi sklánjm, wyslyšte prosbu mau, djwko drahá! Gediné wasse slowo hned osud wáš změnj, panj wssewládnau budete po mém boku.“ To řekl, a plný milostných plamenů hledal bázliwě w očj gegjch wyrčenj. Než Leona nehledj laskawě, ale hněw bleyská z očj gegjch, které ga-

kásti wláda gako u prostřed hromů wnadami oslazuge. Hassan na čas sstěstj swé odložiw, odchází zagatý myssléňkami milými. Když odessel, třásly se wjčka Leoně, a horké paussťěly slzy. Slunce za modré schowalo se hory, haslo denní swětlo, a tmawý saumrak se ssjřil. Měsjc guž bedliwým okem po zemi shljžel, a paprssky geho spočjwaly na ljstkách kwjtkowých; w tichém snu wssecko bylo umlklo, a toliko stráže w táboru bděly: když z očj Leoniných gesstě slzy se lily, když z prsau něžných hluboko wzdychala. Na paměť si uwádj minulé časy, myslj o matce, která dáwno ge we hrobě. „O matko!" řekla, „pokog tobě! Pokogného spanj w mohyle požjwáš. Kdybys wěděla, že ukrutný muslemjn swobodně zrozenau dceru twau wězj, we wnitřnostech země tau hrůzau zatřáslabys se gako we mrazné zimě pták se třese na haluzi; ze hlaubky hrobu křičelabys: běda! běda!" Klekne a nábožně odřjkáwá modlitby; a ačkoliw zaufánj myslj gegj wládne, přece wjra netratj naděgi. Nebo kdo potěssj, kdo pozdwihne ducha gegjho, gestliže ne slowo nábožensťwj swatého? Na půl guž blažený, kdo hlasu geho slyssj, smutnému srdci nowý dáwá žiwot; před njm utjká auzkostné umjránj, gako utjkagj před sluncem černé nočnj stjny.

V.

Hluchá půlnočnj hodina přibljžila se, a gesstě usnauti nemohla Leona; w tom kdosi opony stanu odhrne, a gakási postawa bere se k gegj postelí. Bjle oblečená, se střjbrnau lampau w rukau, w twáři má wýraz mládeneckého půwabu, a po ssjgi lehce gj splýwaly wlasy. „Že si sama, za to blahoslaw

swůg osud," prawj gj postawa, „tato dýka w ruce mé byla by tě žiwota zbawila, kdybych tu byla Hassana zastjhla! a smrtj twau muky se sprostiwssi, bylabych swěřila osud swůg železu. O gakáto blaženost dosáhnauti pomsty!"

Leona. „W čem gá proti tobě zawinila, že co wzteklá na žiwot můg wycházjš, bjdnice? Odkud pocházj twá nenáwist ke mně? odkud? wždyť tě neznám, a tys tak hrozná, že mně nesstastné wězné kazjš pokog?"

Postawa. „Smrt přinássjm každé Hassanowě kochance; třes se, že zradau ukrutnau chceš mně ho wybrati; ať tedy zlořečenj padne na twau hlawu! než co gesstě prodléwám? neylépe hned — gestliže braň má pomstau powznessená we twém lůně utone, tuk, gak mi předcit můg zwěstuge, wrátj mi srdce i lásku Hassanowu." To řekla zdrogem wzteklých slzj oblitá Wela, Osmanů wůdce milenka, a guž we strassné pomstě za dýku brala, guž se ocel lesskl w silné gegi prawici, a w tom: „Stůg nesmyslná!" zwolá Leona, „ač mne neustrassj lichá twá wzteklost, ač se we swém stawu smrti nebogjm, přece tě musjm z bludu wywésti; wěziž, že sem láskau Hassanowau pohrdla, milug ho, swaté gesti mi sstěstj twé; ano u mne, kterémžto swoboda ge drahá, nigakého wzhledu nezjská sluha Sultánůw." — „Co? ty ho nemiluges?... O gakže sem sstastná!" zkřiknula Wela; dýka padá gj z rukau, ona se třese, a sotwa radostj sebau wládne, a na kolena padssi w utěssenj skládá swé djky wýmluwným mlčenjm, a ruce Polky zdrogem slzj obléwá. Pohne Leonau gegj pokorná postawa, i pozdwihne gi se země a mile gi tiskne. Na chwjli radost z očj Leoně bleyská, a sladkým citem srdce gegj napogj.

I ačkoli té negmenšší nepřinášší oběti, a nezměněné wůle záměry plnj, Wela gi přátelstwj swaté přisáhá; ledwa že wěřj, že mladá djwka, w gegichžto zásadách slabost ge ukryta, může tak wábnému opřjti se lákánj. „Wracjš mi žiwot," prawj Leoně, „neboť žiwotem gest mi láska Hassanowa: onť gest ode mně co bůh weleben, gemu gest má dusse zcela oddána. On kdyby mne nechtěl, toť by mne trápilo na smrt, trápilo nad muky pekelné. Co mluwjm! gesstě přjliš málo sem ti řekla! ty wěru newjš, gakto srdci mjlo, když milostným plamenem žiwené s rozkossj wdychuge ty božské zápaly, které se mu druhým staly žiwotem, které čjm delssj, tjm sau mu i milegssj, a powždy nowým wyplácegj se aurokem; w polaučených citech hledagjce žiwlu, unássegj dussi s pozemského podolj, a nebe stawěgj před okem smrtelných. Než čas ge guž odegjti, noc běh swůg odbeywá, rannj mha wrcholj Karpatů pokreywá, spi! bůh wssecky péče od tebe odwratiž; dobřj sau hodni, aby dobře spali."

Řekla a odessla. Radost gegj zahnala na chwjli z prsau Leoniných wzdychánj, lehla na lože, a usnula mile, a sen spůsobil, že zapomenula wssech péčj. Sne sladký! tys blaženosti člowěka, když odměňugeš činy cnosti; než koho zločin strassiti nepřestane, darmo od tebe darů milých čeká! předhazugjcj swědomj pokog mu plassj, a s bičem w rukau strassné obludy před oči mu honj krwawá pomsty zteklice, aby pokuty hrůzau mu strassily dussi.

VI.

Nedlauho spala; znowu postawa bjlá smělau rukau ?anowé rozhrňuge, znowu se bljžj loži Leoninu.

„Wstaň!" wolá: „Wela ti přináſſj swobodu, a nežli ſe wůz zlatý na wýchodu ukáže, guž můžeš býti daleko od táboru; přineſla ſem muſlemjnſké ſſaty ſe ſebau, zwoláš Allá! a wſſecky ſtráže tě propuſtěgj, kdykoli ſlowo to opáčjš. Odegdi, a geſtliže ſtaránjm ſe mým bezpečně ſe doſtaneš ku ſwé rodině, časem i na mne pomni we ſſtěſtj ſwém, a wěz, že ſrdce čerkaſké děwy rádo ſe napágj ſlaſtj wděčnoſti." — „Gá ti za ſwobodu wděčná budu wěčně," prawj gj Polka s wýrazem čiloſti, a poſlechnauc rozkazu čerkaſčina, oděw muſlemjnſký bere, blauhým turbanem ſwětlé kryge wlaſy, a ſchowá dwě piſtolky; welebnau gegj poſtawu obgjmá pás zlatý, a kaftan ſobolem obſſitý gi odjwá, a kindžal*) křiwý po boku gj wiſj. Gdau a w prſau ſwogich zdržugj hlaſy, gdau tagnými w táboru pokauty, a hledagjce, kudyby wyſſly, doſtaly ſe do blizka ležjcjho auwozu. Tam čekal na ně kráſnohřiwý oř oſedlaný, který po puſtinách w Krymu noſjwal chána, a co wjtr ſe prohánjwal po arábſkém palučj. Ten netrpěliwý lil z noſu pěny, kauſal udidlo, a zpjnal ſe wz hůru. „Teš utjkey" řekla ztícha Wela, „ſměle utjkey na tom rychlém koni, a než ráno zableſkne na wýchodu, než černé noci prchne ſtjn temný, než ſe dowědj, žes od nás uprchla, zatjm ſe nawrátjš ku národu ſwému." Řekla. Leona na oře wſedla, a ač ten letěl, letěl gako ſtřela, geſſtě ho bodala, geſſtě rychloſti mu dodáwala. Slyſſeti gak ſtrážem odpowjdá Allá! Zwolna ſlabnau ohlaſy gjzdy gegj, a ona proniká náwaly mhy nočnj: i nic neſlyſſeti, toliko hlas ſowy, a ničehož newiděti nežli dennici.

*) Kindžal, meč turecký.

VII.

Tak gedauc dlauho po tiché stráni, přiwjtala přisslau rannj záři; rosau skropené listj stromů lesklo se, powětřj libau wydáwalo wůni; wjtr ohlas zwonů narážel gj k uchu, a roznássel ho po rozlehlém palučj. Leona ustane, patři, i poslauchá, a slyssj, že někde zwonj se k modlitbě, a nehoda gegj potwrdila gi we wjře, a ona gedauc řjkala modlitby na koni. A w tom náhle spatřila na wznessené hoře, odkud na wsse strany rozléhal se ohlas zwonů, dlauhau řadau se táhnauti klássternj zdi temné. Pronásledowaným ge klásster tak milý, gako lodnjkowi, — když u prostřed oceánu přetrwal hrůzu diwokého orkánu, — gest spatřenj hwězdy, kterau chmůry kryly, hwězdy, za kterau se paussti smělý plawec na moře nezcestjm hrozným.

Klássternj dweře byly otewřeny, swětla se leskly, a nábožnj hlasowé ze sesslého se zboru wycházegjce, poraučeli nebi celé křesťanstwo. Černěc*) u oltáře prwnj odbeywal mssi, při tom boha we chlebu okazowal, třikráte pokleknul, třikráte pozdwihnul we chlebě ukryté tělo spasitele, třikráte promluwil: *A slowo byst tělem!***) A slunce w rannj purpur oděné, wpadagecí oknem oltářnjm, oběť swatau paprssky obestřelo a oči hledjcjch na kněze obrácené zarážela swětlem w okně se blyssjcjm. Leona pokornau uctiwostj proniknutá podlahu kostelnj poléwá slzau wděčnosti, w oku gegjm leskne se gitro, a tře-

---

*) Černěc, černec = mnich ruský.

**) *byst* = stalo se; wiz Zastaralé formy, str. 15—17 a 21, 22.

saucj se ruce k nebi pozdwižené sau obrazem gegj rozčilené dusse. Diwj se wssecko, že oděw muslemjnský kryge srdce, we kterém wjra swatá, čistá, co cnosti oběť, slowa bludným Proroka wyznawačům neznámá pronikagjcjm promlauwá wýrazem. Ale gegich podiwenj obrátj se w radost, když po mssi Leona wegde za zbrádlj, a mnichům wyprawuge nočnj zdařenj, i powjdá, kde wzala ty ssaty; gakby si přála w takowé postawě nepoznaná se dostati do stanowisek bratrů, a w oděwu mládence polského uděřiti s nimi na stany turecké, pomoci wypuditi hrdá wrahů heyna a zahnati peychu turbana. Starcowé slzy ligau, widauce djwku, která tak směle pustila se na cestu, která děwčj zapudiwssi bázeň, pro wěnce bobkowé mužů hodné chce spěchati. W ssat gi ustrogegj polského wogáka, dagj gj pancjř i pás s karabelau, a hlawu ozbrogugau železem přjlbice; w statnau rytjřku zcela gj přistrogili, chwálegj umysl gegj, a gegj zápal s nj dělegj. „Gestliže se" prawila, „udá železu mému, aby mi gen z částky pomohlo k wjtězstwj, dnj swé poswětjm w klássternjm obydlj neposskwrněné matce spasitelowě, stálé opatrownici wlasti nassj, anaž před wrahy zemi polskau chránj, a nessťastným pomoci uděluge. Nemyslite, že ge mi zbraň neznámá, negednau sem w půtce zahanbila muže; hračkau ge mi ugjžděti na koni, spěchati na lowy, nebo střjleti do terče, i hrozným honem u prostřed mnoha gezdců po daleké pláni sem tam ljtati. Ano když pokogné towaryssky moge při krosenkách mladost swau tráwily, mně gediné ten pohled byl milý, když sem na zbroge otců mohla popatřiti, a gich nesmrtelnau potěssiti se sláwau, a slzami s gegich mečů omýwati rez krwawý." — „Gdi we gmenu Páně!" prawj

předſtawený, „urabowáni twau udatnoſtj otcowé we hrobě tě budau blahoſlawiti wraucně; geď, wálči pro wjru, a wrať ſe ſſťaſtně. Sſťaſtněgſſj ſi nad nás, wěk náš uſlabtý guž nedowolj, uchopiti zbraně, guž w prſau naſſich tauha mužſká wěkem ochablá nedychtj po bitwách. Leč kdyby Turci w diwokém aupadu na ſwatyni naſſi wraziti kdy chtěli, každý z nás na ránu té hrozné neſworné hlůze prſa ſwá wyſtawj pro wjru, a geſtliže žiwot od nás žádati budau, s rozkoſſj takowau oběť přineſeme.“ Řekl, a z očj Leoně ligau ſe ſlzy čiloſti, pokorně před ſtarcem kráſnau hlawu ſklonj, a o pomoc pro ni žádá kněz nebeſa, a třeſaucj ſe rukau učinil znamenj křjže. I ſedla na oře Leona, a ochotně ſpěchá do bjla, letj co ſtřela, až zmizela z oka, gako mizegj we ſnu ſſáliwé přjzraky.

VIII.

Táhnau Poláků ozbrogené řady, orlami ozdobené wěgau korauhwe, a na zad kopinjků ſilná heyna ſpěchagj. Sám wůdce weliký prowázj to množſtwj, peřjm a zlatým pancjřem ozdoben, i karabelau, co tolikráte na lebkách tureckých ſtřjbila ſe w bitwách; ſchwaluge, dodáwá chuti, wydáwá rozkazy; i letj ſſlechta, gakoby letěla w honbu. Letěgj, a s nimi cwálá Leona na lehkau gjzdu we dlauhé řadě, kráſná co zbrogná u *Homéra Belona*; ſpěchá, wlaſmi gegjmi wjtr ſi hrage we běhu. Sſladnau poſtawau a půwabným ljcem růžowým zanjmá přjtomných, než nikdo newj, že pod gegjm pancjřem, ač myſl mužſká, přece bige ſrdce děwiné. Guž popuſſtěno ořům udidel, leſknuly ſe praporce, zaſſuměly křjdla; ſmrt guž wyměřuge ſi djlo. Trauba wogenſká zahřměla, a ſſlechta, Tur-

ků zočiwsse zdaleka, letj gako s hůry padagjcj řeka. *Božj Rodičko* ! zpjwagj we běhu, dobudau mečů, nadstawugj pjky, a krwj prahnauce wydagj okřiky, a lesknau se swětlostj swé zbrank.

Guž se se wrahy prwnj řady srazily. Allá! zkřiknuli rozzlobenj Osmané, a z luku bystré wypustili ssjpy, a w běhu zpátečném wssecko se smjchalo: tu orli letěgj, tu lesknau se měsjcowé, každého ljce maluge se hrůzau, a každý srdnatostj chce si zaslaužiti chwály. Zwonj země pod kopytem koňů, a stále slyssetí třesky hlasné zbraně, střelba naplnj powětřj dýmem, guž nikde ničeho před očima nenj, gen protiwnjk protiwnjka před sebau widj, když s njm na ostro se srážj.

Osud sjlu wogny na dwě wážiw strany, i hned dá přewahu ku straně Poláků; i prchá w nepořádku měsjc přemožený, gako mauchy padagj mahometowi wnuci, sem tam gesstě mjhagj se ohony, a wssecko wyobrazuge obraz strachu. Poláci wrahy utjkagjcj honěgj, kteřj odwahu ztratili při porážce; i gesstě wiběti zdaleka wjtěze, gak nese postrach w heyna pohanů, a statně hrozným máchá železem, i gesstě wiběti polských zborů neunawenost, kteřj nessetřegj ssjpů. Guž to pryč wssechno; na opusstěném bitwy mjstě si sednu, a hrůzau strassnau ožiwjm swá slowa, wzdychnu s pocitem nad skonáwagjcjmi, a osud padlých oplakáwati budu.

Duchu wlastenecký! twým wraucjm zápalem nadchni pěwce, k Slowanům když mluwj, když hrůzu utichlého bogisstě wystawuge; we wjr obrazů wznes ho křjdlem smělým, ať wymaluge barwami pekla gek skonáwagjcjch, a postawu skonalých, ze kterých dusse u prostřed muk utekla! Komu ty

plamen rozžehneš swůg swatý, komu ty swětla swého podáš s nebes: tomu dáno wládnauti srdcem bratrů citných, a nižádný saud lichý surowstwa nepřekáži gemu.

Patřte na raucho onoho rytjře, krew z ran wyteklá zbarwila mu ssaty; skonáwage hrdým gesstě okem bystře kolem mrsstil, a krwj se honosil, giž pro wlast prolil. Krásné Dwiny pobřeží ho zplodiwo, tam mladá geho manželka přebýwá; o smrti muže slyssic nesstastná, hořce zaplakala nad ztrátau miláčka, zplakaly djtky nade hroznau zpráwau. Geden syn starssí, zrostlý guž ginoch, pospjchá w bitwu beze slzy w oku, a beze slzy pomstj otce drahého. Tam dále skonáwá nesstastný kochánek, krásný co kwětné ráno; ten slysse, že Polsko plenězgi Tataré, mocně se wybral z obgetj milenky, a kdy pobratné wály korauhwe, spěchal wálčit, a tu statné složil kosti. Sup chtiwým zobákem rozbjrá guž mrtwolu, zase pak se wznesa, ljtá a ssiroký okruh zabjrá křjdloma, křičj radostj a čjhá nad laupežj. Tu Padyssácha, nedaleký pokrewný Sultánůw, bassa třj ohonů*) spočjwá bez hybu, kaule rozedrala mu lůno; guž w prsau geho nenj slyssetí dechu; guž oči geho zápalem neplanau, ale hasnau a hasnaucj obracj se k Mece.**) Krwj pokálen geho kaftan zlatý, krwj pokálen musseljn geho turbanu. Nic nenj w stawu w žiwot ho nazpět zawolati, ani Odalisek***) pěstoty, ani zaklenj z Koranu, ani Imanů****)

---

*) Ohon či ocas koňský ge ozdobau nebo známkau tureckých důstognjků, to gest bassat; bassa třech ohonů gest generál čili wůdce wogenského oddělenj. (*diwisie*).
**) Prawowěrnj Turci powždy se k Mece obracegj.
***) Odalisky, ženské w seragu.
****) Imané. duchownj turečtj.

modlitby; zhynul, an ustanoweno bylo, by w zemi neweřjcjch*) ukryl se mohylau. Dále Tatařjn spočjwá; krwj se zalily geho hasnaucj wjčka, guž na luku geho nezatinkne tětiwa, aniž se konského nenapige mléka, aniž na oři letem rozohněný přes bugné Krymu palauky bude wjce ugjžděti: ležj, a při něm mrtwola koně geho, který wětrem pádjwal na přehony. Onde w samotě mužná ruka ležj, že polská to byla, znáti ge to z oděwu; gesstě dosti silně držj tu zbraň w dlanj, zdá se, žeby gesstě potkati se chtěla s wrahem. Tam dále mrtwá gakás postawa bledá, krůpěgemi toliko teplau krew ronj. Ach! to ge djwka zbarwená krwj wylitau; gesstě pohljdá zhaslé gegj oko, ale prsa mužná w žiwotě nebigau. Ay, čj mrtwola ge to? čj ge? Kdož prs děwin wnutil do pancjře? Wssak to Leona, známe gi dobře. Tebe-liž, ubohá, u prostřed bogisstě nechybný smrti hrot těžký udeřil! Plačme nad ztrátau gegj, plačme nad wnadami gegjmi! Drahoť přigde Polákům ta wýhra; ač dwa wěky ussly, co gegj krew prolita, přece gesstě plačme na mohyle Polky. Křjž gi wyznačuge od mohyl Osmanů; stjny břjzy smutné kregau gi stjnem, w prsau badače děgů otčiny wzbuzugau žel i uctiwost. I teď gesstě, když swětlo luny slabým leskem z pohořj wystřelj, a hrozná temnota niwy zaléhá, nezřjdka w půlnoci uzřjš postawu bjlau, a při nj turban mjhá se pohanský, a zočjš we wálce dwě rozmilé těla, a časem uslyssjš hrozně křičeti: Allá! časem zase pobožně zawznj: Zdráwas! —

*) Tak gmenugj Turci křesťany.

W. Franta.

Přehled přestupků kriminálnjch roku 1815 w českých, německých a polských zeměch rakauského cjsarstwj swedených.

S poznamy statistickými.

(Tabulka wyňata gest ze spisu: „Materialien für Gesetzkunde und Rechtspflege in den österr. Staaten. J. 1817 dworského rady (nynj d. rak. appell. Wicepředsedy) p. Karla J. z Pratobevery; připogené pak srownánj statistické wzato z časopisu: Vaterländische Blätter für den österr. Kaiserstaat). J. 1817. N. 63.

Sauce přeswědčeni, že krátké sestawenj wyšetřených w roce obyčegných zločinů, gestliže z pramenů authentických pocházj, negenom k posauzenj wšeškeré weřegné justicie, nobrž i ke charakteristice gednotliwých národů welmi důležitě přispjwá: podáwáme zde hodnowěrný přehled přečinů roku 1815 w mocnárstwj rakauském, a sice w oněch zeměch spáchaných, w nichžto kniha zákonů trestnjch od r. 1803 uwedena gest. Gedině lombardské a venecianské králowstwj, Dalmatsko, a nawrácená teprwa l. 1816 část hornégssjch Rakaus se Salzburkem do tabulky této se newtáhly. Rowně scházegj i Uhry, Sedmihradsko a pomezj wogenské. Ku konci připogena sau některá poznamenánj, pro statistika zagisté ne nezanjmawá.

Pogmenowánj zločinu.	Rakausy pod i nad Enží.	Štyrsko a Illirie.	Čechy.	Morawa a Slezsko.	Halič a Bukowina.	Tyrolsk. a Woralberg.	W celosti.
1 Pozdwiženj a zbauřenj lidu . . .	—	—	—	—	5	—	5
2 Weřegné násilj	7	24	34	16	112	57	250
3 Zlé užjwánj moci auřadnj a porussenj	1	5	5	7	22	5	45
4 Wraždy	29	36	58	29	115	37	304
5 Těžké poraněnj.	13	15	46	10	59	95	238
6 Laupeže	66	14	41	13	42	57	233
7 Žhářstwj	7	3	7	11	41	2	71
8 Šidby a falssowánj	87	60	67	65	115	95	489
9 Krádeže a proneweřy.	1142	548	1257	631	1202	565	5345
Dohromady	1352	705	1515	782	1713	913	6980
Připočjtagjli se k tomu gesstě menssj přestupky kriminálnj, obnássj počet wssech přečinů w uwedených zeměch	1398	778	1580	810	3281	979	8926

Chcemeli dle tabulky této srownánj statistická předsewzjti, počet obywatelů w gednotliwých zeměch předewssjm znáti třeba. Bylo wssak r. 1815 bez nowých přjrostků lidu:

1	W Rakausjch nad a pod Enžj		1,531,318
2	We Štýrsku a Illirii		1,948,252
	zlásstě pak		
	we Štýrsku	763,820	
	w Korytanech	267,251	
	w Kraginsku	374,520	
	na pomořj adriatském	422,861	
	w kragi karlowecém	120,000	
3	W Čechách		3,142,450
4	W Morawě a we Slezku		1,680,935
5	W Haliči		3,655,285
6	W Tyrolsku a Woralberku		699,745
		Dohromady	12,657.980

Z počtu tohoto připadá na země německé 1/3 totiž 4,179.310, na země české wjce než 1/3, totiž 4,823,385, a na Haliči něco mjň nežli 1/3.

Srownáli se počet obywatelů w gednotliwých zeměch s počtem přečinů, pak druhowé přečjnů mezi sebau, wyplynau následugjcj pozorowánj:

1. Krádeže a pronewěry páchagj se w cjsařstwj rakauském ze wssech zločinů neyčastěgi; gim na počet blj̈žegj se ssibby a falssowánj; neb tito dwa druhowé obnássegj pomalu 3/4 wssech ztropených přečinů.

2. Neywjce přečinů w poměru k obywatelům nalezáme w Haliči, neyméně ale w zeměch českých t. g. w Čechách, w Morawě a Slezku; nebož w Haliči mezi 1114,

w zeměch německých mezi 1324, w zemích pak českých teprwa mezi 2014 obywateli geden ge zločinec. Zlásstě welký počet přečinů ge w Tyrolsstě a Woralberku, neb se tam guž mezi 714 obywateli geden zločinec nacházel. Odkud ač úkaz tento pochází? W Haliči, zemi mnohem méně wzdělané newyskytá tolik příkladů surowosti a zlomyslnosti lidské, co w kraginách alpinských, od mnoha guž stoletj ku wzdělaněgssj Europě čjtaných!

3. Zbauřenj a pozdwiženj lidu w mocnářstwj rakausském náležj mezi úkazy neobyčegné; důkaz to wýborného zákonodárstwj, dobré konstituce a wlády. Gen w Haliči bylo 5 přečinů druhu tohoto.

4. Weřegného násilj obywatelé cjsařstwj rakauského málo kdy se dopausstěgj, neyméně Rakussani. W Tyrolsku a w Haliči swedly se násilj weřegné neyčastěgi ze wssech zemj, w Tyrolsch byl mezi 12,876, w Haliči pak mezi 32,636 lidmi geden zločinec této třjdy.

5. Zlé užjwánj moci úřadnj gesstě u menssjm počtu se nacházj, než násilj weřegné; srownagjli se gednotliwé země mezi sebau, neywjce přečinů tohoto druhu nalezneme w Haliči. Nesnadno určiti gest, zawádjli k tomu množstwj am bydljcjch židů, nebolito pozůstatek staropolské konstituce, aneb domnjwagjli se tamnj úřadnjci, že pro zdálenost země mjň se na ně dohljžj?

6. Wraždy se w každé zemi často páchagj, neyčastěgi ale w Tyrolsstě a w Haliči.

7. Těžké poraněnj w neymnožssjch prowincijch w menssjm počtu spatřugeme, nežli wraždy; w Tyrolsku ale ku

podiwu sau časté; neb w gediné této zemi swedlo se těžkých poraněnj 95; naproti tomu w Rakausjch nad a pod Enžj, we Sštýrsku a Illirii, w Čechách, Morawě a Slezku dohromady gen 84, tedy o 11 méně, ač země tyto pomalu 12 krát tolik obywatelů magj, co Tyrolsko. Ukaz-to zagisté podiwný! — nepochybně pocházegj z přjlissné náchylnosti k bitj a rwačkám.

8. Laupeže si w celosti od těžkých poraněnj na počet mnoho neodewzdagj. We Štýrsku, w Ilirii, w Čechách, w Morawě a Slezku i w Haliči nebyly přjliš husté, za to wssak w Tyrolsku a w Rakausjch tjm hustěgssj. Rakausy magj o 150,000 lidu mjň, než Morawa a Slezko, a w Rakausjch 5krát wjce laupežj se spáchalo, nežli w zemĕch těchto; w Tyrolsku se počjtá bez mála o million obywatelů mjň, tedy asi 7/16, co na Morawě a Slezku, a přec obnássel počet laupežj w Tyrolssté 57, w Morawě pak a we Slezku gen 13; tam tedy skoro 4 1/3 krát wjce, nežli tuto.

9. Žhářstwj neb kladenj ohně r. 1815 toliko w Haliči častěgi se spáchalo; neb ačkoliw se w králowstwj tom genom o půl millionu dussj wjc počjtá než w Čechách, přece w Haliči 6krát tolik kladených ohňů co w Čechách.

10. Šidby a falssowánj, gak wyš se už podotklo, na počet druhé mjsto mezi zločiny zanjmagj. Ku podiwu welký gest počet gich w Tyrolsku a w Rakausjch, nemenssj pak ohledem na lidnatost w Čechách; Rakausy nemagj ani polowic lidu co Čechy, a spáchalo se tam o 20 ssideb wjce, než w Čechách; Tyrolsko má skoro gen 1/5 obywatelů země české, a přec o 32 ssibalů mělo wjc než Čechy.

11. Krádežj a proněwěr we wšech zeměch walné množstwj. W Tyrolsku byl mezi 1238 obywateli, w Rakausjch mezi 1341, we Štýrsku a Illirii mezi 2500; w Morawě a Slezku mezi 2664, w Haliči mezi 3041 obywateli geden zločinec této třjdy. Tudyž i zde osobuge si Tyrolsko prwnj mjsto, a po něm arciwéwodstwj rakauské.

Nenj to tedy na neywyš křiwé a neprawé, když cizinci obywatelům slowanským rakauského mocnářstwj nesmjrnau náchylnost k dotýkánj se cizjho gměnj předhazugj? Práwě w zeměch, Němcemi weskrz obýwaných, stropilo se neywjce krádežj a proněwěr, alespoň takowých, gež ku wyšetřowánj kriminálnjmu se hóděgj, což tabulka na str. 23 postawená dostatečně dokazuge; mnohem mjň stropilo se gich w zeměch českých, gešstě mjň w Haliči, a neyméně we windické Illirii a Štýrsku.

A. Š.

Žel na hrobě Přjtele A.... J....

(Ze Šolajského.)

Rok minul, co tě, Drahý, pohřebili!
Slunce pozlacuge kámen hřbitownj,
Hebaunká trawička sklánj se wětrem.
Poschly i wrby, i kwět na mohyle.
Málo přjbuzných guž na tě zpomjná:
Gá genom tě stegným milugu srdcem,
Gá s tebau wždycky w mysli se nacházjm;
Gak sem šel smutný za twými márami,
Tak gdu smutný plakat na twém hrobě.

Slze twých djtek perly sau nebeské,
Letawý wětřjček střase ge z kwjtků;
Žele ženy twé, gak bauře podzimnj,
Twrdý čas brzo sněhem ge zastudj.
Wzpomněnj lidské gako slunce w zimě,
Časem mrtwě mezi lidi zablýskne:
A gen přátelstwj nezná změny citů,
Smrt ge neznič, čas mu neodolá,
Nebo swau duši tratjm we přjteli,
Neb geho duše mně byla žiwotem.

Děti na swého zapomenau otce,
Žena pe letech zasnaubj se s giným,
Budau i plakat, dlauho budau želet,
Budau i láti na bohy a osud:
By pozděg' mohli zapomenaut na wše —
Zapomenau lidé, zapomenau krewnj,
Oschnau slzy matky, potěšj se žena,
A wšecko ticho, ticho gako w hrobě..
Přátelstwj gen samo bude truchlit wěčně.

Národnj pjsně.

Co děláte?

Co sedláci, co děláte, co děláte?
Pole máte, neworáte;
Pole máte, neworáte,
Luka máte, nesekáte —
Co sedláci co děláte?

Co Čechowé, co děláte, co děláte?
Pjsně máte, nezpjwáte;
Pjsně máte, nezpjwáte,
Na swau pěknau řeč nedbáte —
Co Čechowé co děláte?*)

*) Gestě se dále na wšeliký způsob dá zpjwati.

Také zapomenu.

Když sem gá zapomněl na sestru,
Také zapomenu na cestu,
Po kterés ty šla,
Mně růžičku nesla.

Když sem gá zapomněl na bratra,
Také zapomenu na wrata,
U kterých sem stál,
S tebau rozmlauwal.

Když sem gá zapomněl na otce,
Také zapomenu na srdce,
Na tě má milá,
Holka rozmilá.

Láska a zištnost.

Gá tam tau cestičkau nepůgdu,
Gá bych tam zablaudila;
Můg miley tam pase konjčky na laúce,
Gá bych ho zarmautila.

Powěz mi má milá rozmilá,
Proč ti paňmáma bránj?
Bránj mi pro tebe, potěšenj mege,
Že nemáš pole žádný.

Třebas gá pole luka neměl,
Přece sem na swětě rád;
Mně může pánbůh dát, že budu milowat
Děwče gak karafiát.

Když si mne nechtěla pro lásku,
Gá pro tě statek nemám;
Kdybys mne nechtěla, má milá rozmilá,
Gá bych moh chodit ginam.

Dost sem se za tebau nachodil,
Dost sem pro tebe wystál;
Když si mi od boha sauzena nebyla,
Přece sem tě nedostal.

H á d a n k y.

Třjslabičná.

Prwnj s druhým gest gjdlo chutné,
Kteréž třetj zapowjdá;
Třetj samo w sobě ge smutné.
W celém člowěctwo plesami oplýwá,
Neywjc mladjk w něm reydy tropjwá.

Masopust.

Dwauslabičná.

Prwnjli w kapse mám,
Wšude pána děľám;
Wšude sem bohatý dost.
Druhé mne z malýho
Wždy činj wětšjho;
Celé ale, běda!
Dělá ze mne děda,
Ba i wlasy bjlé,
Trwáli to dýle.

Starost.

Dwauslabičná.

Neyprw celé na dwa rozděl kusy,
Zpátky pak mne uweď bez hlawého
Do Rus; a hle! spatřjš tu slawného
Wynikať mne nade wšecky Rusy.
Samotnauli hledáš hlawu,
W Abecedě u prostřed gi máš:
Žalosť s nj i radost znamenáš,
Okrauhlá ge sama w pjsmen dawu.
Mým celým před časy dáwno býwal
Prwnj wogewoda Wyšehradu,
Dřjw než wládau Čechůw se zabýwal,
Než we zboru kmetů bráwal radu.

Ořech.

Anton Srb.

Umělecké schopnosti některých hmyzů.

(Pokračowánj.)

Ne méně hodným předmětem pozornosti naššj zdá se býti mrawkolew blamatý; on patřj do řádu sjtňokřjdlých hmyzů, a podobá se w dokonalém stawu wůbec známým ššjdlům (*agrion*) neb wážkám (*libellula*). Geho žiwot zwláště před proměňowánjm, hmyzům wůbec obyčegným, pamětihodný gest. Má čtyrhranatau splesklau hlawu, dwěma dobře pohnutelnýma čelistěma ostraženau, tělo splesklé, několika kožnatými pásky zakryté, má 6 noh, na kterých ale gako rak pozpátku leze. Podiwné gest geho obžiwowánj se. Neznage ku předu chodití, aby si něco ulowil, udělá si w pjskowitém mjstě, neyraděg nedaleko mrawenišťat, gamku, a co na krag mu přigde, to tam spadne, a málo kdy ugde, an náš lwjček w dole w pjsku zahrabán gen swé rohaté čelistě a hlawu má wystrčenau, gakoby na čekané byl, a tu co tam spadne, chytj a tak dlauho držj, až swau zwěřinku na sucho wyssage, načež kůži buď wyhodj, nebo wywleče, a po oprawenj porauchané gamky, zase na čjhanau se umjstj.

Gednau mu dle wyprawowánj páně *Reaumurowa* do této gamky spadl pawauk kapsonosný; byla to samička, nesaucj swá wagečka, budaucj rozeňátka. Chutě se chytil mrawkolew kapsičky, kterau měla na zádech upewněnau swjlowými wlákny. Po dlauhém tahánj utrhl kapsičku a pod pjsek táh-

nul; pawauk wšak co neyhbitěgi se obrátil, zuby do kapsičky zaťal a wšemožně se namáhal, z čelistj mu gi wydřjti; než nadarmo! kapsička wždy wjc a wjce pod pjsek mizela a s nj neustupný pawauk. Autrpný pozorowatel, chtě pawauka před smrtj uchrániti, třjskau geg z pjsku wyreypnul; než ačkoli byl tento od mrawkolwa neporušen, přece nepohnutý ležel, až skonal, neboť ztratil, co mu bylo neymilegšj — swá budaucj mláďátka. — Když někdy něco mu utjká, házj za tjm pjsek, a wětšjm djlem to srazj nazpět. Též hodno gest si wšimnauti, kterak si gamku, we které na swau kořist čeká, sám ustrogitj umj. Táhne si neydřjwe brázdičku do kruhu w pjsku, pak se dá do wyhazowánj obtaženého pjsku a to sice takto: přednj prawau nohau pjsek si na swau splesklau hlawu naložj, pak nj čerstwa gako lopatau wrššj a přes taženau brázdu přehodj. To neustále opakuge až záwitkem středu se dopjdj, a práce mu lépe od ruky gde než kterémukoli zahradnjku při rytj. Od středu opět záwitkem k dotčené brázdě se bljžj, a službu prawé unawené nohy přewezme lewá. Přigdeli mrawkolew na něgaké welké zrno neb hrudičku ztwrdlé země, tu se snažj podiwnými způsoby odstraniti překážky takowé, nebo ty we swém lopowě trpěti nemůže, proto žeby, wpadlým zwjřátkům za žebřjk slaužjce, lehce ho připrawily o odplatu geho pracného trmácenj se. Napřed se tedy pokusj překážku hlawau wywrátiti; sauli to tělesa trochu wětšj, wyleze k nim, oryge ge a hřbetem se o ně opře, aby ge odstrčil nebo wywrátil. Neomrzj ho mnohokráte opakowaná práce. Když se mu konečně přece podařj, že kamýnek neb silněgšj hrudičku wywrátj, tu si to naložj na hřbet, a s podiwnau umělostj a

pozornostj bere se s tjm wen, a wygda daleko to zanese. Mnohokráte wssak guž skoro poslednj nohy gen z gamky wywléci má, a kamýnek mu se hřbetu spadne. Tu on se beze wssj mrzutosti opět wrátj a gako napřed zase nakládá. Geho trpěliwost ge neunawná, tak že zpytatelowé častokráte widěli, an 7 i 8kráte tuto pozornau práci tautéž opatrnostj opětowal, pročež ho guž co nesstastného *Sisyfa* litowali.

* * *

Krásné gest občanstwo wos s r o l n j c h, geho zakládánj a zwětssowánj; podiwenj hodno celé chowánj se hmyzů těchto. Wssecky wosy w gedné skrey ssi, ačkoli gest gich weliké množstwj, od gediné matky pocházegj, která z gara z osudného sna okřáhssi do země se whlaubá a napřed chodbu wsseligak točenau, za tau pak dosti welikau skreyssi si wytwořj. Zde si začne robiti malau tabulku wodorowné polohy a do nj nadělá ssestiuhelných buněk, které kolmo stogj. Do každé buňky přilepj gedno wagečko, ze kteréhož napotom pracownj wosa se wyljhne, a tak brzo matka mnoho pomocnic nabude. Tyto mladé wosy hned zase nowau, oné prwnj dokonale podobnau, tabulku stawěgj, a tu nad prwnj umjstěgi, spogjce obě malými slaupky, takté i 3tj a 4tau, a wjce takowých spogegj, a toto obydlj gako mnohoposchodnj wystawěgj. Poněwadž forma wegcowitá ge, snadno pochopiti, že sau poschodj prostřednj wětssj nežli dolegssj; nebo občanstwo napořád se množj nowokladenými wagečkami w buňkách, gichžto počet často na 16000 se wztahuge. Obgem těchto buněk ge trogj podlé třech pohlawj(?) obywatelů; neywětssj sau

určené pro pupy matek, prostřednj pro pupy samečků a neymenssj pro pupy pracownic. Buňky samečků a samiček negsau na též tabulce smjchané, gakož u giných wos pozorowati lze. Hausenky z wagecek wylihnuté od matiček, zwlásstě ale od pracownic pokrmu dostáwagj, a powyrostewsse w buňkách se samy opředau, zpupnégj a za nedlauhý čas co mladé dokonalé wosy wylezau. Tu pookřáhsse hned na dálssjm rozssjřenj swého města pracugj. Samečkowé obtěžkáwánjm se bawjce, na této prácí podjl neberau. Tak roste den ode dne tato malá společnost, a na podzim mnoho tisjc obywatelů počjtá. Gegich domow 15–16 palců dlauhý a 12–13 ssiroký se naležá we wyhlaubané podzemnj skrenssi, giž budto mysst neb krtkowé opustili, a která, sauc twaru rozdjlného, často střewjc ano i 1 1/2 obsahuge. — Tyto wosy sau prawé papjrnice, nebo gegich celý domow z papjru ge wzdělán, při kterémžto prácí takto si počjnagj: Stará dřewa na slunci a déssti wyležela, sklipkowatiny prostá, swýma ostrýma čelistěma w malá a tenká wlákenka rozdělugj, napotom swau wlastnj sslinau nawlažowánjm a rozdrobenjm, co měkké těsto připrawugj, z něhož udělané malé kuličky do swého bytu přinesau, čelistěma a nohami w teničké ljstky roztahugj, a z těch welmi uměle buňky stawěgj. — Dotčenj slaupkowé mnohem tužssj, spodek a hlawizna ssirssj sau než giné djly. Wessteré tabulky obloženy sau tlustými, z tétéž papjrowé látky urobenými stěnami a ty tomuto stawenj, co hradby městu ochranu dáwagj. By pak désstěm promoklá země w gegich obydlj nezpůsobila plesniwěnj, mokrost a t. d. obhánégj oné stěny gesstě zwlásstnjmi hradbami, které z přemnoha klenutiček nad sebe a wedlé sebe sestawených sau slo-

ženy, tak že tyto dwě hradby 1 1/2 palce tlauſſťky mjwagj. Onano malá klenutjčka uſtanowenj ſwému dokonalé zadoſti činj, nebo přigdeli woda, tu gen zewněgſſj klenutjčka namoknau, woda po ſtěnách ſtýká, a poněwadž wjce ploch wzduchu ge wyſtaweno, wſſecko čerſtwě zaſe wyſychá. Tyto tedy, woſy dřjwe uměly papjr dělati nežli lidé, a byly by ſe ho i naſſi předkowé ſpjſſe naučili dělati, kdyby byli tyto papjrnice pozorowali. — Ačkoli, gak dotčeno, tato zwjřátka welikau ſtaroſtliwoſt o ſwé mladé ukazugj, přece na podzim uzřjš, gak nemiloſrdně gé zabjgegj; ſnad to činj z autrpnoſti, wědauce, že ukrutná zima ani ſtarých, tjm méně mladých ſſetřj. Tu tedy za krátký čas ſmutné mrtwoliſſtě ſpatřjš, a gen některé ſchřadlé ſamičky na žiwu ſe nalezagj; pak i ty ſkoprnj a teprw na garo každá tato pozůſtalá matička matkau giného a nowého občanſtwa ſe ſtáwá, když ſi gak s hůry powěděno, chodbu, ſkrejſſi a t. d. utwořj.

*   *   *

Přece wſſak naſſe woſy, ačkoli miſtrně papjr připrawugj, gen za učedničky uznati muſjme, pohlednauce na domow urobený od wos *Cayenských*, že ſněhobjlých, ſilných, leſklých a na ſuky ſtromowé uwěſſených lepenek. Twar tohoto ſtawenj geſt na ſpůſob zwonu, wjce méně (někdy i půldruha ſtřewjce) wyſoký a ſſiroký. Dolegſſj otwor zwonu toho zawřen ge nadbutau lepenkau: na témž kragi nalezá ſe malá, okrauhlá djrka, která za wchod do negdolegſſjho poſchodj ſlaužj. Wnitru ſau poſchodj tak utwořená gako u naſſich wos, neležegj wſſak

na flaupcjch, nébrž fau fpogená fe wffeobgjmagjcj ftěnau zewněgffj zwonu; oftatnj pofchodnj tabulky negfau rowné, ale gako ta neydolegffj lepenka nadduté, čehož ge přjčina náflèdugjcj: každá tato pofchodnj tabulka, nynj u wnitř za podlahu i za ftrop flaužjcj, byla podobným neydolegffjm přikrýwádkem tohoto zwenu podobného obydlj, a lepenářky tyto ftále zdola přidělávagj a powzdy hned zakrýwagj fe we fwých djlnách, gen malý wchod nechávagjce, aby zde pokogně na buňkách pracowati mohly.

* * *

Tuhle máme wodnjho pawauka, který někdy nalezenau a prázdnau ulitu flimačj (ffnek) za domow fi wywolj a wchod hufté fwjlem zapřede; čaftěg wffak byt fwůg we wodě z wětrných bublinek připrawuge. Tohoto obogňáčka čafto pozorowati můžeme we ftogatých wodách neb močálech, odkud wychážjwá, a honj na břehu. Gefti wýborný plawec a plowe neyradffi na hřbetu (neb zde průduffnicemi fwobodně dychatj muže) někdy také na břiffe; uměle fe potápj, wffeligak fe točj a welikau obratnoftj zwěř fwau až i na dno močálu pronáflèduge. Honj tedy na břehu i we wodě. Domow geho ge podiwný. Za fpodek fi založj leckterau čáft podewodnj byliny, kterauž fwjlem opřede; pak fe hbitě na powrch wody wyffine a na hřbetě plowauc wzduchu do febe nawdychá, fe kterým co neyrychlegi ku fwému začatému ftawenj wodau fpěchá. Zde wzduch w bublinku wydychnuw, upewnj gi gakauffi filozpytnau chytroftj na onen fwjlem opředený fpodek. (Že wzduch pod wo-

dau w bublinkách upewniti možno, snadno se přeswědčj každý, kdo si wssimne wody, která we sklenici w teplé swětnici déle postála; neboť zde steplený wzduch od wodnjch částek se wypuzuge a w bublinkách u swém wzhůru stupowánj částečnau přitažliwostj skleněných nádoby stěn, na wnitřnj plosse se usazuge.) Tuto práci bez přestánj opětuge, až si byl pohodlně welký byt z těchto bublinek utwořil; než pawauk náš wodnj chtě i pewně stawěti, by snad nepřátelským auhonem bublinky autlé se neroztratily, celý tento domow swjlem opřádá welmi hustě a teničce. Chceli na honbu, domow opustj, načež se byt tento o něco zmenssj. Přissełli s kořistj, byt se opět pawaukowým wchodem rozssjřj a pawauk w pokogi stoluge, a wzduchem w bublinkách obsaženým dle libosti si profukuge i pod wodau. — Samička i sameček takowýto byt si robiti umj, a wezdy samotářstwj si oblibugj; gen při pářenj sameček swůg byt opustiw, k bytu samičky si pospjchá, gegž několika přinessenými bublinkami zwětssj a w swatebnj sjni proměnj.

Pářenj těchto ginak samotářských diwochů, podiwuhodné gest. Neyprwé přicházj sameček zdlauha a gakši 3 kroky od těla; wždy gen opodál se držj a něgakau nedůwěřiwost prozrazuge, by snad kossjček neobdržel. Po chwjli wssak si dodáwage ducha, ačkoli menssj a slabssj gest samičky, tak daleko guž se přibljžj, že samičku přednjma nohama zasáhne, ale w okamženj, gakoby strachem trnul, zpět se béře. Samička wssak, gestli panu hostu ge nakloněna, nepohnutě u prostřed bytu swého státi zůstane, snjžj hlawu, a nezdá se samečka odstrassiti chtjti. Sameček tjm potěssen, guž čilegi přikročj, a

hbitě k celowánj se má, taulce na konci swých tykadel se nalezagicj otewře, z nich malý masitý audek wendá, a k ladjnu (wedle prsosstjtu na břiſſe umjstěnému) swé milenky s nimi pospjchá.

* * *

Pozorugemeli lupjnka kterákoli, nalezneme, že leckterá, sotwa co papjr tlustá, též swé obywately magj, gimž toto malé lupjnko kraginau gest prostrannau, w njž magj cesty mnohé, rowné i křiwé, domow a procházky, též sklepy a sspižjrny co rudnjci podzemnj; gim sau žilky lupjnka takowého wrchy nedostupnými, djrky w něm propastěmi. Rudnjčkowé tito nazwjce sau hausenky, které nemohauce nahé žjti a pracowati, do lupena, mezi geho 2 kožky se wžerau, kdež na skljpkowatině sſtáwnaté dobrého pokrmu nacházegj. — Za něgaký čas powyprostauce w chodbách těchto se opřádagj swjlem, a co mrtwj pupowé proměňowánj očekáwagj. Někteřj domow tento opausstěgj, a ginde se proměňugj. Motýlkowé, z těchto tak zwaných *Reaumurowých* rudnjčků powstalj, sau prawý diw přjrody; zde zlato, střjbro, azur w hognosti w ty neykrásněgssj kresy spořádané sau, tak že mnozj zpytatelowé toho litowali, že přjroda takowé mistrowské wzory newytwořila též we wětſſim obgemu.

* * *

Nynj se podjweyme na oné hromádky bjlých pěn, které z gara na wrbách okolo lučin tak hogně se ukazugj. Mezi li=

dem se pokládagj za kukačinné sljny, neb kukačky opravdu často ge obletugj, wssak aby čerwjčky za pokrm si sbjraly. Pan *Poupart* byl prwnj, genž nám počátek gegich wyswětlil. Totiž u prostřed této pěnné hromádky žige křjs pěnomil, malé nedospělé zwjřátko, nahé a gako z kaupele wyssle, magjcj 6 nožiček; powyrostew dokonale, gesti to hmyz patřjcj mezi rownokřjdlé. Odhrnessli pěnu, spatřjš ge, ano se rychle krautj a plžj.

Gak si ale pěnu utwořilo? Hubau mjzu z wrby neb giných bylin wysawssi, zadkem wsseligak krautjc, gednotliwé pěnky nebo bublinky wypausstj, až se nimi docela zahrne, a ge mnohokráte zwrstewnj. Bez této pěnné hromádky by malý žiwočich uschnul a umřel; též by ho mnohý hmyzožrawý žiwočich zahubil; nebo ani we swé skrcyssi přede wssemi se neuchowá, an mimo kukaček a giných, též i wosy přicházegi a toho malého hospodáře z pěnohromádky wytáhnuwsse, s sebau do wosárny wlekau. — Žiwočichowé tito pokud sau mladj, nedokonalj w té samé hromádce na swém zwětssenj pracugj, powyrostauce rozlezagj se po bylinách a nowau opět si robj hromádku, wssak už menssj, než byla ta, we které 3 neb 4 křjsowé přebýwali. We středu této hromádky očekáwá swé proměněnj: ale pěna už se halenky geho citliwé nedotýká an se w gednotwárné prozračné klenutjčko proměnila, a pewnějssjm obydljm se stala. Než klenutjčko toto proměněný pup pomalu bořj, co dokonalý křjs wyleze a brzo tak wesele a newinně skáče a crká, že onen *tegský* básnjk takto geg slawil:

Milugj tě Mazy krásné,
Miluge wzdy sám tě Foibos:

Nebo hlas ti dal slaďaunký.
I časů tě daw netýrá,
Zemorodko hognopěwná!
Docelas bohům podobná!

* * *

Takowýchto a podobných přjkladů pozornému zpytateli se hognost každodenně ukazuge a zagisté že takowého zpytowánj požehnané matky přjrody každého člowěka gemnocitného newýslownau, božskau radostj dogjmati musj. Newinná negen bude zábawa, nébrž i prospěšná welmi i w uměnj i žiwotě obecném; hodinku tedy leckterau, giž pomjgegjcjmi radostmi promarniti sme si uwykli, takowémuto zpytowánj obětugme ochotně; čas předrahý nebude ztracen, a duch náš nesmrtelný zde citů nebeských pocjtj. — U nás Slowanů zwlásstě tento obor přjrodozpytných gednánj, méně gest wzdělaný, ačkoli welkých do sebe má přednostj a mnohočetných poskytuge užitků (o nichž přjležitostně gednati hodláme.) Nassi zpytatelé, ginák welmi wýtečnj, nazwjce w gazyku neb gazycjch swé učenosti pronássegj, k nimžto pobratřený Slowan nelibau a drsnau cestau se pljžiti musj, chceli těmto w aegyptských, ničemných hieroglyfech zahaleným wědám se cwičiti. A tudy zřegmo, že swatá to powinnost gest gednoho každého, k swým bratřjm hlásati slowa citu a rozumu slowensky, neb tak gen možno srdce k srdci pěti, tak možno gen rozum wědami a umami lehce a prospěšně obohacowati! —

Amerling Klatowský.

Přánj

přjteli w mági zrozenému.

W mági nebe modrogasné,
Krásau plamená,
W mági za oděw překrásné
Zem palauky má,
W mági kwjtko rozewine
Wnadu listů swých,
W mági wůkol wšeho plyne
Radost gen a smjch.

Hleď! a Tebe w spanilosti
Krásný zrodil mág,
Uwedl matce k radosti
Tebe w žitj rág.
By Twůg žiwot wkaždé době
Mág byl růžowý,
To srdečně přegu Tobě
Kwjtku mágowý.

Plaček.

Slawnost wýročnj w Jámnici na Morawě.

Na řece Želetawě we Znogemském kragi, ležj Jamnice, městečko as se třemi tisjci obywatelů, pauze skoro českého gazyka, nynj poddané a newelmi znamenité, před časy ale hlawnj město zwláštnjho krage a gesstě roku 1548 králowské město.

W tomto městě se každoročně na wečer před prwnj nedělj po swatém Wjtě (15. čerwna) při hlaholu trub a bubnů wyndáwá z oken radnjho domu praporečnj tyčka, ozdobená několika lokty barchentu, párem punčoch, šátkem a pěti wěnci z kytek. Tu se městská segde rada s nejstarššjmi měšťany a wolegj k slawnosti zegtřegššjho dne čtyry ginochy, kteřj po dlauhý čas gen z měšťanského stawu woleni býti smjwali.

Předpolednj čas w neděli ge pobožnostem wěnowán. Po polednj opakuge se wystawenj praporce, traubenj a bubnowánj po městě, gako minulého wečera. Okolo hodiny desáté ubjrá se weškeré měšťanstwo na processj do kostela swatého Wita, genž nedaleko města na pahorku přjgemném ležj, a gak se prawj, na požadowánj powěstného křižáckého kazatele Jana Kapistrana wystawen byl. Na hoře se dwoge držj kázanj, německé w kostele, české pode prastarau lipau, stromem slowanským; na to welké služby božj konány, až pak se po gich skončenj obecenstwo zase do města obebere a také tjm předpolednj slawnosti dokončegj.

Po polednj gesstě před požehnánjm wygdau oni čtyři wywoleni ginochowé w lehkém, zlásstě k tomu dni ustanoweném oděwu, sauce prowázeni dwěma gezdcema na hranice okolj městského ke Budkowu. Tam čekagj obkljčeni sauce množstwjm diwáků, gichžto těsnému sběhu často i helebardami přjčiti se musegj, na gisté znamenj. Zatjm se we městě požehnánj dokončj a městká rada s měsstanstwem octne se w zámku wrchnostenském, kde se nápodobně množstwj sesslého se lidu nacházj. Tuk auřednj služebnjk praporec wystawj a moždjře se wypalugj. Po znamenj tomto nastaupěgj předřečeni ginochowé swau pauť ku městu, wáhawým ale krokem. Moždjře se po druhé ozwau a kroky se zostřegj až k určitému mjstu. Gak sem dogdau, geden z gezdců dá znamenj a tu se pádj o záwod. Čjm bljže u cjle, tjm rychlegssj krok, neboť se u těch ginochů tjm wětssj rozmáhá tauha, aby od lidj nedočkawě pozorugjcjch co wjtězowé s plesánjm pozdraweni byli. Hlahol bubnů a trub, střjlenj z moždjřů wjtagj přjchozjho, gemuž ke cti byřic tyčku praporečnj sklánj. Když guž i poslednj doběhl, počne wjtězné taženj do radnice. Napřed hudebnjků zbor, za njm byřic s praporcem, napotom oni čtyři ginochowé po dwau, rada a ostatnj auřednjci obstaupeni ozbrogenými měssťany, konečně ostatnj lid.

W radnici, když se radnj páni o stůl posaděgj, wjtězům se odplata uděluge. Neyrychlegssjmu dá se barchent, druhému podlé wůle punčochy nebo ssátek, čtwrtému a sice poslednjmu wěnce se darugj. Pak se přinese kniha, kde se gména těch čtyr ginochů na wěčnau památku zapjssau podlé zawedenj a obyčege předků. Slawnost pak se wečer tancem dokončj.

Wy by ste rádi, milj kraganě, zwěděli, co slawnost popsaná znamená? a snad po wznjku gegjm pátráte? Obrakte se s otázkami swými k powěsti, k oné wljdné powjdalce — ona wám snad odpowj; ona, genž mile ráda dobré i zlé, co lidské pokolenj potkáwá, do lůna swého materského přigjmá, by to propast zapomenutj nepohltila, nýbrž aby to w letawých slowech na pozdnj až potomstwo se dochowalo, a přináššege negenom chuk ale i weystrahy, aby i w dalekých gesstě časech mnoho užitku to wydáwalo.

Roku 1313 a 1314, wtrhl Mateg hrabě Trenčjnský a Palatinus králowstwj uherského se swými zástupy do Morawy. On zapálil předměstj uherského Brodu, wydrancowal Kuňowice, dobyl Weselj, kdež i posádku zanechal, a poplenil wessкeré okolj. Král český Jan wyslal proti němu Gindřicha z Lipého s pěchotau, sám pak s gjzdau za njm táhl. Uhrowé mnoho kořisti dobywsse, z Morawy ustaupili. Geden toliko zástup, na něgž se zpráwce zámku brumowského, Boček ze Smilheimu z rodu znamenitých Kunsstatů, co sokol ze zálohy spustil, byl potřen. Posádka města Weselj musela se králi Janu, autokem dorážegjcjmu, wzdáti. Pak se táhlo do Uher, an se Morawané u uherského Brodu k Čechům přirazili. Tuk se Mateg s náramnau sjlau gjzdy proti českému králi postawil, a tak na postranice dorážel, že wogsko české guž stjsněno bylo. Hle! tu přispěge Gindřich z Lipého gesstě w záhodný čas, wogsko se zotawj, nepřjtel ge poražen a až na Trenčjn wsse popleněno. Prostředkowánjm krále uherského Karla bylo ročnj přjměřj wygednáno, genž napotom k pokogi dozrálo.

Za těchto nesnáze plných dnů, wyprawuge powěst, odewzdal hrdinský král Jan manželku swau Alžbětu swému mi-

lému, wěrnému měšťanstwu jamnickému do ochrany hostinné. Králowská panj tato kwjlela w samotě na zámku, teskliwa gsauc pro manžela swého a taužjc po nějakém wzkázánj ode wogska wlastenského. — Ai! tu přicházj ginoch s potěšitelnau zpráwau, že manžel daufá s božj pomocj wjtězstwj sobě wydobyti. Čjm gemu měla králowna odplatiti? an poklad guž wyprázněn, ba i wěno gegj zastaweno bylo. I obdařila geg swých statků neydražšjm: náprsnjkem barchentowým. — Brzo nato přissel druhý, zwěstuge, že se pewné stanowisstě dobylo, začež ginoch ssátkem byl odplacen. Tuř se blížj třetj posel, zpráwu dáwage o brzkém wjtězstwj. Králowa wjce neměla, čjmby se mu odměnila, i stáhne s nohau punčochy, odplatu nimi podáwagjc poslu. — Wssak nynj gesstě čtwrtý přicházj zpráwu dáwage negen o dobytém wjtězstwj ale i o uzawřeném pokogi. We wěnci záleželo celé bohatstwj králowské této panj. — I ozdobila njm ginochowo čelo.

Wděčnau uznalostj hostinné ochrany, kteréž se králowě w Jamnici dostalo, udělil hrdinský král dne 4. unora r. 1327 městu list, w němž Jamnici pewnostj pozemnj českého králowstwj nazjwá, kteráž nepřátelským wpádům zabraňuge. Aby město po tolikerých namáhánjch okřálo, darowán gemu weliký a pěkný les 2265 měřic, pak wesnice Báňowice a Wosstěgkowice se dworem w Rabotícjch, začež městská obec ku komoře 69 hřiwen (po 64 grossjch) co králowské stolné odwáděti měla. Ba i ciwilnj a hrdelnj kjzenj, gakož i swoboda danj městu se propůgčila a negen na Morawě, nýbrž i w Čechách měli Jamničtj placenj cla zprosstěni, sami pak celnjho aučastni býti.

Tjm byl základ ku wzneſſenj ſe měſta položen a poněwadž gemu 1345 geſſtě privilegium na zlaté hory propůgčeno bylo, ſtalo ſe, že Jamnice znamenitoſti a ſláwy ſwobodného měſta hornjho doſſla, čehož wſſeho nynj ſkoro gen gméno a památka ſe nacházj.

Alžběta, manželka Janowa, wnučka po tolik ſtoletj nad Čechami panowalých Přemyſlowců, neywětſſjho na uděলenj těchto miloſtj měla podjlu; pročež ſe rada a měſſťanſtwo na tom uſneſli, aby ſe nawſſtiwenj a meſſkánj Alžbětino každoročně ſlawilo.

A tento geſt půwod a počátek nahoře popſané ſlawnoſti, která ſe co žiwý památnjk obapolné láſky a wděčnoſti mezi knjžetem a lidem až na pozdnj potomſtwo dochowala.

Co rázný wýgew gemného a autlého ducha ſlowanſkého, budiž zde záwěrka powěſti podotknuta.

Staloliby ſe (prawj powěſt), žeby tato každým rokem nawracugjcj ſe památka we wlnách přemocného čaſu utonula: tenkráte by ſe ukázal mládeneček, a geho nařjkánj pro tuto pěknau památku weſſkeréby pokogjky radnice pronikalo.

Julius Urban rytjř ze Šwabenau.

Sedmero pjsnj.

1. Střjdmé manželstwj.

Nenj nápog gako nápog,
Piwo nenj wjno;
A woda ta nenj piwo,
Milá Petroljno.

„Kdyby, můg zlatý mužjčku,
Piwo wjno bylo:
Pro tě by deset mělnických
Winic nestačilo.

Kdyby woda piwo byla,
Žjžniwý saudjčku,
O ty bysi utopil se
W tom našem rybnjčku.“

Kdyby woda, má ženuško,
Byla kořalička,
Cožby brzo prázná byla
Ta naše studnička.

2. Memento mori.

Wjm gá sic předobře,
Kde sem zrozený,
Pánbůh wj, kde budu
Někdy pohřbený.

Gá sem se narodil
W malé wesničce;
A pohřbený budu
W auzké sedničce.

Na hřbitowě a neb
Na šjrém poli,
Tam mě mladé srdce
Wjc nezabolj.

Tam mé mladé kosti
Budau ležeti,
Oči mé nebudau
Wjce slzeti.

Tam nebude žádný
Pro mě plakati,
Rosička gen bude
Hrob můg smáčeti.

W té sedničce auzké
Nic mě nezbudj,
Až anděl zatraubj,
Ten mě probudj.

3. Upřjmné wyznánj.

Přizney se, kolik si, dcero,
Hubiček guž dostala?
„O matičko! to bych ani
Za den nespočjtala.

Wěřte mi, že nenj tolik
Na obloze hwězdiček,
Kolikrát mě pocelowal
Ze Swatawy Jenjček.“

Přizney se, má milá dcero,
Kolikrát si wzdychala?
„Ach, matičko, to bych ani
Za rok nespočjtala.

Wěřte, že se w celých Cechách
Wjtr tak nenadychá,
Gako se mé mladé srdce
Za gednu noc nawzdychá.“

4. Smutná zpráwa.

Přiletěla mladá wrána,
Přinesla mi wěneček,
To wěneček z rosmariny,
A s njm černý šáteček.

Smutnau zprávu mi přinesla,
   Že má milá umřela;
Umřela — a smrt ukrutná
   Do rakwe gi zawřela.

Tjm šátečkem černým budu
   Oči sobě utjrať,
Wjm že plakať nepřestanu,
   Až když budu umjrať.

Ten wěneček z rosmariny
   Pak mi do hrobu deyte,
A mé tělo utrápené
   Wedlé nj pochoweyte.

5. Přjčina radosti.

Měl sem chalaupku
Gako na slaupku,
   Nic mě w nj netěšilo,
A to sice proto,
Má milá Doroto,
   Protože srdce mé samo bylo.

Mám chalaupku, mám,
Kam se podjwám,
   Wšecko mě potěšuge;
A to sice proto,
Má milá Doroto,
   Že se mé srdce s twým zaraduge.

6. Černooké děwče.

Nenj žádné děwče wěrné,
Které má černé oči;
Od gednoho ge obrátj,
Po giných nima točj.

Kdyby děwče wěrné bylo,
Které černé oči má,
Tuľby geště podnes byla
Černooká Lenka má.

Nenj wšak má a nebude,
Nic si z toho nedělám,
Mjsto nj si modrookau
A wěrněgšj wyhledám.

7. Časté připamatowánj.

Co krásného oko moge
W swětě spatřuge,
To mě wždycky na mau milau
Upamatuge.

Když na poli kwět modraučký
Spatřjm na lenu,
Na Haničku modrookau
Hned si zpomenu.

Widjmli w našj zahrádce
Z gara růžičky,
Pomysljm si: Takowé má
Hanna twářičky.

Když na sadě zralé třešně
Se červenagj,
Zas mi usta mé Haničky
Připomjnagj.

A když po rybnjku panském
Labuť wesluge,
Krček gegj bělaučký mi
Připamatuge.

Widjmli, an zhůru pne se
W lese gedlička,
Pomysljm si: Tak ge zrostlá
Moge Hanička.

Jaroslaw Kamenický.

Proroctwj Wernyhorowo.

(z polského dennjka „Wlastenec.“)

Obywatelé Ukrainy, Wolhynie a Podolska chowagj w austnjm podánj od pokolenj ku pokolenj Wernyhorowo proroctwj, kozáka ze wsi Dmitrówky na tamnégssjm Dněpra břehu. On wedl žiwot welmi bohabogný, a dosáhl swým proroctwjm znamenité sláwy, že lidé i z bljzka i z daleka na radu k němu chodili, a geg o předpowěděnj budaucjch wěcj žádali. W takowých okolićnostech obyčegně upadáwal do magnetického spanj. Po smrti geho putowali lidé ku geho hrobu. Národ, obzwlásstě w obecnjch země bjdách, klade rád swau naděgi w diwy a wsseligaké znamenj, a Wernyhora byl ctěn wždycky gako z pobožnosti. Podiwno! mnohé geho předpowěděnj se wyplnilo! Před několika lety potwrdila se předpowěď stranu geho wlastnjch kostj. Wědělo se, že předpowěděl, že popel geho bude po celém swětě roztraussen, a proto byl hrob geho pečliwě opatřen. Podlé hřbitowa ale tekl potok, genž před několika lety tak se rozwodnil, že celý hřbitow zaplawiw geg s sebau strhl. Tato udalost posilnila wjce wjru lidu, a potwrdila důwěru w proroctwj Wernyhorowo, ze kteréhožto něco guž minulosti náležj, něco ale teprwa wyplniti se má. Gest to w rusňácké řeči dle austnjho podánj zaznamenáno, a zdjljme se s tjm, gestli ne gako s proroctwjm, aspoň co se řadau zábawných powěstj, gimž národ auplnau wjru přikládá.

Wernyhora přissel w roku 1766 z kragin Dněpra do Polska, a usadil se w Makědonowě, we wsi krage kaňowského. Tam předpowěděl: „Haidamaci budau brzo swau si prowozowati, a proto lid w Malorusku powstane a mnoho lidj tjm zahyne; ony krage nezůstanau pod wládau Atamanů, ale přigdau nazpět pode wládu polskau; několik let pozděgi segde se w Kaňowě weliké panstwo, a co tam umluwěgj bude mjti pro Polsko zlé následky.“ Když Haidamaci skutečně bauřiti se počali, a proroctwj Wernyhorowo se rozssjřowalo, wynasnažili se, aby se Wernyhory zmocnili, a ačkoli obywately makědonowské přemlauwagjce, aby geg pronásledowali, přece ho nikde nalezti nemohli. Wernyhora utekl a skryl se na ostrowě w řece Rosě, na němž yenom mlynáři přebýwali. Celý korsunský krag patřil něgakému Suchodolskému, genž w Korsuně bydlel. Uslyssew, že Wernyhora k mlynářům se utekl, ssel sám k němu a dozwěděl se od něho následugjcj:

1) Mjsto na ostrowě, kteréž mlynáři obýwagj, bude wzácnými zděmi a pěkným palácem okrásseno; také segdau se tam dwa mocnářowé.

2) W Polsku wypuknau za krátký čas weliké nepokoge; bratr possktwrnj krwj bratrowau swé ruce; laupeže a pleněnj nastanau; cizj wogáci mnoho zlého natropěgj a wěže zagatými se naplněgj, že třj stran bude weliký djl Polska obtržen.

3) Poláci budau swého krále nenáwiděti, a dlauhý čas wespolek se probáwati; konečně zapálj se wálky pochoden, a weliký djl Polska bude we tři djly rozdělen.

4) Powstane w zemi malý ale udatný muž, geho wssak sjla nedostačj k pobitj nepřátelů; onen muž bude zagat a po

ſtednj djl Polſka rozdělen. Wiſla bude u Warſſawy krwj zbarwena a král nezemře we ſwém měſtě.

5) Národ daleké země zawraždj ſwého krále, a powſtane, že mnoha králům a knjžatům ſtraſſným bude; on zničj gedno králowſtwj, geden djl polſkého národu a nowá wláda opět powſtane.

6) W třetjm roce po zbauřenj ſe Polſka wypukne w gednom djle ſwěta ſtraſſliwá wogna; pozděgi potáhne geden mocnář od západu k wýchodu w čele mnoha národů; on dobude Smolenſk a překotj Kreml; ſwrchu ſwé ſláwy ſwržen, bude zahnán na něgaký oſtrow.

7) Segdau ſe mocnářowé a rady budau mjti, ale gegich ſegitj ſe bude bez proſpěchu; budau gednati, aby ſe Polſko opět obnowilo, ale nadarmo. Bude wogna s Turky a Ruſko gako bezuzdý kůň hluboko do Turecka wrazj, konečně ſe ale Turci ſeberau. Poláci znowu powſtanau; weliký hrdina ſe ſwým udatným národem zwjtězj nad Ruſy a pak Poláci mocněgi ſe pozdwihnau. On přepadne ruſké wogſko u Konſſtantinowa a přemůže ge na rowině Hanſariſſe. On ge bude hnáti až ku hrobům Perepiata a Perepiatyky, kdež druhé ruſké leženj bude; ruſké mrtwoly pokrygau zemi. Turci a Angličané ſpogegi ſe s Poláky; oni potáhnau ſkrze Kijow, Dněpr ruſkými mrtwolami naplněgj a wtrhnau hluboko do země ruſké; poſléze pozdrawěgj Ruſowé Poláky gakožto bratry ſwé, a nepřátelſtwj w přátelſtwj proměněgj.

8) Polſko zůſtane pomocj Turků a Angličanů we ſwých ſtarých mezech.

9) Malý, málo známý národ powstane, a w Europě si sláwy dobude.

10) Také Malorusko bude toho sstěstj aučastné. Přjde čas, kdy weliké wěci se djti budau. Mluwil bych o tom, ale bogjm se, aby Dněpr newystaupil ze swých břehů.

11) We welikém djle swěta budau obřady pobožnosti změněny, nowé wlády zřjzeny, staré zginačeny anebo překoceny, a sstěstj bude trwati mnohá léta.

L j p a.

Zdalis ljpo! slzy drahé počjtala,
Které kořeny twé horce polily,
Když sme s Dobromilem zde se laučili?
Zdalis na osud náš s náma nařjkala?

Gará zelenost tě tehdáž odjwala,
Wětwiny se autlým prautkem dlaužily,
W nichž si ptáci mjlo zaradostili,
Genom srdce naše želem umjrala. —

Nynj stogjš nahá — zbawena wšj wnady,
Mráz gen krutý přiodjwá audy twé,
Gako taužebnosti oblak srdce mé.

Opět zmladneš — až gen přigde Wesna w sady,
Lupenj tě šumjcj zas ošatj;
Mně snad se ach! přjtel drahý newrátj.

Šweiner.

Důležité zpráwy statistické o Morawě.

Jak hluboké známosti o slowanských zeměch nassi, gináč učenj a důmyslnj, západnj sausedé mnohokráte prozrazugj, wěru čemu diwiti se gest. Zde toliko dwa přjklady uwedeme, týkagjcj se Morawy. Dr. Antonin Friedrich Büsching, powěstný někdy zeměpisec a král. prusský wrchnj konsistoriálnj radda, prawj we swém popsánj řjsse německé (w Berljně 1779) o Morawě: „Na zwěřinu tam nenj žádného nedostatku; sem tam sau také wlci, nedwědi a gakýsi druh leopardů, wetkých as co pes, ale tlustssjch, gimž rysowé řjkagj; též wydry (!) se tam nacházegj.“ Dále w té knize stogj: „Sedláci we hradisstském kragi gmenugj se Walassi, ostatnj pak Hanáci.“ Kdyby toto prawda bylo, museliby býti na Morawě Hanáci, kteřjby ani slowa slowanského nerozuměli, pauze německy mluwjce. Neboť mimo to, že spisowatel sám prawj: „Řeč německá gest na Morawě welmi obecná“ musel přec německé horáky w Olomaucku znáti, byťby hned o obywatelých německých polednj části Brněnska a Znogemska nižádné powědomosti byl neměl.

Mnohem důkladněgssj powědomostj o Morawě — této práwem *terra incognita* řečené zemi — honosil se Josef Hazzi, býwalý radda zemské direkcie we Mnichowě. On wy-

dal r. 1807 w Nürenbergu statistiku morawskau čtyry archy silnau, we kteréžto, a sice w předmluwě, wypravuge, že procestowaw pěssky země rakauské, množstwj materialij statistických o prowincijch mocnářstwj rakauského, obzlásstě pak o Morawě si nashromážbil; že mu wogna francauzská r. 1805 a delssj na Morawě přebýwánj přjležitosti poskytly, že nasbjrané materialie rozmnožiti a statistiku země této z nich zosnowati mohl. Pod názwem „historie země" strana 1–2 čteme takto: „Karel Weliký i zde gako w ostatnjch swých zeměch gedno a totéž politické i cjrkewnj zřjzenj uwedl ku wzdělánj lidu, založiw bisskupstwj nytranské, olomucké a welehradské." (Gaké to nowé swětlo pro wesskerau historii morawskau!) O aposstolých slowanských Cyrhowi a Metoděgi pan Hazzi ani neymenssj zmjnky nečinj. Dále pod nápisem; „Obywatelé a fisiognomie (!) země" prawj: „Může se počjtati polowic Němců a polowic Slowanů, neboli takowých, genž morawsky neboli česky mluwěgj." Potom: Weselá mysl, chuť a láska k musice a tanci nenj k nalezenj. — Oděw nižádnau zwlásstnostj národnj se newyznamenáwá, nýbrž dle sausednjch Čechů, Němců a Magyarů se řjdj. Muži nosegj tak gako w Čechách wesměs boty, ženské pak swětločerwené punčochy." Zagisté, kdyby pan spisowatel we swém wýborném djle rowně tak zanjmawých, gak až posud neslýchaných pozorowánj o Hanácjch nebyl podal, k. př. o gegich zasmaussenosti, o hodech a chladnosti k ženskému pohlawj a nechuti k ženěnj se a t. d. bylibychom musili křiwě mysliti, že na swé pěssj cestě po Morawě ani gedného Hanáka nebo Hanačku newiděl. W pogednánj „o hospodářstwj polnjm" chwálj

řeku Morawu, že častým dobročinným přetýkánjm zděláwánj luk, posud welmi zanedbalé, zwelebuge.“ Hospodáři wšak těchto lučin skoro každoročně podkalených o té dobročinnosti nylské nic wěděti nechtěgj. Poslednj útonek této knihy obsahuge i „Obzwláštnj znamenitosti morawské, ku kterým se (kterak logicky!) pohořj wápenné bljž Brna, hljňáky (!) u Brna a Mikulowa, pak Brno, Olomauc, Gihlawa, Kroměřjž, Lednice, a — neywětšj památnost čili znamenitost! — bitwa u Slawkowa (Austerlitz) počjtá. Než práwě tato statistika gest gedna z neywětšjch památnostj neboli znamenitostj literárnjch, genž zasluhuge, aby gi sice každý četl — ale nikdo nekaupil.

Nedamjr Weleňowský.

Znamenitá předmluwa
pana prof. Swobody.

Ušt před rokem wyšla na swětlo kniha pod názwem „Zlatodol“ od našeho milowaného wlastence pana Jana Swobody, král. professora na staropražském gymnasium, gegižto gadrnostj, krásau i mnohostrannau wýbornostj sobě pan spisowatel takowau u obecenstwa w českých zemjch zjskal přjzeň, že na geho následugjcj spis, gegž brzo na to pod názwem: „Prwnj sto mrawných powjdek ku prospěchu mládeže wlastenské“ wydal, napřed wšecko se giž těšilo, a s wlastenskau netrpělivostj, kteráž ho gistě zarabowati musila, knihu tuto očekáwalo. I tato práce, ačkoliw gi se zdařilým Zlatodolem do gedné řady postawiti nemožno, přece každému se zaljbj.

Nadewssecko ale wyniká swau wýbornostj znamenitá předmluwa knihy této, kteráž bedliwého i wsseobecného zasluhuge uwážení, a gistě hodna gest, aby gi u nás každý učitel, každý kněz, každý otec, občan, Slowan, aby gi každý, genž smj zwolati: „Sem člowěk!" četl, a zase četl. J prohřessil bych se na národu, a w něm na celém člowěčenstwu, kdybych přispěti wáhal ku rozssjřenj předmluwy této; několerau aspoň stránku zde umjstiti, nutj mne hlas swědomj mého.

Na straně 9té mluwj pan spisowatel takto: „K nemalé dobrých mrawů zkáze gest wywčowánj náboženstwj gazykem žákům cyzým, protože slowa božjho sýmě w autlém srdéčku wkořeniti se nemůže, padssi na skálu necytedlnau, totiž w pauhau toliko paměť, kde gemu wgmauti se nemožno; neb rozumu nelze slow obžiwiti, kterýchž nepochopil. Tak se několik let pauhá toliko paměť zaměstknáwá, mysl a wůle se newzděláwá a pak w mládeneckém a mužském wěku, kde zuřjcý náružiwosti náboženým rozumem krotiti gest potřebj, ničehož vbohý člowěk, čehoby se přidržel, čjmby se řjdil, nemá; neboť slowa náboženstwj kterým se nerozumě včil, dáwno giž zapomněl, a nynj bez wesla na moři plawe, bauři se vhágiti nemoha. Přeswědčil gsem se o této prawdě, padesáte let wssecko wůkol sebe s bedliwostj pozoruge, tedy y to, gak prwnj spolužácy a spolužačky, kteřj způsobem přirozeným w trywiálnj sskole sw. Gindřicha se mnau byli chowáni, dobrými a etnostnými muži a ženami se stali; přeswědčil gsem se ale y také, že ginj spolužácy, s kterými gsem se později w německých sskolách sessel, a od swých rodičů pauze českých, aby se prý tjm dřjwe německy navčili, hned do německých sskol posýláni byli, kdež dwě, tři neb čtyry léta pobyli, a náboženstwj prawidla, nerozuměgice gim, toliko z paměti

odřjkáwali, a pak se k řemeslu neb ginému zaměstknánj odebrali, dost bjdnj a politowánj hodnj lidé gsau byli: nemagjce w srdcy swém swatého náboženstwj, té pewné kotwice a stálé, kteráby ge bauři a wlnobitj tohoto swěta byla vhágila, z nichžto, pokud mně známo, tři konec welice bjdný wzali. Kow. se zastřelil, Kra. otráwil, Dob. oběsyl. Ebyhle, owoce přirozené nepřirozeného wychowánj! — Ani gedinký z nich nedosáhl wěku staršjho. Gá ale to gednau znamenaw, pokaždé, kdekoliw sem slyssel o mladých zločincých, nikdá gsem se optati neopominul, coby tak časného gegich prowiněnj přjčinau bylo, a hle, wždy nedůstatek v wyvčowánj náboženstwj prawau byl přjčinau osudu gegich nesstastného: což wýborný p. Mateg Šimák, farář w kážnicy prowincyálnj, nynj w Pánu zemřelý mně wyprawowal s bolestj srdečnau, a wssecko schwalowal, co gsem byl o tom powěděl w swém spisku, gegž nazwal gsem Zlatodolem."

—n—

Zpráwa.

Wlednu byla na Brně dáwána česká akademie. Zpjwány byly totiž u přjtomnosti množstwj wzácných pánů Trnkowy pjsně a hymnus, w hudbu uwedený od p. J. Nowotného, auřadnjka u generálnjho komanda. Zdařilo se wsse dle žádosti, a pochwala byla wsseobecná. Možná, že se budaucně něco wjce prowozowati bude.

Slowo o kněhkupectwj na Morawě.

Poněwadž dopisy z Brna a Mikulowa w pátém swazku spisu tohoto umjstěné, mne co kněhkupce a nakladatele na tento spis blјže se týkagj: za powinnost si pokládám, k odpowědi tamto dané nynj gesstě aspoň řjci, že w dopisech těch morawským kněhkupectwjm křiwda se poněkud děge, a že s odbjránjm knih českých na Morawě na ten čas dosti spokogeni býti můžeme; a nadjti se gest, že dále bohdá gesstě snadšsj průchod nágdau české knihy w Morawě. Musjmi se wyznati, že wssickni morawsstj páni kněhkupci často dosti kněh českých předpisugj, a w lid uwesti hleděgj; tito sau gmenowitě: w Brně pan Frantissek Gastl, pan Leopold Haller a pan J. G. Traßler — w Olomauci pan Jan Neugebauer — w Mikulowě pan Jakob Bader, o němž zwlásstě připomenauti slussj, že, ačkoli Němec rodem, přece o brzké wždy obdrženj wssech nowých liternjch plodů českých wssemožně pečuge — w Opawě konečně pan Adolf Traßler.

Nehoda tomu chtěla, že snad páni dopisowatelowé práwě se po knihách někde ptali, když nižádné přjležitosti nebylo — což se často děge — na mjsto ge dostati. Neboť wssem morawským kněhkupectwjm, gak mile co nowého na swětlo wygde, neyprwněgssj přjležitostj odeslati, z mé strany gistě nikdy se neopomine.

Jan H. Pospjšil.

ČECHOSLAW.

Wssеobecný Zábawnjk.

W Praze a Hradci Králowé.
Pjsmem a nákladem Jana H. Pospjssila, činného auda
českého národnjho museum.

1830.

Řewniwost.

W dáwném, uplynulém wěku,
Brzo po stwořenj swěta
Čas a wěčnost porodili Mladé Leta;
A když se poneyprw lauka rozlistila,
Když se prwnj rezewjral růže kwět,
Tenkráte se Láska narodila,
Dcera gemná Mladých Let.
Tagná Láska porodila Řewniwost,
A po blahu lidském bylo weta!
Nebo tato, geště djtko, gežto Láska kogj,
Wraždj — ukrutnice! — wlastnj matku swogi.
Tak to bylo, hle! guž od počátku swěta;
Tak to gest; a lidským osudem
Tak to bude, až tu wjce nebudem.

Jaroslaw Langer.

Na dýmku.

Nedbám o milkowy wěnce,
  neblažj mne gegich slast.
neklonjm se aň milence,
  nesaužj mne žádná strast:
nechť se giný láskau mořj,
mně dost, když mi dýmka hořj.

K čemu mařné mně poklady,
  když, co třeba k žitj, mám,
skaupce strach gen tepe wšady,
  blahost sobě krade sám:
nechť se giný zlatu kořj,
mně dost, když mi dýmka hořj.

Duch dalekých cest se leká;
  netaužjm po cizině,
kde gen strach a nesnáz čeká,
  wolno mně gen w otčině:
nechť se giný tře po moři,
mně dost, když mi dýmka hořj.

Ano přátelé, má dýmka
  gest můg, žiwot, gest můg swět,
mých radostj zlatá skřjnka,
  wonněgšj nad wonný kwět:
nechť co kdo chce, sám si twořj,
mně dost, když mi dýmka hořj.

Hynek Riedl.

Zlý osud.

Časně ráno za chládečku
  Slunce než wycházelo,
We hágečku se swým hochem
  Děwče se procházelo.

Srdcem čistým gako nebe
  Oba se milowali,
W budaucnosti přeblažené
  Napřed se kocháwali.

Kady chodjwala djwka,
  Kwjtky tu omládaly,
Kady chodjwal s nj hošjk,
  Bugné kwěty wstáwaly.

Začernalo gest se nebe,
  Potáhli gé mrakowé,
Zabaučilo strašně nebe,
  W blesku mdleli zrakowé.

Ach tu w hrůze unesena
  Gunochowi milenka,
Nawzdy ztracena pro něho
  Milowaná djwenka.

U Wltawy smutně gunoch
  Na zlý osud žaluge,
Wltawa nářek poslauchá,
  Nešťastného lituge.

J. W. Franta.

Na wečer.

Tam za hory za zelené
Zapadá slunéčko:
Bez přestánj na tě myslјm
Milené srdečko.

Mřežјm wětwj skwj se praužky
Slunečka zlatého:
Ach militko, wјc by blažil
Lesk mě oka twého.

Tuto w olšjch wetýrek si
Hrage listјm křepce;
Gaksi diwno mému srdci —
Snad to duch twůg šepce.

Ano šepce — ticho — šepce:
„Wěrné milowánj."
O milaunká, na wěky twůg,
Wěčně bez přestánj!

M. P. Hawelka.

Jakša z Měchowa, kníže srbský.

(Z Jassowského.)

I.

Okolo Edessy po bolinách táhne wogsko, a praporce geho se wětry si hragj. Ocelem se lesknau rytjřowé při zlatém swětle gitřenky, a weliká korauhew, w powětřj rozwinutá, co wjtěz nad wogskem se wznássi. Ozdobuge gi křjž čerwený, zwěstugecj pomstu krwawau rubačům wjry. Sau to rytjřowé křižownj i s ginými národy europegskými, bullau papežskau do zbraně wyzwáni. Přissli w ty daleké země ze kragů zimněgssjch, za mořemi odlehlých, hrob spasitelůw wyrwat z rukau wyznawačů Proroka (Mohameda), a wyhnat Saraceny (Turky) z Palestýny.

W čele wogska toho gede Gindřich, kníže na Sandomjrče a Libjně. Wede pluky sestawagjcj z Poláků a Čechů. Sedj na bugném, ocelowau šátkau přikrytém hřebci. Ná sobě zbrog zlatau, křjž na prsau z rubjnů, přepásán pásenkau modrau, barwy naděge wjtězstwj. Po boku mu wisj palaš ohromný, zakalený na hlawách Jazwigů a pohanů pruských, gakož i růženec z welikých korálů. Po něm byl Jakša z Měchowa, kníže srbský, muž wěku kwětaucjho. Střjbrný pancjř pokrýwal prsy wálečné rytjřowy; na pásence wisela mu po

boků zbraň ocelowá, a na prsau měl na zlatém řetjzku wyobrazenj milenky, zhotowené maljřem wlastným, když uměnj toto hrubým gesstě se gewilo sstětcem, a bylo gesstě gako w dětinstwj. Milenku tu w Polsku na břehách zbožjplawné Wisly,*) ostawil, wyzwán w ty daleké krage chutj po wjtězstwj a wroženau Polákům nábožnostj. „Marie!" řekl z ticha, pozjrage s citem na obraz milenky swé, „Marie! kdyby nebylo hesla náboženstwj, nebyl bych tě nikdy opustil. Gestliže se nawrátjm, wěncem ozdoben, s rozkossj přitiskneš ku srdci swému hrdinu wjry; paklize zahynu w těch parných pustinách Palestýny, ulehčjš si w žalosti, když pomyslјš, že sem padnul w w obraně zemi swaté, zemi té, gegjž každé mjsto chowá se w mysli prawowěřjcjch, co drahá památka starého, i nowého zákona. W té daleké kragině, kam gesstě noha polská nepřissla, zůstawjm po sobě buď stopy wjtězstwj nebo pád Poláka. Buďiž tedy zdráwa, až se zase shledáme, buďto zde nebo na onom swětě, wykaupeném krwj Spasitelowau."

Přestal mluwiti, a w sladkých myssljenkách pohružen, odcházel pomalu opodál pluku swého, sestáwagjcjho z mládeže, zrostlé u podnožj Karpatů.

Wogsko to ku hlawnjmu berauci se leženj, roztaženému pod záslonau hory, dostalo se wlastně na mjsto, když prwnj slunečnj paprsky padaly na zlatolesklé stany rytjřů křižownjch, a shlédaly se w zrcadle oceli gegich. Wracelo se z nočnj stráže, držané pro bezpečenstwj po okolj tábornjm, a pokřikem radosti

*) Wisla, řeka w Polsku, po které se mnoho zbožj plawe.

přigato bylo od křesťanských bratrů swegjch a towaryssů zbraně.

Tábor záležel ze množstwj nádherných stanů. Co toliko zbytek tehdáž mohl utwořiti w rozměklé pokladami a zneweštilé Feudalizmem Europě, wssecko to nacházelo se w tom plátěném městě rytjřů křesťanských. Neboť křižownj tahy pohltily gměnj nepmocněgssjch samowládců, a wystawiwsse města na řjceninách spadlých zámků, pokorné poddané proměnily w pyssné wazaly. Netoliko tedy rozssjřenj oswěty wýchodnj na západu bylo kořistj těch wogen pro náboženstwj, ale i to též, že zatřásly aristokracij w čas, když bogowná Europa pod gegj berlu (žezlo) se sklaněla.

Ale wraťme se k wypsánj táboru. We prostřed toho powjwal ohromný prapor tahu křižownjho, a na něm tu křjž čerwený, nádherně na bjlém plátně rozprostřený. Okolo něho mensse praporci (korauhwe) wůdcůw, na wogně té shromážděných.

Trauba táborni zahřměla, dageci znamenj k rannj modlitbě. Znamenitěgssj rytjřowé taženj, wůdcowé pluků Anglie, Francie, Polska, Wlaska i Německa, shromáždili se pode stan střednj, kde přjtomný taženj toho biskup Tebanský *in partibus* čekal se mssj na důstogné rytjře křesťanstwa. Pode stříbrným mistrně wzdělaným oltářem wykonáwal oběť páně, ku které w pobožné postawě horliwého ministranta slaužil mu Gindřich *de Villerai*, Normančjk, komtur (ředitel) přjtomných w táboře templářůw. Práwě co paustennjk měl u weliké pokoře sklopené oči, a pilně na welikém růženci odbýwal desjtky otčenássů podle předepsánj obřadu zákonného.

Mezi přjtomnými w kaplici táborowé wyznamenal se spanilostj i powahau Godefried (Hodowřed?) knjže lotarinský. Šaty hedwábné ozdobowaly wůdce křižáků francauzských, nápršnjk měl ocelowý a řetěz z ryzého zlata. Nádherné geho čelo, neshýbageci se přede trůny, sklonilo se na uděřenj zwonku při oltáři a ku pozdwiženj hostie. Padnul na kolena, uděřil se w prsa, po něm wssickni přjtomnj, a klekagjce palasse do polowic wytáhli. Chtěli okázati tjm starožitným obyčegem swých, gak pobožných tak wálečných, předkůw, že sau hotowi, žiwot položiti za wjru. Po skončenj msse a polibenj wedle stářj podané biskupem patiny, wrátili se rytjří do stanů. *Komtur de Villeroi* též byl mezi nimi; nebyl to wjce onen skromný ministrant w kapli, onen pobožný přstaun růžence, ale náčelnjk templářůw, rowen hodnostj knjžatům taženj.

Po nawrácenj wůdců do stanů dýmy husté, z ohnisst táborowých se walice, bohaté zwěstowaly snjdanj. Nebylo tam widěti nedostatku, často w tábořjch býwagjcjho, ano i bečky wjnem naplněné otáčely stany wůdců; pode množstwjm střjbrných mis a welikých čjssj ohýbaly se stoly, neboť kupci genuegssti dobře platjcjm wsselikých wěcj ku pohodlj slaužjcjch, hogně opatřili.

Páže knjžete Lotarynského, mládenec zlatowlasý a obywatel Prowancie, wydal se po snjdanj na rozkaz pána do stanů rytjřů znamenitěgssjch, prose gich, by se shromáždili poslauchat zpjwánj mladého trubadura, přissléh o na poslednj lodi. Sessli se rytjři na pozwánj wůdce náčelnjho Francauzůw, a mezi přisslými nacházeli se také knjžata polská.

Když rytjři wessli do stanu knjžete lotarinského, podáno gim sedadel, a pak řekl wůdce Francauzůw: „Než zpjwánj

začne, pro udánj lepſſjho o něm ſaudu třeba, abychom hrdla dobrým wjnem občerſtwili. Pokynul na pážata a w okamženj na ſtřjbrných miſkách přineſli zlaté čjſſe, naplněné wjnem rejnſkým, wjnem roſtaucjm na křjdowých horách Francie a rozdáwali ge rytjřům podle žádoſti gegich.

„Zdánj waſſe, knjže, rádbych napřed uſlyſſel, a nowě přiſſlém zpěwáku," řekl knjže lotarinſký ku knjžeti Gindřichowi. „Sem žádoſtiw wěděti, zdali ſe shodneme."

„My Poláci, miloſtiwý knjže," odpowěděl wůdce Poláků, „málo ſe známe na wnady zpjwánj, a nedůkladně oceniti dowedeme záſluhy trubadura; ale optey̆te ſe, gak ſe má dobře udeřiti kopjm w turnagi, narazití do terče z ohromného luku, gak prwnj po řebřjce wraziti na zdi twrzi, a každý z nás dá wám na to neyzdařilegſſj odpowěd.

„To negſte podle Francauzů, gižto ſau gako wjno gegich plnj ohně," řekl na to *de Villeroi*. „Francauzi s rownau zběhloſtj wykonáwagj djla rytjřſká, se kterau hragj gako miſtřj na lautně; ano ta ſamá ruka, která hradby dobyla a prapor u proſtřed deſſtěnj ſſjpů wydrala, ta ſamá ruka uměla ſtruny probjrati na lautně pode ſtjnem otcowſkého kaſſtanu."

„Doſti toho zporu, ctěnj rytjřowé," řekl s úſměchem knjže Lotaringie, „a ted" prawil k trubadurowi, genž ſtál w kautě ſtanu a zdál ſe býti wele neſmělým, „ted ty zpěwáku ukaž, co umjš. Podey̆te mu ſem do proſtřed ſedadlo a čjſſi wjna. Ať ſedne, pige a ſpjwá."

Trubadur zbljžil ſe krokem wolným do proſtřed. Byl to mladjk ſotwa w prwnjm gara wěku. Pěkný co ideal obraznoſti báſnjka. Temné wlaſy w přirozených huſtých pramenách po bjlem krku geho ſe waliły, a w očjch tlel poled-

oheň geho otčiny. Neboť ho Genua zrodila, a naučila zpjwati. Oblečen byl w kabátek srné barwy, ozdobený modrými bufami, na ssigi měl weliké kragky řasnaté, zhotowené w Prowincii, (Prowancii), na powigánku modrém zawěssenau na plecech lautnu, a na hlawě modrau čepičku, bjlým peřjm ozdobenau.

Když mu přinesseno čjsse wjna, zarděl se, okusil tolik, a odewzdal páženi. Spozorowal to knjže Lotaringie a řekl s wlastnj sobě weselostj: „Nelzbjš se mi zpěwáku, že piges tak málo. Wjno dodáwá ohně básnického a zapaluge obrazmost zpěwákowi; wjna gest oným zřjdlem kastylským starých, které básnjky gegich rozohnjwalo ku zpěwu. Začni gakkoli, uwidjme, gak zpjwáš, ty prwnj we swětě trubaduře, kterýs pohrdnul plnau čjssj."

Mladjk znowa se zardil, se sklopeným k zemi zrakem poklonil se rytjřům, nastrogil lautnu a hlasem z počátku bázliwým pak ale osměleným, začal zpjwati po každé pohráwage přestáwce.

Pjseň.

Byltě rytjř dobrý, mladý,
Wlas mu zlatý splýwal s čela,
Byl krásný, byl plný wnady,
Měltě podobu angela;
Ač wálečný, směly wssudy,
Přec měl chybu: že byl chudý.

Milowal bohatau Mjnu,
Milowala Mjna geho,
Měl w nj blaženost gedinu,
A w něm ona ráge swého:
Než otec gegj surowý
Roztrh' milosti okowy.

Zaufánjm mládec zmotaný,
Ssel pode křjže prapory,
Smrtj zhogit srdce rány,
Wjru hágit mezi zbory,
Tu w té daleké kragině. —
Ach! kde si, kde si, Ğoswine!

Ledwa trubadur posledních slow hlasem citliwým dozpjwal, když se dweře stanu otwjragj, a mladý rytjř wessel nimi. Zastawj se na hlas trubadura, hledj mu w oči, negistota i radost malugj se na twáři geho a on padá před zpěwákem na kolena. „Mjno!" zwolal, „si ty to?! Sen-li to či skutek! widjm tě gistotně, gistotně ruku twau k srdci swému přitiskugu? Anděli! wygew mi, co tě wedlo w tuto kraginu? Slabá djwko, gak si se mohla odwážiti na tak dalekau cestu, přes moře i lada (země), do kragin, kde krása, twé podobná, nebezpečným gesti pokladem? — Mluw, upokog zwědawost mau, ať wjm, zdali tě w skutku mám u sebe, čilis toliko co anděl strážce spustila se na chwjli s nebe, s oprawdiwé otčiny twé, bys mne potěssila po tobě prahnaucjho.

„Láſka mi ſjly dodala,“ odpowěděla s citem Mjna, (neboť ona byla ten domněný trubadur), i přiſſla ſem, wzjt tě ſe ſebau. Když ſi ſe byl od nás zdálil, zaražen neočekáwanau odpowědj otce mého, začalo mi zdrawj ubýwati. Otec můg boge ſe o mne, ſwolil konečně we ſpogenj ſe naſſe. Gak ſem gen ſjly ſwé zaſe nabyla, wydali ſme ſe za tebau. Otec oſtal w přjſtawu (w lodiſſti), a čeká, že přigdeš, by tě co ſyna obegmul. Mně ani nebezpečenſtwj, ani obtjžnoſti ceſty u otce udržeti nemohly, poſpjchala ſem na křjdlech miloſti do táboru křeſťanů, wyhledat tě, drjwe tě obegmaut, a pak w obgetj přeblaženého otce doprowodit.“

To domluwěci zarazila ſe, a ſklopila oči, neboť teprw když pohlawj ſwé wygewila, teprw ſpozorowala, w gak nepřináležité ſpolečnoſti ſe nacházj, we ſboru ſamých mužſkých. Zarděwſſi ſe, geſſtě ſtokráte kráſněgſſj byla, gako růže bjlá, když gi paprſek purpurowé gitřenky, w lůno gegj zahlédagjcj, ſtudem děwiným oblege. — „Knjže,“ řekl Gozwin, obracowaw ſe ku knjžeti lotarinſkému, „u proſtřed ſſtěſtj ſwého málem bych byl zapoměl, proč ſem přiſſel. Gménem ſtráže, kterau ſem práwě prohljžel, oznamugu wám, že widěla po bljzkém leſe Saraceny přebjhati, nebylo pak gich weliký počet, a ti ſpatřjce naſſe prchali.“

„Snad to něgaká zrada,“ odpowěděl knjže lotarinſký, „ge třeba, abychom ſe měli na pozoru. Rytjři *de Villeroi*, nynj řada na wás, prohlédnautl tábornj okolj. Poſpěſſte tedy, a nepochybugu, že přede bleſkem waſſj známé zbraně i neywálečněgſſj Saracen neuchránj ſe.

„Učinjm zadoſti wůli waſſj, miloſtiwý knjže.“ odpowěděl *de Villeroi*, „tak ſem guž dlauho odpočjwal, a zbraň mo-

ge prahne po krwi pohanské ku chwále boží a k obraně wíry."

„Gá, komture, s krakowáky swými budu wám toratyššiti," ozwal se Jakša z Měchowa, a smutnau twář swau zpomenutím na bog wygasnil.

„Potřebugete odpočinutí, kníže," odpowěděl wůdce Francauzů, „nedáwno ste se nawrátil s tažení nočního. Neslušší sýly nadužíwati tak potřebné řízení křesťanskému."

W čas nynějšší není mi příjemné odpočinutí," prawil zase na to Měchowčík, „neboť příhoda Gozwinowa smutkem srdce moge naplnila. I gá ostawil doma milenku, kterau ne tak brzo, ano snad-guž nikdy neuwidím. Chciř tedy ten smutek srdce mého rozpuditi powykem bitwy a rwáním se s nepřátely."

„Rytíř křesťanský," mumlal sobě *de Villeroi* pod nosem, „že šlechetnějšší pohnútky powinen spěchati, proti nepříteli, ne pak gen-z puzení smutku milosti."

Kníže Jakša na promluwení to nic neodpowěděl, leč skřípage zubami pozřel hněwiwě na komtura, a udeřil mimowolně we zlatau rukowět zbraně swé. — „Daremně čas tráwíme prázdnau hádkau," řekl, „když zatím rychlý Saracen bezpečně snad guž utíká k táboru swému. Dále tedy, kdo má gíti, až gde, ginák bych sám weselegi spěchal do boge, neboť nemilugu spolky ani u milenky ani we sláwě." To řekl, poručil se rytířstwu a odebral se ze stanu. W krátce i komtur wyšsel za ním, s pohrzením hledě na mladého Poláka.

Slyšseti bylo we stanu silné zahřmění trauby a dupot ořů (gezdeckých koňů), což bylo důwodem, že guž plukowé, k potýkání určití, z táboru se brali.

Gozwin se newzdálil od táboru křesťanského na wyzwání Mjnino, toliko gi do přjstawu doprowodil. Žehnage se tam, řekl gi: Zawázal sem se, že chci hágiti wjru, a wydržeti musjm. Byl bych nehoden twé lásky, kdyby změna osudu mého w učiněném guž aumyslu hnauti mnau mohla. Po skončené wogně u nohau twých složjm zbraň hágitele wjry, a pak tobě toliko žiwot swůg poswětjm.

Otec Mjnin uznal šlechetné smeyšlenj Gozwinowo, a sama Mjna slušnosti mu odepřjti nemohla. Se slzami w očjch tiskula miláčka: „Wěrnost ti dochowám." řekla. „We zděch klášternjch, neybližšjch zámku našeho, powždy milugjcj tě Mjna čekati bude na tebe, a wjti wěnec bobowý hágiteli křesťanstwa. Gak ale gen zaslechnu o skonánj twém, učinjm slib zákonný, a swět neuwidj mě wjce."

„Mjno!" zwolal otec s napomenutjm, we kterém neyteklíwěgšj čilost otcowská skryta byla.

„Mjno!" prawil zase Gozwin, „kdybych pak zhynul, ty žig ku potěšenj otce swého a pro swět, gehož ozdobau si. „To mluwě gesstě gednau k srdci gi winul, pokleknul před otcem gegjm, a wezma na cestu požehnánj starcowo, nawrátil se do tábora křesťanského, když zatjm loď, milenku geho wezaucj, swobodně w powětřj rozpustila plachty, a pokogně pomocj dobrého wětru mořem uplýwala. Stále se ztrácela w dalekosti, až konečně, saucj guž malau gen známkau u prostřed zrcadla blankytného moře, zniknula co orel zmizelý w neprohledných wrstwách weyparu nebeského (powětřj wysokého).

II.

Dwě slaukené korauhwe, gedna u sboru Poláků a Če-chů, druhá u křižáků, táhly zatjm cestau, gežto wedla k tábo-ru Saracenů. Wesele powjwaly gegich praporce, hrozně ssu-měly řady rytjřů, a bjlé plásstě templářů pyssně za nimi w powětřj se nadýmaly. Zdálo se z počátku, že se táhlo nadar-mo, a že giž Saracené utekli, neboť gak daleko oko dosáhalo, až k okolnjm horám zhola nic widěti nebylo. Teprwa když rytjřowé křižownj s pahorku k dolinám se spustili, zpozorowali zdaleka Saraceny, an pádem wětru utjkagj. Srazjwsse se u-tjkali rázem; zelené gegich plásstě a bjlé turbany gen se mj-haly před očíma, a rychlost arabských gegich konj, ledwa země dostupugjcjch, předpowjdala gim, že gistě utekau. Ale i křižáci letěli co ssipky na swých, ačkoli těžkých, rumácjch (ořjch). Zdálo se, že ge bauře unássj na swých ramenách, že wicher koňům ge-gich, gežto těžkým pokryti byli železem, křjdel zapůgčil. A hle, co za změnu nagednau! Čjm sjlněgi pádj rytjřowé křižownj, tjm wolněgssjm krokem ubjragj se Saracené, a tjm aužegi se srážj. Konečně gakoby se gim guž docela sjly nedostáwalo, wra-cegj se proti křesťanům, stawj se na odpor, a dobýwagj swých domascenských ssawlj.

Obořj se na ně křižáci. Saracené wydagj okřik prorážli-wý a statně odpjragj dotjragecjm na ně, by se w gegich pro-střede neswedrali. Než ale těžké rytjřů křižowých zbraně lehce prolomily řady Saracenů, ač dosti uměle byly ustrogeny, a dostaly se až do prostřed roty nepřátelské. Jakssa byl w čele rytjřstwa, gežto wpadlo w prostřed Saracenů, a tu uzřel hro-madu ženských, anyž strachem křičj, a okolo gedné se stěsňugj.

Nynj teprwa se domyslil přjčiny, pro kterau Saracené, ač znamenitých gezdců we swém sboru dosti magj, předce obyčegem swým utjkati nemohau.

Komtur *de Villeroi* pobiw a rozehnaw Saraceny, přibljžil se k Jakšowi z Měchowa, genž w pohledu na krásnau Saracenku celý pohružen byl, otočenau služebnými a upadlau gemu w poddannost. Krásné bělosti twáře gegj neusskodily paprsky slunce, gežto záhubiwé sau we kragjnách těch; a zdálo se, že djwka ta wnadami swými celau rozlehlau tu pustinu zpřjgemňuge, a domněl by se prawowěrný ctitel Mekky (prawý Turek), že to gedna z milenek Proroka, seslaná se sedmého nebe k obraně prawowěřjcjch a křižákami zastrassených Muslemjnů (Turků). Wlasy gegj temné po bjlém spadugjce krku, tak se ukazowaly, gako černé cedry na sněžných wrcholech Libanu, a oči gegj modré, sauce odstjnem gegj krásné dusse, takowau ljbostj napágely, gako spatřenj stjnného dřewa w pausstí napágj aupalem rozhořelého.

„Ai, probůh, gaká to kořist!“ zwolal komtur, „widjm tu tolik děwic, a wssecky krásné, gakoby nebe bylo gegich wlastj.“

„Toť sem neočekáwal,“ ozwal se s ausměchem Jakša, „že komtur templářů, ten přjsný hance milosti, tak se zná na půwaby djwek.“

„Žert stranau,“ řekl zarděly se *de Villeroi*, „přistupme raděgi ke wěci wážněgssj, totiž k dělenj zagatých. „Ta“ mluwil dále, ukazowaw na panj sboru toho, gež byla děwa nepkrásněgssj, „tá bude moge, tu gá si wezmu.“

Djwka buď srozuměla slowům komturowým, anebo se domyslila, co magj znamenati, an pohlédla na Jakšu pohle-

dem o slitowánj žádagjcjm, gakoby ho prosili chtěla, aby gi před rytjřem tjmto uchránil.

Porozuměl Jaksa takowé mluwě djwčině, a obrátě se ke komturowi, promluwil: „Tu nedostanete, rytjři, guž sem gi pro sebe ustanowil. Z ostatnjch djwek si wyberte podle wůle."

Komtur. „Když gá ale zrowna tu sem chtěl, tu a ne ginau, a daufám, že tu oba rowné práwo máme k wybránj."

Jaksa. „Práwě proto; a když gá guž dřjwe sem wybral — —"

Komtur. „Gen zbranj taliko ste w stawu mně gi wybrati; přisahám w obličegi wogska, že gi nepustjm dobrowolně." To řekna komtur, mrsknul kolem očima, ohněm se giskřecjma, přiskočil k djwcé, ugal gi za ruku, a druhau dobyw zbraně, wolal na swé templáře: „Bratřj! Společnjci! wy mne neopustjte! krwawě se pomstěte nad newážnostj, prokázané wůdci wassemu od Poláka tohoto, od toho diwocha, genž sem přissel z lesů nedwědjch, a mně, mně, rytjřowi cjrkwe, wůdcowi templářů, chce wybrati kořist, slussně mi náležegjcj."

Na tato slowa komturowa hnuli se templáři, dobyli zbraně a okázali chuť, brániti čest wůdce swého. Pluk Jaksůw nebyl též nečinným, obstaupil knjžete, a okázal rowně, že chce zbranj důležitost geho zastati. Tu tedy obě wogska křesťanské, dotud společně gednagjce, co nepřátelé stály proti sobě, a málem by byla pro gednu djwčinu plynula krew křesťanská.

Pokoge a swornosti milowný Jaksa zarazil se nemálo, wida tak neočekáwanau změnu; a chtě we obličegi nepřjtele

ochrániti cti rytjřů křižowých, zwolal hlasem smjřenliwým: „Rytjřowé! proč hrozné pohledy wrháte na přátely a spolubogowniky wasse? W obličegi new ěřjcjch nedáwegte pohorssenj neshodau křesťanskau. Schowegte zbraň, nesnesl bych toho, aby gedna krůpěge krwe, wětssj oběti hodná, w tak nepatrné plynula důležitosti. Gen tehdáž, když rytjřowé sgednoceni a heslem shodnuti budau, gen tehdáž — w krátce se stane, že stopu Saracenů nebude znáti na zemi swaté. Tam užjte zbranj, tam, ale ne tady na bratry wasse.

„Ha, tchoři! znám tě nynj," zkřiknul komtur, „pod zásstonau wýmluwy ukrýwáš swau báženň."

„Nikdo mi gesstě bez přjkořj bázeň nepředhodil," odpowěděl hněwiwě wůdce krakowáků, „aniž wy, komture, to dowedete. Okolčnost ta, komu má djwka náležeti, týká se gen nás dwau, sami tedy, nechagjce wogska nasse, wlastnjmi zbraněmi rozhodněme."

Rozstaupily se wogska dále od sebe, uděláno kolo wálečnjkům, a komtur, ačkoli ne s welikau chutj, postawil se sám k wálce.

„Kdo zwjtězj, tomu ať se djwka dostane," zwolal Jaksa, „a nynj we gménu páně!" řekl, požehnal se a uděřil na komtura.

Rány geho byly wolné, a dobře wyměřené, a čjm wjce rozpalowal se komtur, tjm wjce wolnosti ukazowal Jaksa. Zápalem oslably guž ochabowal, když Jaksa wlastně rány swé gesilniw zemdlenému komturowi zbraň z ruky wyrazil, a na znamenj dobré wůle prawau ruku mu podal. „Nynj tedy shodněme se," řekl k wůdcowi templářůw, „powažugme tu wálku, jakoby se bylo nic nestalo mezi námi, a buďme we swor-

nosti gako gindy." Komtur se odwrátil od Jakſy na ta ſlowa, ruku mu nepodal, zatraubil na ſwé a odebral se s templáři, pozůſtawiw Sarmatowi i bogiſſtě i kráſnau kořiſt. Hnal gednak u proſtřed ſwé roty mnoho zagatých Saracenů, děwy Jakſowi zanechaw.

Saracenka se ſlužebnicemi ſwými očekáwala we ſtrachu ſkončenj bitwy, o ni ſwedené, leč těſſilo gi poněkud, že se doſtala Jakſowi, an gakauſi protiwnoſt cjtila proti wůdci templářů. Geſſtě byla w očekáwánj, co se s nj dále ſtane, když se tu zatým Jakſa přiblijžj k nj, a patřj na ni s wygewenjm wnitřnjho potěſſenj, kteréž bylo owocem kráſného činu.

„Sem waſſj zagatau, pane," řekla Saracenka po francauzſku, „dwakráte ſte se ſtal pánem oſoby mé." I se ſednauc s rumáka wrhla se k nohám Sarmatowi. „Přigměte tedy, pane, od otrokyně ſwé ſlib poddanoſti," řekla hlaſem wděčným, gako harfa Eolowa, a s hlawau k zemi ſwěſſenau očekáwala, co se nad nj wyřkne.

Jakſa, plný rytjřſké ſſetrnoſti (zdwořiloſti), plný uctiwoſti ku kráſné piěti (k ženſkým oſobám), což také ge neyſſlechetněgſſj wlaſtnoſtj u rytjře, s dogjmagjcj ſſetrnoſtj pozdwihnul Saracenku ze země.

„Negſte, panj, mau otrokynj," řekl hlaſem lahodným; „Jakſa s djwkami neválčj; ſte ſwobodnau panj, a gděte, geſtliže gjti geſt wůle waſſe.

„Gakže, ſpanilomyſlný mužj!" s podiwenjm zwolala děwice, „wy mně dáwáte ſwobodu, neptage se, kdo ſem, a nežádáte za propuſſtěnj mne ani wýkupu?"

„Zahanbugete mne, panj," odpowěděl Měchowčjk, „nepřiſſel ſem wálčit pro zlato, w ty daleké kraginy z mogj ſtu-

bené otčiny. A wěru, kdo ste, nepotřebugu wěděti; dosti, že k onomu pohlawj náležjte, gehožto ochráněnj gest nepkrásněgšj powinnostj rytjřowi, a k čemuž se i přjsahau zawazuge každý."

To promluwě, wsadil Saracenku na koně, a rozešli se. Ona k táboru Saracenů, on pak ke sboru rychlých Krakowáků a Čechu, k táboru křesťanů. Žehnánj djwčino wyprowázelo ho.

Wogska křižowá, nawrátiwše se do táboru, dala se na odpočinutj; gediný *Villeroi* neodpočjwal, ale widěti bylo, gak z gednoho stanu do druhého chodil. W tom ale neřjdil kroky geho samotný západ wjna cypregského, že brzo do stanu biskupowa, brzo ku knjžeti lotarinskému spěchal, nobrž něgaká důležitěgšj wěc ho zanjmala, gak znáti bylo na geho spěšné a gakoby tagné chůzi, na zwraskalém čele a zhrdlém někdy aufměchu, malugjcjm se na obličegi geho. Zahalen w plášť bjlý procházel se po táboře gako wěštec zlého u starých. Zašlo slunce, wečer rozprostřel stjny po dalekém Libanu, a luna černými často zastřena oblakami slabé toliko paušttěla swětlo na pluky zbrognýchch, w táboře usnulých wálečnjků. Jakša odpočjwal we stanu swém uložený na loži polnjm, pokrytém nedwědj kožj. Před njm na prázdné bečce, dnem wzhůru postawené a purpurowým suknem ukryté, stála lampa, nalitá brabancowým olegem, a ta mu oswěcowala stan swětlem bledawým. Weliký rukopis pergamenowý, w telecj kůži zawázaný a střjbrem obražený, w němž byly samé legendy (žiwotopisy swatých), ležel otewřený před Jakšau; než widěti bylo, že netuže pilně w něm čte wůdce Krakowáků, neboť častěgi pohlédal na služebnjka zbraň čjstěcjho, nežli na wykraucené

gotycké litery wzděláwagjcj legendy. Weliký stawěcj pes kropenatý odpočjwal u nohau Měchowějka, často ussi nastawowaw. a zase pánu swému se lichotiw.

Nagednau wyskočil, zatřásl železným, kraužky ozdobeným obogkem, začal sstěkati a letěl ku dweřjm stanowým. „Fuj, Wissla!" zkřiknul, kdosi za stanem, za dweře bera; a hlas ten musel býti psu známý, nebo začal ocasem wrtěti, a na wcházegjcjho aulisně se wzpjnati. Na sstěk psa pohlednul Jakssa ku dweřjm, a sebral se s lože.

„Kniže!" zwolal diwěcj se Jakssa, „stež wy to, pane, u mne w tak pozdnj čas?"

„Přicházjm," odpowěděl Gindřich, kniže sandoměrský, „přicházjm wás zprawit, abyste se měl na pozoru. Zlomyslný *Villeroi* kuge zradu proti wám, a obžalowal wás u wůdců wogska křesťanského, že ste dceru Sultána Saladyna pustil na swobodu, moha zjskati tak. znamenité kořisti. Od zagatých Saracenů dowěděl se o hodnosti gegj."

„Newěděl sem, že to byla dcera Saladynowa," prawil zarděly se Jakssa, „wssak domeyssljm se, co komtura rozhněwalo na mne. W oblićegi wogska wyrazil sem mu zbraň z ruky, a to ho rozgitřuge."

„Z gitra se máte stawiti před saudem wůdců, abyste se osprawedlnil," prawil kniže Gindřich; „než nelekeyte se ničehož. I gá tam zasednu, a dowedu wás brániti, ať třebas i zbranj. Bera wás se sebau na p[illegible] tento tah, přislibil sem otci wassemu, že wám tu budu drahým otcem. Sslechetné milence wassi zawázal sem se, že w nižádné připadnosti brániti wás neobmesskám, a wěru dostogjm slowu swému."

Mlčenjm, ale tjm wýmluwněgi, poděkowal Jakssa knj-

ženi Gindřichu, že bere takowý podjl na přjhodách geho, a citliwě stisknul ho za ruku. „A nynj na shledanau," zwolal wůdce Sarmatů, odcházege ze stanu, a Jakša ho s lampau až do dweřj doprowodil. Wracege se Měchowčjk, a pohledna na zbraň u lože stogecj, prawil k sobě: W tobě skládám naděgi, ty zachowáš čest Sarmatowi!"

Na zegtřj hned po mssi přissel ohlášný knjžete lotarinského, prose Jakšu do shromážděnj wůdcůw. Odebral se tedy Jakša do stanu knjžecjho, a nassel tam guž wssecky shromážděné, kde podle stářj rodu prwnj mjsto měl knjže lotarinský, po lewé Gindřich knjže sandoměrský, a na bok komtur templářůw.

„Žalugi na wás, knjže," řekl k Jakšowi wůdce Francauzů, „že ste pustil na swobodu dceru Saladynowu, dceru hlawnjho nepřjtele křesťanstwa."

„Kdo na mne smj žalowati?" optal se pyssně Měchowčjk.

„Gá!" odpowěděl komtur, powstana z mjsta; „gá, wůdce templářů, komtur jeruzalemský, Karel Ludwjk Maximilian kawalér *de Villeroi.*"

„Nepřissel sem, abych tu wálčil s djwkami," zwolal Jakša, s pohrzenjm na komtura pohlédage, „a protož nižádnau djwku w porobu bráti nemyslim. W bitwě dočkám kroku každého nepřjtele, ale wálkau o otrokyně nechci zhanobiti zbraň swau. Ostatně nacházjm se zde dobrowolně, a dobrowolně odegjti mohu, kdyby se mi ljbilo. Swobodně zrozen u podnožj swobodných Karpatů, w Bohu toliko (tu smeknul polau čepku) a w monarchowi swém uznáwám wrchnjho pána,

a w zástupci geho na tom mjstě, w Gindřichowi, knjžeti sandoměrském, ſſlechticowi Piastů. Leč dobré rady nikdy sem nezawrhnul, nikdy sem se newyhýbal práwům kázně wogenské, a stawjm se ochotně na wyzwánj cného shromážděnj. Gestliže sem zblaudil, čin rytjřský wykonáwage, a slabau děwici z moci komturowy wymáhage, wyneste, důstognj wůdcowé národů křesťanských, wyneste wýrok nade mnau. Mám čisté swědomj a nebogjm se."

Ssumot powstal we shromážděnj, každý z wůdců, málo se rozmysliw, hodil kulku w černau marmorowau urnu. Když se kulky z urny wyňaly, bylo wjce bjlých, a přewahau hlasů Jakſa za newinného se uznal. Po ohláſſenj wýroku ſſťastného zwolal týž: „Gestliže s wýrokem saudu wogenského negste spokogen, komtuře, zde rukawice moge, podeyte mi gi, a gak rytjřowi sluſſj, we zbrani hledeyte pomsty. Takowá pomsta gesti neyhodněgſſj prawého muže."

Chtěl komtur podati rukawici, leč wůdcowé se wynasnažili, aby to gináče zprawili, a rozwáſſněné smjřili. Jakſa s komturem museli se obegmauti w oblíčegi žádagjcjch wůdců, wſſak obegmutj prwnjho bylo sice upřjmné, gako tehdegſſj obyčege Sarmatů, druhého ale tak obludné (lìché), gako Gidáſſowo.

III.

Wogsko Saladýnowo přibljžilo se zatjm k Jeruzalemě. Strach opanowal wſſech prawowěrjcjch srdce. Godfried, knjže lotarinský a Gindřich, knjže sandoměrský dowěděwſſe se o nebezpečenstwj městа, táhli spěſſně k obraně geho, zahřáni duchem udatenstwa a nábožného citu.

Přes okolj pusté a horami strašné zblížili se k Jeruzalemu rytjřowé wjry. Gakási radost nadobyčegná zagmula gegich smysly, když na sstjtu hory bazaltowé, wysokými wrchy a hlubokými audoljmi otočené, spatřili Jeruzalem, gak se wydobýwá z prostředu zástěnj staročitných cyprisů. Tak diwé, wssi půwaby prázdné bylo položenj města toho, tak osamotnělé u prostřed ohromné paussti, gak diwé a samotné bylo žiwobytj prwnjch zwolených wjry křesťanské, kteřj hledagjce w pustině mezi zwjřaty bezpečnost před lidmi, w prostředu nepřjstupných geskyň a drsnatých skal obřady pronásledowané wjry swé wykonáwali, a magjce gi w srdce swé wkořeněnu, tak stálj byli w zásadách a nepohnutelnj, gako skály, na kterýchž obýwali. S užasem bohabogným přibljžily se wogska do města po stopách, nimiž někdy Wykupitel se procházel, a u wytrženj zaufagjcjho guž lidu wessli we zdi Jeruzaléma, gežto byly před nepřjtelem zamknuty. Wogsko osadilo ssest bran, město ohražugjcjch, a staralo se, aby se bránily geho swaté zdi. Ale neywětssj zženilost guž byla tehdáž osedla zpráwu slabého řjzenj králowstwj jeruzalemského, a zachwěly se stěny tohoto nowého Watykánu, an zbytkem a rozmanitostj osláblý žily potomků Balduinowých a Godfriedowých z Buloně, a záwist osobnj a nesshoda krwawá poslednjm guž hrozila gim pádem. W takowém hrozném nebezpečenstwj probudili se ze sna ospalj duchowé obywatelů jeruzalemských, přestaly nesshody, a wssichni podali sobě ruce k obraně společné. Rychle nasshromážděno potrawy; starci, ženy ano i děti pracowali u hrabeb, zahřáni přjtomnostj kněžů, kteřj gim na přjklad pracowali, a pracugjcjm požehnánj nebeské uděłowali.

chramy wssecky obráceni byly we strážnice, a hrad, Jeruzalemem panugjcj, měl býti poslednjm swědkem pad cjho města." Gako by byl wěděl Jeruzalem, že na něm s wá osud lidu w něm bydljcjho, a posledni naděge křes wýchodnjch, wznássel nádherně sstjty swé gotycké a wěže p ské.*)

Toho času w kostele hrobu sw., záležegjcjm ze m spogených kaplic na hoře Golgatě u oltáře, kde byl náhrol bjlého mramoru**), wykonáwal patriarcha jeruzalemský i litby, prose Boha, by swaté město chrániti ráčil. Tichost bowá panowala při tom, a toliko někdy přetrháwalo gi l horliwě se modljcjch obywatelů jeruzalemských, někdy hlasn křiknutj w modlitbě, nebo náhodný třesk zbraně shromážd u hrobu Kristowa rytjřů. Wssichni tam klečeli na st mramorowé podlaze, neboť před Bohem neni rozdjlu st a ničjm neni purpur mónarchů.

Obřad swatý naplnil přjtomné gakausi slawnau b k čemuž nemálo přispěty slyssené, zdaleka za kostelem od gjcj se hlasy trauby wogenské, a wážná postawa ssediwého triarchy, genž sa ozdoben sjwau, po pás padagjcj bradau, čepici na hlawě, a oblečen byl w nádherné ssaty kostelnj du wýchodnjho (grájského), ukryté perlami a drahými kan a tak se lesknul obražený mhau prozračitau kadidel arabj

*) Tak zwané od Pizančjků, gegich zakladatelů.

**) Kostel hrobu sw. wystawen gest we wěku IV. od cjsa ny Heleny na tom mjstě, kde křjž nalezla.

gako we starém zákoně onen představený lidu wywoleného, genž byl w gedné osobě saudcem lidu, wůdcem a knězem. — Hudba z neylepšjch sebraná hlasů, za oltářem ukryta, wyhobýwala se blahozwučně, gako z něgakých okršků newiditelných, a doplňowala podle obřadu wýchodnjho swatau slawnost oběti, nesauc do nebe naděgi ducha zcela pokořeného.*)

Zprawdiwil se strach obywatelů jeruzalemských. Saladýn se chmúrau Saracenů přibljžil se ku zdjm sw. města, a obléhati ge začal. S nadobyčegnau smělostj pnuli se Saracené, i ačkoli často se ztrátau odehnáni, hned zase autok obnowiwše, častým obořowánjm se posádku slabau trápili, a w neustálé práci gi držjce, nigakého odpočinutj gj nepopřáli.

Znetrpěliwělj rytjřowé křižownj nad neustálým potýkánjm se na zděch města, z bran sobě swěřených odwážně powybjhali. Nagednau widěti, gak nádherná korauhew křižownj prodjrala se s nimi prostředkem tábora Saracenů, rozšjřwala strach a hrůzu lukem i mečem obránců swogich; leč křižownjci wýběhy těmito sjlu swogich wlastně toliko oslabugjce, nepatrné ač časté působili Saracenům w takowémto množstwj porážky.

---

*) Zpěw w obřadu wýchodnjm chowaný gesti dosud geho ozdobau. Sto osob cwičených w kanto fermo zpjwá mšši we dworní kapli petrohradské. Katalani se užasnula nade tjm sborem. Gesti to třeba slyšeti, gak wykonáwá zpěw gloria, pater noster nebo miserere, aby se mohl přeswědčiti, že gest wyšši neyslawněgšjch třech sborů kostelnjch na swětě: gest nade sbor zpěwáků kaple papežské w Řjmě, nade sbor zákonnic (klášternic) w kostele delle Mandicanti (žebrawých) w Benátkách, a nade sbor zákonnic sw. Kláry w Neapoli.

Počet ostalých bylťě onen wěčně rodjcj se a množjcj polyp, genž rozsekán sa na kusy, z každého celost porodj a nikdy zcela wykořeniti se nedá.

W gednom takowém wýběhu opanowali Saracené děwčj praporec, a guž ho unásseli s wjtězným radosti pokřikem k táboru swému. Widj to Jakša přjtomný, a we ztrátě korauhwi wida wlastnj i wogska swého hanbu, honem letj za nj. Bylo s njm gen málo bogownjků, rowně smeyšlegjcjch; ti pozdwihli zpěw: Božj rodičko, zpěw bogowný otčiny swé, nesslepchaný w kraginách těch, a rutili se za Jakšau w prostředek nepřjtele. Žádný na žiwě neostal, daleko od otčiny padli na pustinách palestynských; sám gediný Jakša obstaupen a odezbrogen a u swé až diwné wálečnosti gat, upadnul w porobu, a do tábora nepřátelského byl doprowozen. *De Villeroi* to widěl z daleka, a nespěchal na pomoc, ale s ošemetným radosti ausměchem na přjhodu Jakšowu hleděl. „Gdi w porobu, ať tě zahubj," řekl wůdce templářů, „*de Villeroi* ti nepůgde na pomoc. Těžko snésti ztrátu staré roztrhané korauhwe, než takého, gako ty si, zbawiti se wraha, gesti rozkoš newyslowitelná, hodna oběti neywětssj." Bodnul koně a nawrátil se we zdi hradu, gesstě gednau okem ssegdjřským pohleděw na Jakšu, kterýž od Saracenů prowázen w porobu, mizel guž w poblјzkém lesjku oljwowém. Než zanechme ho u wězenj Saracenů, a wraťme se do oblezeného města.

Guž Saracené počtem hroznj, saute wjtězowé po wssech branách, wpadli do Jeruzalema, a mezi obywately geho hrozné wěci tropili. Nadarmo křižownj rytjřowé na wssech stranách se bránili nerozwážliwě; ode wssad odbiti, z ulice do ulice hnáni po mrtwolách bratrů wlastnjch, a widauce, že za každým krokem se

zmenssuge počet wogska gegich, se ctj opustili město, které déle brániti nemohli, a wyssli branami méně ohraženými, kde rozprchlé sjly shromáždiwsse, do starého se ubjrali táboru, widauce, že každý krok, kdyby se snad gesstě wrátili, zaplatiti by musili smrtj wlastnjch bratrů. — Gesstě toliko w samém hradě bránila se hrstka nedobitků grájských (řeckých), zmjchána s Francauzi pode zpráwau Prospera, wůdce grajského, a Godfrieda, knjžete lotarinského. Newelký počet rytjřů polských, pode zpráwau knjžete Gindřicha, se ctj gesstě se bránil u gedné brány proti hradu, ale když patrná byla nemožnost, udržeti se na mjstě, w pořádku nazpět postupowali do táboru. I z těch nemnoho se gich nawrátilo do otčiny (wlasti), gmena pak rytjřů, pro wjru padlých, nezachowali nám letopisowé, leč dlauho gesstě po skončeném tahu křižownjm plynuly slzy w Polsku, poswěcené stjnům rytjřů pobitých pode zděmi jeruzalemskými. Knjže Gindřich nawrátil se do wlasti.

Pochodně pomsty a nenáwisti pro náboženstwj, na nesstastné město od Saracenů wržené, swůg záhubný aučinek wywedly, a Jeruzalem na kolika rohách zažehly. Křik prorážliwý plésagjcjch zwjtězitelů, pak pomordowaných na sutinách zplenených domů, pláč a nařjkánj tratjcjch wssecko w neuhasitelném plamenu, třesk zbraně wálčjcjch gesstě nedobitkůw, wssecko to sebráno dáwalo pohled, na který satané z pekla radostně se djwagj.

Pohleděnj na padagjcj město nadobyčegnau odwahau oživil obránce hradu. Onen zápal udatnosti dáwné Gráje (Hřeky) pod Termopilami, pod Salaminau pronikagjcj, nadchnul i nyněgssj hrdinstwem. Wálčili bez rozwahy geden protj desjti, bili se gesstě, když hradnj zdi od Saracenů byly guž do-

byty, a žaražený gůž bunčjky (korauhwe čili prapotce s końskými ocasy) na hradbách strážnjch. Prosper mnoho diwů wálečnosti okázaw, a cestu, na njž zpět postupowal, zastlaw mrtwolami ussel wýlomem zdi, a za njm Jrena, krásná manželka geho, anaž s mužem zdělowala wsseckny nehody dlauhého obležen. Z mládj cwičena we zbrani, silným ramenem swým negednoho guž nepřjtele we propast smrti zuhnala. Ženská tato magecí mysl rytjřskau, gako bohatýrka pěwce*) Armidy, wespolek s mužemi gako o záwod spěchala pro wěnce nesmrtelné, a tehdáž toliko utjkala, když oni utjkali. Na autěku se nadýmal plásst gegj purpurowý, a wrkoč černých gegjch wlasů wyhoboenwal se pěkně ze spoda zlaté, ptákem minerwiným**) ozdobené, přjlbice.

Jrena a Prosper pospolu usslí oba, prawnukowé dawných Helenů (Gráků, Řeků), oba wěčné chwály hodni. Zkrwácené zbraně gegich strassně blysstj zdaleka, co zwěstowatelkyně newyhnutelné záhuby. Utjkagj walčjce, leč nepřjtel zaskočj ge s boku a nowý bog začne. Raněný Prosper gesstě se bránj, gesstě neztratil odwahy, ačkoli krew, z ran geho tekaucj, patrně ho byla oslabila. Chtěli aspoň žiwot nebo wolnost swogi draho prodati Saracenům, a na zjceninách otkowského města gesstě hodným okázati se mužem. Jrena zděluge s njm geho zápal, wěrna mu sauc w žiwotě, s njm též spěchá pro smrt hrdinskau, a uwažugeci, že záhubě newyhnutelné poddán manžel, že zagisto upadne w otroctwj Saracenům, uchránj čest geho,

*) Tassona.
**) sowau.

proklawšši ho zbranj, a smrti ho zabawšši, gesstě naposledy ho tiskne: „Umjrey bez hanby, když ti žiwot zachowati nemohu,“ řekla napolo s pláčem, „umři, když negsem wstawu zabrániti porobě twogj. Gdi k otcům naššim, Irena w krátce půgde za tebau; nedlauho po tobě může žjti ta, kteréš byl wsseckem na tom swětě.

„Djky tobě za ránu tu, Ireno,“ slabým hlasem odpowěděl Prosper, „zahanbugeš mne, ženo neporownatelná! Sám sem byl powinuen žiwota se zbawiti, leč milegšši mi gesti z ruky twé, — buď zdráwa!“ To řekna, stisknul s krwácenau gi rukau, zachwěl se, padnul na zem a — skonal.

„Žehnám tě,“ zwolala w zaufalosti Irena, „w krátce uwidjme se znowu, bychom se giž nikdy wjce nerozlaučili. Ha! wztekllosti, dodey mi odwahy obra, bych pomstiti mohla dobyté město a smrt twau Prospere!“

To mluwjc neutjká, leč sama gediná giž, wrhne se na užasnulého činem gegjm nepřjtele, a samowolně bere se w rány wrahů, nadáwá Saracenům pro wjru w obličegi gich, wyzjwá ge, by gi žiwota zbawili, a padá pod gegich rázy, práwě když plamen i střechy hrubnj zachwátil, a celý Jeruzalem zdál se býti gednjm ohniwým mořem.

IV.

Ale pryč z toho mjsta hrůzy plného, pryč z mjsta wálky neslýchané, opusťme swalisstě (zbořenisstě) swatého města a letem obraznosti uberme se do táboru Saracenů. We zwlásstnjm stanu sedj tam u wězenj Jaksa a wzdychá. Osud nemohl nic ukrutněgssjho na něg swaliti; w čas, když bratřj

geho wěncemi gesstě krýti se mohau, hnusně on tu na měkkém odpočjwá sedadle, a prokljná tuto zbraně, která mu ránu sice zadala, ne ale smrt.

Nepřátelé pak mezi tjm chowagi se k němu co nepssetrněgi, neboť udatenstwj ctj se i u nepřátel. Lékař arabský Saladýnůw pečuge o něho dnem i nocj, a nepaučinliwěgssj byliny wýchodnj přikládá mu na ránu. Zkrátka, chowánj se Turků k němu okazuge libskost a něgaké wzhledy. Když byl se uzdrawil, dowoleno mu procházeti se po celém táboru, ano na slowo ctj i okolnosti geho prohlijžeti, an ho powažowali ne za otroka z wýchodu, ale za znamenitého wězně wogenského.

Málo použil powolenj toho; častěgi o samotě rozmeyssel we stanu, a teskná zasjlal wzdychánj kochánkowa (milencowa) přes daleké moře do milé otčiny swé.

Tak když gednau w myssléňkách pohřjžen sa, we stanu odpočjwal, dwéře se otewrau, a djwka turecká wegde nimi. Pohledl Jakssa na ni a zdálo se mu, že widěl guž kdesi twář djwky té.

„Což mne neznáte rytjři?" zeptala se djwka, s ausměchem patřeci na Jakssu.

„Ste wy to, panj!" zwolal, „nezapoměla ste na bjdného wězně, a přicházjte, otroctwj geho mu osladit?"

„Přicházjm dluh swůg zaplatit," odpowěděla Turkyňka, „wy ste dal mně swobodu, gá gi wám dáwám. U otce swého sem wám gi wyprosila. Wraťte se tedy do wlasti swé, a w lůně rodiny zpomeňte si časem na Alinu, na přjtelkyni swau na wýchodě, která nikdy nezapomene, co ste gi učinil."

„Panj! swobodu mi dáwáte? zkřiknul zradowalý se Jakssa, a wrhnul se k nohaum Saracenky. „Anděle! kterého zem

tato nehodna, anděle, na wěčné časy činjš mě dlužnjkem swým.

„A na wždy ona waššj dlužnicj" řekl Sultán Saladýn, wcházege na ta slowa do dweřj. „Wšsemi poklady kalifů wýchodnjch negsem w stawu wynahraditi wám toho, to ste učinil pro mau milowanau Aminu. Seďte obdařen tjm, co wděčný otec dáti může, a powězte křaganům swogim, že i Saracené, kteréž wy newěřjcjmi nazjwáte, umj uznáwati pěkné činy, a za ně odpláceti."

Na zegtřj odessel Jakša z táboru, a darami spanilemyslného Sultána bylo několik welblaudů obtjženo. Daw Saladýnowi slowo rytjřské, neválčil wjce proti němu, a zemi swatau nawždy opustil. Wrátiw se do Krakowa we wěčný staupil swazek s krásnau Odrowužownau, dcerau Radoslawa Odrowuže, a sstasten sa, že žige s milowanau dussj, rámě to, které někdy bylo obranau wjry, wlasti nynj poswětil. Na památku wykonaného taženj založil křjžownjky we Měchowě pod Krakowem. — Tak i Gozwin brzo se nawrátil z wogny a wezma Minu z klásstera, pogal gi za manželku.

J. W. Fránta.

Pastýřowa pjseň.

(z P.)

Zapoleť k mé milé rychlegi,
Ty můg slawjčku!
A zapěg krotce a autle gj,
Mému srdjčku:
Žiwot že wedu na tom poli
W samém trápenj,
Bjdněgšjho že w okolj
Nikde wjc nenj.

Wšak gak i milé, autlé, gemné
Hlasů twých zněnj: —
Tam ona spj - buď gi pozorně
W tichaunkém pěnj.
Djwku mau nechtěg wytrhnauti
Z ljbého sněnj:
Ne sluchem silněgi pohnauti,
A srdcem we nj.

J. Slawomjr Tomjček.

Holaubek.

Žaluge si holaubeček,
Žaluge si den a noc,
Že milá mu holubička
Odletěla daleko.

On guž rád si newrkáwá,
A pšeničku neklowe;
Gen si tesknj pořád smutně,
Lege slze tichaunce.

Z mladé wětwe na wětwičku
Přeletuge teskliwě;
A holubičku swau milau
Wolá k sobě se wšech stran.

Wolá, zdychá, ale darmo,
Ona geho neslyšj;
Hyne, hyne w očihledě
Gegj wěrný holaubek.

On na trávu hlawu klonj,
Křjdly krege zobáček;
Netesknj guž, newrká si,
Holaubeček na wždy spj.

Holubička přiletěla,
  Přiletěla z daleka;
Nad swým holaubečkem sedla,
  Budjc swého holaubka.

Pláče nad swým wěrným milým,
  Obcházj geg dokola—
Ach ty přenewěrná Lilo!
  Wěrný guž ti newstane.

J. S. T.

P ł a c h á.

Gen neutjkey,
Má krásotinko,
Mneť se nemáš kdy co báti;
Nikdy na ugmu
Twau newyšel sem,
Gen zkusiti sladu žádám,
Twých co ge na rtech
Růžobarewných,
Ten za tebau mne pohánj:
Zkus toto a zwjš,
Prawdu že djm ti,
Když sama tam sladu poznáš.

J. W. F.

Cesta Karla Hilsenberka z Wjdně na ostrow swatého Mauricia, a z ostrowu tohoto na ostrow Madagaskar ku dworu krále Radama=Mansagy.

Karel Hilsenberk rodem z Erfurtu, sskolák pana Bernhardy, seznámil se roku 1819 we Wjdni s rozeným Pražanem, Siebrem, genž tehdáž po wykonané cestě z Egypta do Wjdně se nawrátil. Načež roku 1820 do hor tyrolských cestowali, aby rostliny sbjrali. Tato cesta dodala Hilsenberkowi takowé chuti k dalekému cestowánj, že roku 1821 cestu na ostrow sw. Mauricia nastaupil a s sebau pana Bojera zahradnjka, rodem z klássteru Plasů w Čechách za průwodčjho (spolucestownjka) wzal. Cestowalik přes Terzisstě (Triest) plawili se do Liworna, do Marseille a od tamtud plauli na ostrow nazwaný sw. Mauricia neb *Isle de France*, kamž měsjce máge roku 1821 připlauli.

Wládař tohoto ostrowa seznámiw se s oběma cestownjkoma, radil gim, aby se připogili k wyslanci anglickému, kterýž z Angličan na ostrow Madagaskar králi Radama=Mansagowi, u wnitř ostrowu tohoto nad národem *Houvas* panugjcjmu, mnoho uměleců, řemeslnjků, massin, nářadj, hmoů, plodin a wepraw na dwau lodjch wezl. Tjmto nářadjm

mělo se králi Radama-Mansagowi, welikému milowníku wzdělanosti europegské pomoci poskytnauti, genž s některými gesstě nezkrocenými národy wálku wedl.

Tyto dwě wálečné lodě obplauly prwního máge 1822 ze přjstawu ostrowa sw. Mauricia, kdež we hlawním králowském přjstawu, Tamawj nazwaném, se zakotwily. Ale sotwa nasse dwě lodě — wyprawuge cestowník — zwolna do přjstawu wbjhaly, guž nenadále weliké množstwj diwáků a obywatelů na břehu stálo, z nichž asi padesát nebo ssedesát černých děwčat mladinkých, dobře rostlých, s důwěrnými oblične gi, gako na dané znamenj s welikým křikem uwrhlo se do wody, plawalo k nassim lodjm, a chápalo se wsseho kolem a kolem, prowazů, wesel, a t. d. a wymrsstilo se s náramnau hbitostj na kryt lodnj. S newyslowitelnau prudkostj padaly tyto djwky wssem plawcům okolo krku, zljbagjce ge tak, gakoby nynj po dlauhém a bolestném rozlaučenj nenadále s nimi se opět shledaly. My stáli zaraženi, neboť sme se ničeho takowého nenadáli.

Když se lodě zakotwily, přisslo gesstě wjce děwčat na lodj. Lodnj ředitel i důstognjci museli tomu obyčegi powoliti a počkati, až děwčata wssecky plawce hodně zljbaly. Konečně gemným domlauwánjm zbawili se plawci černokrásných djwek.

Gá odewzdal — pisse Hilsenberk — swá psanj usedlým kupcům francauzským, gižto nás we wsselikých wěcech poučili.

Král wěděl o nassem se bljženj guž dřjwe, pročež přikázal, abychom byli co nepwljdněgi přigati, a co nejrychlegi k němu hlaub do wnitř ostrowa zprowozeni. Na sta mužných Madagaskaranů čekalo guž na nasse wěci, na zbožj a wsseliká nářadj, kteráž za námi nesli.

Rostlin sme cestau hogně nacházeli, krásné a znamenité, i také strom cestownjků, z gehožto listů řemenům podobných, kdykoliw nawrtaných nebo nařjznutých, wždy gistě čistá a čerstwá woda mjti se může, která od welikých plosských listů gako rosa z powětřj přitažena se shromážduge, a žjžnjcjmu pautnjku, od pramenů a řek zdálenému, občerstwenj poskytuge.

Na přjkaz wládaře ostrowa swatého Mauricia, aby se totiž wssecky přirozené wěci pro anglické museum sebjraly, a gemu dosjlaly, nebylo nikde bráněno, rostlin, které se nám ljbily, po wssech končinách sbjrati.

Lesowé, gako na ostrowě sw. Mauricia, sau náramně welikými stromy, liany, epidendrony, palmami, welmi hustj, a wssecko roste hugně wespolek. My sme sobě museli ssawlemi cestu meytiti, a nawrátili sme se s rostlinami docela neznámými.

Mnoho set nosičů zprowázelo nás. Brzo sme táhli rowinami, brzo skalami nebo horami; neywětssj kus této unawugjcj cesty geli sme na loďkách po welikých řekách, kdežto nasbrané wěci nasse nynj wykládati a zase do lodj wkládati a loďky leckdes na zádech z gednoho průtoku do druhého přenássetí se museli. Na přjkaz králůw wssude nás očekáwali nowj zástupowé obywatelů, připrawených k nesenj nassich wěcj. Cesta trwala dwanácte dnů. Mezi nassemi služebnjky byli dwa mauřeninowé gako wěrnj nám přiděleni. Geden se opowážil nasse uzly rozwázati, a mně dwanácte sspanielských dolarů wzjti. Na přjklad a wýstrahu byl nebohý na zádech až do krwe zmrskán, a potom mu krew utřeli, rány zasypali ručničným prachem, kterýž zapálili. Ach, gak přenáramně křičel tento nesstný!

Když sme skrze neyhustěgssj lesy, po řekách, po audolịch a skalách, klauzami, aužlabinami, a roklemi putowali, wssude spanilosti a krásy welikau sme hognost uhlédali. I podiwili sme se neznámým rostlinám, nasbjrali sme si gich, a překrásných newjdaných ptáků nastřjleli a napřipravowali. Každým pokrokem znowa byli sme překwapeni. Zpozorowali sme konečně, že guž wýsse se nacházjme, kdežto řeky se aužily a menssily, lesowé řjdli a stromy menssj býti počjnaly.

Odtud sme wystupowali na wyšssj hory, čistěgssjm powětřjm dýchagjce; audolin dusné wedro pominulo, a nám bylo gakobychom ze sna procitli, kdybychom nasbjranými wěcmi byli neměli o skutečnosti přeswědčenj.

Posléze prawilo se, že sme u hlawnjho města. Mnoho wesnic bylo opodále widěti, a z oděwu, z chowánj se, z nábytku obywatelů a obydlj gegich bylo znáti, že bljže sjdelnjho města wzdělaněgssj sau. Zástupowé lidů gedni po druhých na nás djwat se chodili, s náramným křikem nás wjtagjce a do města zprowázegjce.

We městě spatřili sme stopy europegské přičinliwosti; okolo města byly waly dle prawidel, gak pewnosti zakládati se magj, založeny, a na nich anglická děla. Wyssanstwo a průwodstwo bylo wjtáno z děl, wogsko černohnědé, polonahé madagaskarské, dosti dobře wycwičené a weskrz europegskau zbranj opatřené, otáčelo se před námi; i bylo widěti w něm několik Angličanů. Střjlelo dosti prawidelně. We městě může býti 80.000 lidj. U residence králowské, která obzwlásstě stogj, a mnohem pewněgi ohražena i zdwihacjmi mosty opatřena gest, připrawowali sme se, w lepssj raucha se odjwagjce, k audyenci králowské. Lid se odewssad hrnul, u residence střjleli z děl,

a s anglickým wogskem, s njmž sme připlauli, wessli sme do hradnjho dwora.

Králůw bratr přigal anglického wyslance, wrchnjka (obrsta) s welikau uctiwostj, a zprowázen sa od dwořenjnů welmi slawně, wedl geg k audyenci. My wssickni ssli za njm. Ale gak sem se podiwil, wida se w králowské sjni, podlé způsobu europegského skwostně ozdobené! Obrazy gak ryté tak i w olegowných barwách pracowané a w rámjch za sklem zadělané, wiseły po stěnách, gakož i w pozlacených ramjch weliká zrcadla, swjcny parohaté a zlaté, třpytidla nebo lustry krásného djla, čalauny a opony hedbáwné a zlatém krumplowané, koberce na podlaze krásně tabulkowané, neywýborněgi zhotowené skřjně anglické, zlatem a střjbrem okowané, sochy alabastrowé a brónzowé, na krásných podstawcjch, w oknách gako zrcadla hkazená skla, zkrátka skwóstnost takowá, gaké sem ani w Europě nikdy byl newiděl.

Král Radama seděl na trůnu w prostém rauchu slawným obkljčen gsa komonstwem. Geho pohled ge wábný a wýrazný. Patrně widěti, že pocházj z Arabů. Gsi (r. 1822) 29 let stár, obratný a čilé mysli; ge ctěn a milowán ode wsseho lidu, genž i bázeň má před njm. Geho sprawedliwost, w usudku bystrota, ge ode wssech uznána; a že nemožno geg přelstjti, rozporné strany gen od něho rozsauzeny býti sobě žádagj. Po smrti otce swého k dobrému králowstwj swého mnoho zginačil, poklad zemský založil, mnohé diwoké kmeny w poslussnost přiwedl, země swé i swogi moc w krátkém čase rozmnožil, kupčenj a obchod s Angličany obgednal, a neywzácněgssjch plodin swé země přeaurodné a přebugné wýborně w obchodu použiti

zná. Zděanj anglickau gest na ostrowě welmi mocný, a wzdělanost europegskau wssemožně tam uwesti hledj.

Geho wogáci sau způsobem Europčanů ossaceni a wycwičeni; gezdectwo ostrowa Madagaskaru po europegsku zřjzeno; a we wálečných taženjch mjwá Radama také lehké dělostřelstwo. Řemeslnjci a uměléi wssého druhu sau mu welmi milj, a wljdně s nimi zacházj.

Každému z přjchozjch wykázáno bylo zwlásstnj obydlj, posslaužen a pohodlj.

Každý řemeslnjk dostane několik mladých Madagaskarčanů do učenj, a sice kolik gich potřeba ge. Tito se rádi učj, sau schopnj a obratni, hbiti, krásně zrostli a nikoliw tak černi gako mauřenjnowé z Guiney (Ginewy). Město hlawnj a sjdelnj Tamariwe bude se podobati brzo městám europegským; každý hledj králi we wssem po wůli býti, a co on činj, dle toho se řjditi. Stawenj, mosty, ulice stawj se podle učiněných náwrhů od usazených tamo Angličanů.

Po čtrnácti dnech anglický wyslanec, když wssecko guž králi byl odewzdal, genž skaumawě wssecko prohljžel, wzal od něho odpusstěnj a odplaul, sa wyprowozen na kus cesty od samého krále. My dwa (Hilsenberk a Bojer) zůstali sme na ostrowě, bywsse od wyslance králi obzwlásstě poručeni, gemuž i wyslanec také oznámil, co tam činiti obmeyssljme, že totiž mjnjme kopaniny (mineralie), rostliny, semenj, wsseliké owoce, hmyz, ptáky, čtwernohé žiwočichy a giné wzácnosti sbjrati, sussiti, žiwočichy stahowati, wycpáwati, rejsowati, a to sice pro londonské museum.

Wezma nás král do swé residence, přjbytek nám wykázal bljzko swých panj, které nás také začasto nawsstěwowaly

král sám kolikráte za den k nám chodjwal. Bojer mu músel residenci wyrepsowati i také plán celý. K nasſemu rostlinář=ſkému cestowánj dáwal nám koně, nebo sme do hlubokých au=dolj, do welmi hustých starolesů na kolik dnj chodjwati muse=li, abychom znamenitěgſſjch přirozených wěcj nabyli.

Král při nasſem nawrácenj se pokaždé přicházel, aby widěl co neseme, a dáwal sobě wſſecko, co k čemu náležj, wy=swětlowati, na wſſecko bedliwě pozorowaw. Stáhnutým a o=pět wycpaným ptákům diwil se náramně. I wysjlal lidi swé, aby pro nás neyznamenitěgſſj ptáky a giné žiwočichy střjleli a chytali, a ge buď žiwé buď mrtwé přináſſeli.

Po odgezdu wrchnjkowě nedopuſtil, abychom samotnj ge=dli, ale zwal nás ku swé tabuli, we wſſem radu s námi bra=wage.

W polnjch a zahradnjch prácech, we wychowáwánj owoc=ných stromů a kwětin a we mnohém pomáhal mu pan Bo=jer; gá pak cwičil sem geg w Angličině, sám se uče řeči ná=rodu *Houvas*, které za několik měsjců se naučiw, byl sem w stawu lépe s njm se wyrážeti. Wyptáwage se král na Euro=pu, na obyčege a mrawy, na uměnj a řemeſla, o nábožen=ſtwj se nezmjnil, a stalali se gaká zmjnka, mlčenjm a zamlu=wenjm gi pominul.

Gednoho wečera doſſla krále zpráwa, že máme s sebau tlustau hůl, která přeljbě znj, když gi k ustům přiložjme. Wy=podobňowali mu zwuky oné hole a ljbezné nápěwy (melodye), které z nj wyluzugeme. I hned pro nás poſlal, žádage nás, abychom tu hůl s sebau přineſli a gemu gi ukázali. Bylať to pjſſťala flauta, kterau sme si mocně od pana Siebra s něko=

lička muzikaliemi wyprosili. Pan Sieber nám to nerad přepustil, powažowaw ge co drahau památku po swém bratru w Praze zemřelém.

Král byl gesstě flautu nikdy newiděl ani neslyssel; i byl sem tedy přinucen, gemu gednu pjsničku po druhé pisskati. Že se mu to welmi ljbilo, musel sem to každý den po wečeři půl hodiny činiti. Nemohl se dosti naslysseti ljbezných, gemných a wábných těchto zwuků. Wsse, co sem uměl ze swé české wlasti, tanečnj pjsně, i take některé z mozartowých oper (zpěwoher) totiž z okauzlené pjsstaly, z Don Juana, to wsseckо se mu welmi ljbilo, tak že sme se dlauhý čas králem Radama-Mansažem wesele wyráželi.

W takowých nassich wyrážkách dossla krále zpráwa ze wzdálených končin, že pomeznj národowé opowážili se do geho země wpadnauti. Král shromáždiw wogsko, do pole táhnul. Přemoha nepřátely, dobyw gegich zemi, a neywětssj počet gich sobě podmaniw, za tři měsjce do swého sjdelnjho města se nawrátil.

W polnjm taženj tom nezapoměl na nás a na nasse powolánj, posjlage nám po schwálnjch posljch wzácné žiwočichy a giné wěci ze přjrody. Moge uctiwost pro něho čjm dále tjm wjce se rozmáhala, an sem widěl, že pozornosti a paměti geho nic neucházelo. Byl žiw bezpečně, mage bratry wěrné a k službám ochotné.

Gediná okolčnost w rodině geg zarmautila. Geho bratranec se nabjdl, že pocestuge s počtem schopných lidj na ostrow sw. Mauricia k Angličanům, a že chce pilně gegich tam mrawy, obyčege, uměnj a wsseckо zpytowati, a potom, nabyw s oným lidem důležité zkussenosti, do hlawnjho města mada-

gaſkarſkého ſe nawrátiti. J ſtalo ſe, že prync ten ſe ſwým li=
dem od wládaře oſtrowa ſw. Mauricia welmi dobře přigat byw,
s welikým proſpěchem celý rok tam trávil.

Po roce ale ſpiknutj od onoho prynce naſtrogowané ſe
proneſlo, což i mnozj ſpoluwinnjci naň wyznali. Rmautila a
ſwedla prynce ſnad ta wěc, že gedna čtwrtina oſtrowanů z bj=
lých, totiž Angličanů a Francauzů, a tři čtwrtiny z černých
obywatelů, totiž otroků, seſtáwala. J chtěl tedy, ſpikna ſe s
okolo ſſeſtnácti tiſjců otroky, wſſecky Angličany a Francauze
pobiti, wſſeho na oſtrowě ſe zmocniti, a s hognau kořiſtj do=
mů na Madagaſkar ſe nawrátiti. Madagaſkarowé i oſtatnj
černj byli srozuměni. Francauzowé wſſak od několika wěr=
ných otroků wſſeho ſe dozwěděli. Wládař oſtrowa nechtěl to=
mu dlauho wěřiti; uſlyſſew ale neomylných důkazů, že na ho=
rách rozžatými ohněmi wſſem černým k wykonánj zlého aumyſlu
znamenj ſe dáti má, poſtawil wogſko, genžby dnem i nocj na
wſſe pozorowalo. Spiknutj ſe dokázalo. Prync buřič, wida
wſſecko překaženo a wyzraženo, chtěl ſe w rákoſj ukryti a w
noci i s lidem ſwým domů na oſtrow Madagaſkar odplauti, ale
wypátrán a zagat, před wogenſké prawo byl poſtawen, a s ney=
hlawněgſſjmi půwody na ſmrt obſauzen. Wſſak že byl z krá=
lowſkého kmene, s odprawenjm ſe prodléwalo, až z Madaga=
ſkaru zpráwa dogde, co král Radama w této přjpadnoſti ge=
dnati hodlá.

Uſlyſſew Radama zpráwu tu, zahořel hněwem, wypra=
wil poſly s odpowědj, že buřiče takowého za ſwého přjbuzného
neznáwá, a geg treſtnj moci pro geho obmyſſlený zločin pro=
ti přátelſkým Europčanům, ſaudcům geho, na oſtrowě ſw. Mau=

ricia zanechává. Po této odpowědi byl prync ten s osmi půwodami odprawen.

Po čtyrech letech w pilném sbjránj wssech znamenitostj, totiž dne 18. srpna 1824 dostal pan Karel Hilsenberk madagaskarskau zimnici, na kterau swůg aučinliwý žiwot dne 11. zářj téhož roku co oběť dokonal.

Pan Bojer, Čech, zůstal gesstě dále u krále u weliké wážnosti; zdali wssak až do tohoto dne gesstě tam, nebo kde ginde se nacházj, nenj zpráwy před rukama. — Nowiny lonského roku oznamowaly, že král Radama = Mansaga od nezkroceného národu swého přepaden, zlaupen a zahuben gest. Bez pochyby, že i náš wlastenec, wážen sa od krále, a gemu weselé pjsně zpjwagě a při tom na flautnu hráwage, i s králem při něgaké weselé wyrážce přepaden a zahuben byl.

Norbert Waněk.

O Slowanech w dáwnowěkosti.

(Pokračowánj.)

Gegich laupežnictwj, diwokost, dobrota.

Udatnost, wždycky znamenitá wlastnost národnj, můželi u lidj polodiwokých zakládati se na gediné ctižádosti, přirozené toliko člowěku zdělanému? Prawjme směle, že byla we swětě zločinem dřjwe, nežli obrátila se w dobročin, kterýž utwrzuge blahost národu; laupež porodila gi, kořist krmila. Slowané, osmělenj wogenskými prospěchy, po něgaký čas musili odkryti w sobě hrdost národnj, blahorodý pramen slawných činů. Odpowěd Lauritasowa poslu awarskému dokazuge guž tuto welikodussnau hrdost, ale což mohlo s počátku ozbrogiti ge proti Rjmanům? Ne žádost sláwy, ale žádost kořisti, po kteréž sháněli se Gothi, Hunni, a druzj národowé. Gj obětowali Slowané swůg žiwot, a nigakým druhým barbarům ustupowali w kořistěnj. Osady řjmské, slyssjce o přechodu wogska gich za Dunag, zanechaly domy, a autěkem zachránily se w Konstantinopoli se swým gměnjm; sem také pospjchal kněžj s drahocenným zbožjm cjrkewnjm. Někdy honěni nesilněgssjmi zástupy cjsařskými, a nemagjce naděge uchrániti kořisti Slowané, gi uwrhowali w plamen, wrahům swým zanechááwagjce na cestách gedině hromady popela. Mnozj z nich nebogjce se

wyssetřowánj Řjmanů, usadili se na polednjch břehách Dunage, w pustých hradech nebo pečerách, plenili wesnice, ustrassjwali rolnjky a cestugjcj. Letopisowé ssestého wěku wyobrazugj samými černými barwami prudkost některých Slowanů podlé rozsauzenj Řeků; ale tato prudkost, přirozená gindě národu newzdělanému a bogownému, byla takéž i následkem pomsty. Řekowé, rozhořčenj gegich častými nápady, bez ljtosti trhali Slowany, kterjž se gim nahodili do rukau, a kteřj snássel i každé dotazowánj s podiwnau stálostj, bez upěnj a beze wzdychu; umjrali w mukách a neodpowjdali ani slowa na otázky wrahů o počtu a zámyslech wogska swého. — Takowým způsobem baurili Slowané w cjsařstwj, a nessetřili wlastnj krwe pro nabytj drahocennostj sobě nepotřebných; neboť — na mjstě, coby gich byli užjwati měli — obyčegně zakopáwali ge w zemi. —

Tito lidé, na wogně diwocj, zanechámagjce w řeckých kraginách dlauhočasnau památku užasů wálečných, nawracowali se domů se swým přirozeným dobrodussjm. Gednowěký děgjnopisec prawj, že neznali ani lsti, ani zlosti: ssetřili starau prostotu mrawů, neznámau tehdegssjm Řekům; zacházeli se zagatými laskawě, naznamenali wždycky čas gegich zagetj, dáwagjce gim na wůli, buď wykaupiti a nawrátiti se do wlasti, buď s nimi žjti we swobodě a bratrstwu.

(Pokračowánj bude následowati.)

Láska ku wrahům.

(z K.)

Kaukněte se na mně!
We dwacátem guž roku
Gsem starec—kostliwec!
Nosjm breyle a paruku,
Sotwa táhnu nohy.
Rok před tjm byl sem pánem,
Nynj ale Gjra ubohý.
„I ký pekelný duch
Tě tak notně ubil?“
Milownice, můg milý!
Gá strašně ge lubil,
„Proč? když ti žiwot braly?“
Ach! ach! učegj nás,
Bychom wrahy milowali.

K Milodóru.*)

(z K.)

Když běduge wšecko tu we podlunném swětě mračném,
W kauřjcj se krwi oběti kehdy tonau,
Tehdá ó Milodóre na autlé lýře milostně
Hráwáš, o slastech lásky si prozpěwugeš?
Přjteli můg, ustaň! kdož teď poslauchati rozkoš
Má harmónie twé? kdož bude nj opogen? —
Wšak nic! hrag a pěg ljbezněgi Orfea lásku,
Zpjwáť i w strašný hrom si na wětwi slawjk.

---

*) W čas wálky.

Pjsně národnj.

Piwo.

Kde ge sládek, tu ge stárek,
tu ge taky piwowárek;
| kde se piwo wařj, tam se dobře dařj; |
| pogďme tam a pjme ho
až do rána bjlého. |

Piwo pjme, a tak zwjme,
zdali sobě rozumjme:
mámeli se rádi, smeli kamarádi,
smeli kamarádi, mámeli se rádi
pogďme tam a t. d.

Piwo pjti, wesel býti,
djwčinu po boku mjti:
| to nás bratřj milj, blažj každau chwjli |
pogďme tam a t. d.

Piwo pjti, wlasti žjti,
řeč a krále slušně ctjti:
tak zni naše práwo, Česko ať ge zdráwo!
Česko ať ge zdráwo, tak zni naše práwo!
pogďme tam a t. d.

Babička newěstau.

Kalenštj sedláci woragj,
Ti branštj gedau worat*):
Zkažte tam mau starau babičku
Nastokrát pozdrawowat.

Ani mi babičko nestoněy,
Ani mi neumjrey;
Přigdau tě dnes wečer namlauwat,
Hodně gim odpowjdey.

Kdybys mne nechtěla pro lásku,
Gá pro tě statek nemám:
Chalupu stawěti nebudu,
Na zámek peněz nemám.

Wčera mi swjtilo slunjčko,
A dnes mi zebau ruce,
Kdybys byla hezky upřjmá,
Dala bys rukawice,

*) Prwnj dwá řádky lid si měnj podle swého okolj: tak k. p. gindé zpjwagj: Polinštj sedláci woragj, slatinštj gedau worat a t. d.

Neber si honzjčku takowau,
Která ge zamračena,
Gestliže se ráno zamračj,
mračj se do wečera.

Wzal sem si babičku stařičkau,
Myslel sem, že něco má,
Ona má na zádech kohauta,
Ten gj tam kokrhá wá.

Upamatowánj.

Když sem gá za tebau chodjwáwal,
Gá sem si cestičku znamenáwal,
Čerweny, zeleny kwjtky sázel,
Když sem tě hubinko wyprowázel.

Wosy, sršáni.

Wosy, wosy, wosy sršáni,
Wyletěli na mne ze skály,
Ze skály, ze skaličky,
Kdy sem šel od hubičky.

Pohrůžka.

(nowá od J. W. F.)

Na tom poli žádné pro mne
Kwjtj nekwěte;
Mně se zdá, že nedostanu
Swého děwčete.
Nutiť gi? to wěru nechci,
W tom libosť gen býť musj;
Wšak že bude litowati
Má panenka, až zkusj.

Rozmysli si, má panenko,
Dokud času máš,
Bude pozdě, ty se se mnau
Wjce neshledáš:
Gestli geště na twůg odpor
Do Prahy si wygedu,
Tuť uwidjš, koho gá si
Mjsto tebe přiwedu.

Gak pak si utjkal,
  Kozle, kozle můg?
„Cupici, cupici,
  Pane, pane můg.“

Gak pak si plakáwal,
  Kozle, kozle můg?
„Me-e-é, me-e-é,
  Pane, pane můg.“

S kým pak si beywáwal,
  Kozle, kozle můg?
„S kozau pačesného,
  Pane, pane můg.“

K l ą m.

Piwo sem si nalil,
  Nebudu ho pjt;
Pšeničku sem zasil,
  Nebudu gi žjt.

Holku sem si našel,
  Ginšj mi gi wzal;
A tak našj lásce
  Konec udělal.

Nad moře hrdě wynášelo se
Temeno žulowé hory;
Strminami, kamenjm ostrým
Wcházj Raisa na skalnatau horu.

Tuť kypělo diwoké moře
Při blesku ohniwých nebes,
Hromady wln nesly se w hluku,
A strašně wšecky zatopily krage.

Ona patřj, pomlkáwá —
Ai, tu nagednau žalostný pláč gegj
S gekotem mořským se pomjchal:
„Pro bůh! pro bůh! gá sem zahynula!

Kronide, Kronide diwoký, milý!
Kudy ušel si tý ode mne?
Pročež Raisu zanechal si —
Raisu samu we tmách nočnjch? —

Kronide, pogdiž ke mně! zapomenu,
Zapomenu wše, odpustjm tobě! —
Ach! ty negdeš k Raise bjdné —
Zanecháwáš Raisu we tmách nočnjch?

Otec i máť mne milowali,
I gá milowala autle ge!
We radostech, we zábawách
Hodiny a dnowé mogi tekli.

A když přicházel si ty, co angel,
A milým hlasem ke mně promluwil:
„Milugu, milugu tebe, Raiso!“
Zapomenula sem na otce i máť.

U wýtrhu, s tlukotem srdečným
I s plamennau slzau lásky
Do twého sem padla náručj,
A srdce mé twým bylo na wěky.

Duše má se do twé wlila,
W tobě sem žila gediné;
We twém oku sem slunce widěla,
Tys mi byl bohůw obrazem.

Ach! proč sem žiwota nepozbyla
W obgetj lásky twé?
Newiděla bych nynj twé zrady,
A šťastný bylby můg konec.

Ale osud saudil, abys ty druhau
Raise wěrné předpočet,
Abys ty mne na wždy opustil,
Kdy sem twrdý sen spala.

Kdy myslela o Kronidě,
A mnila obgjmati geg;
Ach! gá sem wjtr obgjmala,
Nebo daleko byl Kronid.

Zmizel obraz - a gá procitla,
Wolala tebe - ale tys mlčel;
Hledala okem, a newiděla
Tebe nikde před sebau.

Na chlum wysoký sem spěchala
Gá nešťastná! Kronid daleko
Zašel z očj mých s Ludmilau!
Bez citů tehdá upadla sem.

Od té úžasné hodiny
Rmautjm se, tesknjm den i noc;
Hledám wšady, wolám Kronida,
Ale ty nechceš mne uslyšeť.

Nynj přenešťastná Raisa
Wolala tě naposledy,
Duše má po pokogi taužj —
Buď zdráw! ... Buď šťastný!“

Prawěci ta slowa, Raisa
Uwrhla se w moře. Zahřměl hrom —
Tjm ohlásilo nebe záhubu
Tomu, kdo zahubil gi.

J. Slawomjr Tomjček.

Nápisy a powjdky.

Chcešli slawné gméno mjti,
Pospěš si gen knihu zdjti:
Wem si přjklad z pana Hlupce,
Ten ge wšude teď u kupce.

Na břehu stál kámen a na něm napsáno:

Když zatopj woda tento kámen,
Neged' dále, sic po tobě amen.

U pošty křičel kdosi:

Rychle, čerstwě, gako když wás někdo honj,
Koně sem, sic — odgedu bez konj.

Mysliti a nemysliti.

Wšickni myslegjce žjt — nežigau —
A nemysljce umřjt — umrau.

Péče a radost.

Péče a radost — negsauli rowné sobě?
Naděge s onau — s tauto žalost dána tobě.

F. W. T.

Okolj bernské we Šweycarsku, které gak známo medwěda we swém sstjtu má, přispělo Renému druhému, wéwodowi lotrinskému pomocj proti wéwodowi burgundskému, a ze wděčného upamatowánj na událost tuto chowali lotrinsstj wéwodowé ustawičně gednoho medwěda při dwoře. Medwěd wéwody Leopolda slaul Marko. Tuhost zimy 1709 krutá wehnala malého giž skorem zkřehlého Sawojarda do katrče Markowy, genž nebezpečenstwj nepředzwjdage, aneb z nauze ho nessetřil. Medwěd, negen že djtěti neusskodil, ale wzal ge mezi swé tlápy, a přiwina ge k sobě, až do rána zahřjwal; pak ge nechal swobodně odegjti, by si gak obyčegně po městě swůg chléb hledalo. Malý Sawojard dostawil se opět téhož a gesstě po wjce wečerů, a byl pokaždy negen laskawě přigat nébrž i také častowán; neb Marko každodenně od swé porce několik dil schowal, gegž hladowému hostu předložil. Trwaloť to dlauho, než toto řjdké přátelstwj zpozorowáno bylo.

Gednoho wečera přinesl hljdač pozděgi než obyčegně zwjřeti krmy, a nemálo se poděsil, slysse medwěda strassliwě bručeti, a wida že oči geho zlostj se gisktj. Zdáloť se, že ticho káže, protože na bedrách geho spjcj děcko spočjwalo. Nehnulť sebau ani, aby pogedl, ač gindy hladowý na swau krmi byl. Dwůr zwěděl hned diw ten. Leopold a geho dwořané byli častj swědkowé, že se Marko krmy swé prwé nedotkl, dokudž se malému hostu geho spáti ljbilo.

Když djtě procitlo, a wyzrazeno se widělo, obáwalo se trestu za swau odwážliwost a prosilo o milost. Medwěd wssak lahodil gemu, a přistrčil ge ku krmi, by se nageďlo. Pohnutý wéwoda wzal malého Sawojarda do služby, a gistěby byl

skrze přjznivce swého, medwěda, při dwoře sstěstj došel, kdyby nebyl brzy zemřel.

Dwa mužj we Whiteheadu založili se, kdo z nich neypodiwněgi se ustrogj. Prwnj, gmenem Hobyson, wystaupil brzo w následugjcjm oděnj: Změnka 10 ǧuinegj zdobila hořegssj djl prsau, množstwj pěti ǧuinegnjch dolegssj djl: změnky gedné ǧuinege kryly ramena a rukáwy kabátu; na klobauku měl kolem pěti ǧuinegnj změnky, na wrchu pak měssec se zlatem, na zádech mu wisela cedule s nápisem: John Bull.

Druhý wystaupil po gedné straně gako ženssťina w hedbáwné punčossce a něžném pantoflijčku, a po té straně lj-čeným oblíčegem; druhá polowice oblíčege a těla předstawowala černocha w mužském krogi s botau a ostruhau a t. d.

Hobysonu byla wýhra přisauzena; cena změnek mimo měssec byla asi na 375 ǧuinegj.

Princ Konti cestowal gednau nazapřenau skrz Lyon. Byli zadržen a k přednostowi uweden, který welmi zwědawý byl. „Přjteli," promluwil naň, „co se prawj, že ge dobrého w Pařjži?" — „Trhy," odpowěděl princ. — „Ne tak, gá myslim, co teď neywětssj powyk dělá?" — „Wozkowé po ulici." „Rozuměgte mi dobře, chcič wěděti, co nowého gest?" — „Zelený hrách." — „Gak se gmenugete přjteli?" počal měsstanosta prudce: „Blázni," odwece princ, „nazjwagj mne přjteli, u dwora slugu princ Konti."

Když gednau Alexandr, cjsař ruský, gakž w obyčegi mjwal, we sprostém oděwu a šedém plášti po Petrohradě se procházel: začalo silně krápati. Wegda tedy do negbližšjho wozu, přikázal wozkowi, aby geg do zimnjho paláce dowezl. Když okolo radnjho domu geli, wystaupila stráž na uctu, a na buby se uderilo. Tu wozka se oblibage prawil: „Zdá se mi, že cár gede." „Mně se také zdá," odwece cár a směge se. Když se k zimnjmu sjdlu dostali, tu Alexandr znamenaw, že práwě peněz u sebe nemá, kázal wozkowi, aby okamženj posečkal, že mu hned mzdu geho odešle. „To neučinjm," prawil onen, „hůstognjci mne giž častěgi oklamali; podržjmž si zatjm plášť we zástawě." Wznešený knjže swolil, a poslal mu po sluhowi 25 rublů, za kterýž plášť přewzjti a wozkowi řjci měl, že cára wezl. Wšak ale, mjsto co se tento ze cti takowé a daru radowati měl, se smjchem sluhowi odpowěděl: „Tak, přjteljčku, myslite, že sem tak hlaupý, abych tomu wěřil? Ten plášť wjce stogj, než 25 rublů, a kdo wj, co máte w zámyslu; chcete geg snad odciziti? Ne, ne, chceli pán plášť mjti, ať si sám pro něg přigde." Skoreth by byl cjsař přinucen byl, sám si plášť swůg wyměniti, kdyby wrchnj wozka náhodau nebyl k tomu přišel, a sluhowo wyrčenj nedoswědčil. Tu teprw wozka pln radosti, že se mu tak pošťěstilo, wesele odegel.

Jos. Wenceslaw Sommer.

ČECHOSLAW.

Wssеobecný Zábawnjk.

W Praze a Hradci Králowé.
Pjsmem a nákladem Jana H. Pospjssila, činného auda českého národnjho museum.

1830.

Dar.

Chtěl sem tobě, djwko utěšená,
  Srdce w rukau Milka darowat;
  A wšak nedowedu malowat,
Gaká toho wšeho byla cena.

Práce z cukru byla zhotowena;
  Milek taužil srdce celowat,
  Srdce k Milkowi se schylowat,
Wše wšak tauha w kapse rozdrcena.

Tak když láska země dary dáwá,
  Wšecko zničj krutá přjhoda,
A tu lásky samotné gen stáwá.

Moge ale srdce, mogi lásku,
  Žádná nerozdrtj nehoda,
Toto trwá wěčně w gednom swazku.

J. Slawomjr Tomjček.

Přjtelkyni.

Zlý čas wšecky swazky rozlučuge;
W gaře s Wesnau kwěty mágowé,
Na podzim pak s wětwj listowé
Laučj se, a padau w tmawé sluge.

Měsjčkowi rannj oznamuge
Gitro, slunce zlatj poslowé,
Aby nechal hračky rágowé
S Nocj, genž mu hezkau djwkau sluge.

Obr proti času chudák chorý;
Kde on se swým práwem zatluče,
Tam sau giné swěty, giné twory.

Čas i mně dal čjti sjlu swogi;
Diwě sem a rychle zahuče,
Guž mě laučj s přjtelkynj mogj.

J. Slawomjr Tomjček.

Pjsně národnj.

Žalost milencowa.

Když sem šel do Prahy silnicj,
Přišel sem pod gednu štěpnici,
Tam sem gá plakal,
Sobě nařjkal.

Tam sem gá plakáwal celý rok,
Až mně z mých očj tek potok,
To z mogich očj,
Pro neymilegšj.

Tec ty, můg potůčku, tec prudce,
Až k mé neymilegšj panence,
Kterau sem rád měl,
Srdce dát gj chtěl.

Nepowjdey na mne.

Kam se půgdem progjt,
Má milá?
„Do pěkné zahrady,
Ty a gá.“
Nepowjdey na mne,
Má milá.

Co tam budem dělat,
Má milá?
„Pěkné kwjtky trhat,
Ty a gá.“
Nepowjdey na mne,
Má milá.

Kam ge budem dáwat,
Má milá?
„Do bjlého šátku,
Ty a gá.“
Nepowjdey na mne,
Má milá.

Co z nich budem dělat,
Má milá?
„Pěkný wěnec wjti,
Ty a gá.“
Nepowjdey na mne,
Má milá.

Kam půgdem na wečjr,
Má mila?
„Do našj hospody,
Ty a gá.“
Nepowjdey na mne,
Má milá.

Co tam budem dělat
  Má milá?
„Žegdljk piwa pjti,
  Ty a gá.“
Nepowjdey na mne,
  Má milá.

Kam pak půgdeme spat,
  Má milá?
„Každý na swau postel,
  Ty a gá.“
Nepowjdey na mne,
  Má milá.

A když ráno wstanem,
  Má milá?
„Tuž se poljbjme,
  Ty a gá.“
Nepowjdey na mne,
  Má milá.

List z Ameriky, čtwrtého djlu swěta, 2000 mil od Čech.

Gesstě dosawáde mnozj rodičowé gen z nucenj, tak řjkage, djtky swé do sskoly posjlagj, nepomyslice, gak lacino gim kupugj wěc drahocennau we sskole, wěc, která pozděgi gen tuze draho nebo nigakž by se nedostala. Nebo děti dokad sau mladé a slabé, wsselikgakby čas ten promařily, kterého we sskole ku welikému prospěchu použiti mohau; když ale tak dorostau, že mnohau práci zastati mohau, tehdáž se nemohau učiti čjsti, psáti a počjtati, zwlásstě sauli chudých rodičů, kdežto samy se přičiniti musegj, aby žiwota si zachowaly. Následugjcj list může nás poučiti, gak prospěssno gesti, když se člowěk alespoň trochu psáti naučj. Poslán ge před 14. lety z Ameriky, t. g. z ony strany země, která české zemi tak naproti ležj, že gegj obywatelé (Amerikáné) nám (Čechům a celé Europě) nohama tak naproti stogj a chodj, gako widjme podobu člowěka we wodě wedle stogjcjho. Odtud tedy, t. s ostrowa sw. Tomásse (Sankt Thomas, santomas) poslán gesti do Břesstowa čili Wřesstowa (Bürgliz; dopisowatel to gmenuge Berchelis) městyse w Králohradecku.

S wrchu psani stálo

Hamburg

Herr Herr Matias Homolka in Berchelis
In Böhmen

Naleži Dobřesstowa Kmatěgog Homolkog.
Numerem 40.

(Pak se začjná:)

America Sanntomas Den 30 Septebr. 816
(W Americe na ostrowě sw. Tomásse dne 30. září 1816.)

Mug mileg Tatičku a Milá Matičko A moge milý Bratři, a Moge Sestřičky, Gá traufam Bohu wssemohaucymu že gá wás s tema parma řatkama wobweseljm. Pomyslete sy, kde sem gá se tes wocegtil, gá sem si něco guž skusil, chcy wám taky psat, gak sem bycky doma powidal, že gá wám dřiw psat nebudu. bis (až) 10 Roku přilge (přigde). ale tes to pozorugu, že to trossku dlauho ge; gá sem guž lidi poznal w Ruslantu tak w Polsku a w Pragsku a w holantu a we francausky (zemi). Nebylo na tom dost ssel sem pryč a ssel sem do Hamburku, Tam se mně taky zle wedlo. ale byl sem tam 2 roky. Ty časy, když ti Ruse před Hamburkem byli a ti Francauzy w městě, to sem některau hodinu na wás pomyslil, když ty kule do města ljtaly a z města wen; to nessla gedna. a le na sta že sme mohli každeg sspendljk zdwihnaut. Když to bylo wssecko fraunany to byla hrozná drahota. Pomyslil gsem sy Dež prič, kam pudess, kssudik gušs byl. Ssel sem sontak nasspacir (w neděli na procházku), to ssel přesemnau geden ssyfkapitan a geden kaufman to rosprawěg francausky, že won tu druhau neděli ssyfuge, do Americki země do-

santomasu (do města sw. Tomásse, sankt Thomas), a má sebau gednoho Truhláře wzít. ga to slissim, nebo ga rosprawim francausski a nemecki a Russki, tak ga gemu hned wodpowedel Moge missLinki sau do americki zeme git. Kdiž woni semnau pozeklugau (poplawau) tak woni mag Wod toho černýho pana (ke kterémuž měl přigiti,) každegden 2 sspanihelicki Tolari gist a pit a gegich postel wod hamburku dosantomasu přesstu wodu 2000.Mil w nassem sspfu smemeli 12 kanonu nebo ten sstif de tak čerstwe takgakten witr wěge tosem Teprf Boha wssemohauciho poznal, ten sstif ge gesstě wiš(ssi) gak chotiborskeg kostel nebo misme nekerau chwili sme bili 30 loket podwodau (tady asi dopisowatel hezký kausek přidal, snad we strachu asi třikráte tolik se mu zdálo, co w skutku bylo.) to si pomisslete, gak mne smutně bylo.

Ti riby bili hladowi, kdiž sem neco dolu hodil tak zatim plowali natissice že woni mohli begt přes waš celeg dwur tak dlauhi.

Det wam nemužu wipowedit, 3 bili máme wody gedendil zeme; Ted sem americki zemy, ted nemužu Prohroznau horkost delat a žadna zima negni nebo to porad tak horko že wi ste gak si žiwi takowi horko nemely ga du w kossyli a ti černi dau nahi. penez ge dost ale draho gak ti Žencki tak ti musski černi gako uhel.

wodtoho hrozniho horka dostanau ti lidi černi do noh a ga ge guž mam taki a to se mie nelibi a to hroznihorko to ge porad horko und (a) horko, nebo to rostau sami slatki weci cukr, Rozinki mandl citroni Bamwul Rote taki pepř a geste — ale ge neznam wssecko m͡t

Pisste mne hned naspatek zatowas rodiče prosym ga na was nezapomenu mi mili rodiče mug dobreg tatičku a matičko, dekugu wam za wasse wichowani 100, že mne ge guž člowek Tati Mat Br Sestri Přátele a wssecknj znami – 1000krat. Tatičku a matičko ga zustawám wass upřimni Sin Franz Homolka.

To psanj posslete do altenau tof lich dag hamburk (to ležj u Hamburku) ale altenau ge.Deniss (Dansky) cekapitagn (lodnj ředitel) hamburggist fragragsstat. kapitagn ssikt gie nach santomas (Hamburk swobodné řjšské město, lodnj ředitel possle ge do města sw. Tomásse)

Ta insl (ostrow) ge samj kopce hrozni Stogne to město tak welki gak Břeslau (Wratislawa we Slezsku). wic wám nemužu psat proto že sem psal přimesici, ten kapitagn ssel se swim ssifem w noci we dwanacti hodinach prič pisste mne hned naspatek ga chci git to sspanih(el)ski zeme ga sem zdraf, Tak gak sem wodwas odchzel. cesski neumim gak(s)e patři, pozdrawugu wás nastokrat Tatičku a matičko awssecki dohromadi, ač gabich si winssowal swami ½ hodini mluwit. Tobich wám moch powidat, wo wsseckegch wecech

NB. Wsantomasu anebo w celi americki zemi ti mussi a ti žencki kupugau a prodawag to kaupil 12 Musskegch — 3 žencki ktera gedna wosoba mu přissla 300 sspanihelskegch toralů dibich se chtel woženit tak si musim zenckau kaupit, diž se mne nelibi mužu gi prodat, ga negsem se swim žiwobitem gisteg nebo musim porad 2 pistole při sobě nosit, nebo ti černi sau tak gak ti diwoki, a ga ge učim delat,*) dicki mislim

*) Srowney w 3. sw. tohoto spisu na str 43. řád. 10. a d.

že tam nezustanu pro hrozni horko De mně porad wozabiti.

Kdiž sem do santomasu přissel hned ssel ten Kapitagn k tomu Kupcog a ga sem zustal nassiku to přissel ten Kupec ale černeg bil tak gako uhel w swim ksichtu (we twáři) To sem missil Bože Bože kam sem Teb přissel, To sem ssel snim do geho domu neb won mluwj francaussi, ga ale rozumim francaussi tak gak nemecki, ale ten dum (ge) ze samepch bret (prken) wistaweneg to mne hned dal gist a pit 9 gitel (gibel) že sem ga gaksy žiw newiděl a wotom nesslissel.

to semsemusel podiwit diž sem dote zeme přissel tomu horku žádneg snih to ani newed(j) co to ge snih. Dal nemužu git to sau ti lidi tak diwoki, gak wlci, hned gednoho rostrhag a snědi (to asi nenj prawda) to si mužete pomisslit gak tamge. Kdiž topsani hotowi mate na tom keprtu (na obálce) Pisste gakto dole nemecki stogi Kdiž topsani posslete musytehw wiplatit zato was prosim čerstwe.

Die Adres ist an mich (Pisse se mně)
An Herr Gabriel Schmit.
Als terz Capitin in Altonau bei Hamburg an Franz Homolka in St Thomas (Zdá se, že mu posslednj čtyry řádky pan Terz-Kapitain diktowal.)

☞ Poznamenánj. Co zde w záworkách, to přidáno za wyswětlenj od wydawatelů, gakož i na začátku úwod.

Zelená kytle.

Wezmu gá si upřjmnau djwčici,
Třebas měla gen gednu kytlici.

Pjsně národnj.

Walkur, swým rozumem a smeyšlenjm znamenitý ginoch, progjžděge léta 1780 na podzim půlnočnj europegské kraginy, zdržel se několik dnj we Wratislawě. Mage pochwalný list na gistého bohatého kupce w témž městě, gménem pana Moltena, šel k němu a odewzdal mu ho. Pan Molten, dwa a čtyrycetiletý muž, byl welmi wtipný, zwláštnj přirozenosti, na neyweyš dobrotiwý, citelný a welikomyslný. On nalezl we swém žiwobytj mnoho šibalů a podwodnjků; seznal ale také skutečně poctiwé lidi; nebyl milownjk welikých společnostj, ale negsa též newlidným, důwěřil se we cnostné. Geho přirozená odpornost wšemu přetwařowánj welmi aučinkowala na geho zewněgšj způsoby, že se zdály býti nelibé a odstrašugjcj. Prwnj na něg patřenj wzbudilo gakausi nelibost, geho hlas byl přjsný, často i zpurný. Sa od přirozenosti důwtipným pozorowatelem lidstwa, shledal, že se wesměs člowěk nesmj swěřiti lichotiwým, gižto se wynasnažugj, welikau na sobě uka=

zowati citelnost; a chtěge se wssého wystřjhati, cožby se gen podobowati mohlo přjlissnosti a podwodu, upadl obyčegně w chyby, kteréž oněm naproti byly, an často byl méně zdwořilý a úpřjmnost měnil časem we hrubost.

Psanj, kteréž mu odewzdal Walkur, bylo od neymilegssjho mu na swětě muže. Hned ge rozpečetiw, četl s pozornostj. Onen přjtel wychwalowal mu Walkura co neylépe, oznamuge mu, že tento mladjk putuge, aby se nad ztrátau swého milého bratra upokogil.

Walkurowa tělesná postawa, geho bledost a twáře přjgemnost zaljbily se Moltenowi.

„Odewzdáwage Wám toto psanj, neoznámil wám můg přjtel geho obsah?" tázal se Molten. — „Ne," odpowěděl Walkur, gemuž se tato otázka dosti diwná zdála, „nečetl sem ge, bylo mi zasláno w okamženj mého odgjžděnj a zapečetěné. Mohuli se tázati, zdali něco obsahuge, nad čjmž byste užasnauti mohl?" „Dokonce nic, byla to pauhá wssetečnost. Myslj-te se nějaký čas we Wratislawě zdržeti?" — „Osm dnj." — „Dozwjdám se, že gezdjte pro zlepssenj swého zdrawj?" — „Ano, gessti drobet porussené." — „Gakau máte nemoc?" — „Žádnau, genom drobet hlawy bolenj." — Walkur, gegž toto wyptáwánj zamrzelo, odpowěděl naposledy s welikau netrpěliwostj, kteráž se Moltenowi nad mjru zaljbila, genž se guž bez toho welice nad tjm zarazowal, že Walkur nečinil žádné zmjnky o swé bolesti nad smrtj swého bratra.

„Pane," prawil dále Molten s gasným obličegem, „žádám, byste w mém domě poraučel gako we swém wlastnjm, a dnes mi tu čest prokažte a semnau obědugte, gestliže nikde gesstě pozwán negste." — Walkur, přigaw to pozwánj, ssel s Moltenem

do wečeřadla. Zde nalezli Moltenowu panj, dwadcet let starau ženusstu. Způsoba gegjho těla byla libá a čerstwá, postawa přjgemná, ale bázliwá. Byla obkljčena ode třj malých, gako anděle krásných djtek. Toto diwadlo zaljbilo se Walkurowi, an mlče na ně patřil. Posadili se ke stolu; rozprávka Moltenowa a Walkurowa počala býti wesela, an byli geden s druhým spokogeni.

Panj Moltenowa, nerozuměgjc francausky, nemluwila nic, gegj ale ostychawost byla weliká; bylo znáti, že srdečně miluge swého manžela; gegj wssak uctiwost proň zdála se spolu býti bázliwost neweďaucjmu, že tato bázliwá uctiwost nenj nic giného, nežli aučinek a wygádřenj hluboké sfetrnosti a neywyšssj uznalosti.

Po dwau dnech wedl Molten Walkura na swůg statek. Walkur spatřil tam pěknau ženskau podobiznu, nade kterau užásnul; a ptagjcjmu se stran té podobizny odpowěděl Molten, že předstawuge gednu z geho sester, kterau ztratil. Walkur zdychna, odwrátil swůg obljčeg. — „Máte bratry?“ ptal se Molten. Na tuto otázku odpowěděl nesrozumitelné n e, ssel k oknu, otewřel ge a mluwil o giných wěcech. Molten, gehož celé srdce sobě zjskal Walkur, bljže se k němu řekl: „Zegtra ge den mého narozenj. Má žena dáwá w ten čas na tomto statku malau weselost, k njž ty neywěrněgssj přátele, kteřj sem tohoto wečera přigdau, zwáwám. Račte mi radost prokázati a s námi zůstaňte, a až po zegtřj se odtud odebrati můžete. Walkur swolil. Wečer ona malá společnost přissla; rozpráwěli, hráli, wečeřeli a o gedenácti hodinách ssli spat. Druhého dne se shromáždili k snjdanj o dewjti hodinách we wečeřadle. Panj Moltenowa přissla se swými djtka-

mi, a ty obětowaly Moltenowi kytky; on ale přiblíže se ke swé manželce, hleděl na ni s takowau citelnostj a s takowým hnutjm, kteréhož Walkur gesstě nikdy nespatřil; co ale Walkura nejwjce pozornu činilo, byl oděw panj Moltenowy. Pěk= nj rusj wlasowé byli na gegj hlawě wýborně spleteni a bjlau pentlj podwázáni; měla čistý kabátek z fialowého akxamitu; gegj krk byl zlatým řetězem a wýborným spinadlem ze drahých perel ozdoben, a při té celé ozdobě měla starau sskaredau kyt= lj z tlustého hmotu, na kteréž měla půl tuctu záplatami wsse= ligakých barew hrubě zassitých děr. Walkur hleděl na tento zwlásstnj krog, tjm wjce užásnul, an se žádný z diwáků tomu nediwil. Wida po wssechny předessle dny panj Moltenowu docela pořádně oblečenau, nemohl pochopiti, coby gi bylo po= hnulo, aby se na ten způsob přewlekla, takowý swátečnj o= děw wywoliwssi. Nechtěl se ale přece na příčinu toho podiwné= ho gednánj optati, a tak celý den uplynul, aniž mu co wy= swětleno bylo; pozorowal wssak, že Molten byl méně stuženy než obyčegně, a že po celý den oči ze swé manželky nespustil. Konečně po weceři posadili se pro tuhau zimu okolo welikých kamen, a pan Molten obrátě se k Walkurowi prawil: „di= wjm se wassj tichosti; přiznegte se ale, že tato zelená sukně welikau we wás zbudila pozornost." — „Ano," odpowěděl Walkur, „přiznáwám se a ugisstugu, že by mne welmi těssi= lo, kdybyste mi něco o nj powěděl." — „O," řekl pan Mol= ten, „kdybyste měl mé oči, že by se wám ta sukně ljbila! Ida (tak gmenowal swau manželku) Ida ge sice w mých o= čjch wezdy milosti hodna; w této ale sukni mnohem milost= něgssj a krásněgssj!" Tato slowa propowěděw, Molten počal slzeti, a Walkur byl welmi pohnut. Moltenowi přátelé na=

tili geg, aby ſwůg přjběh wypprawil Walkurowi. Pohledna Molten na Walkura prawil: „Rád to učinjm; wy ſte hoden tento přjběh ſlyſſeti; wy máte citelnau duſſi.“ — „Odkud to wjte?“ prawil Walkur uſmjwage ſe. — „Já tomu rozumjm,“ odpowěděl Molten, „a že to žádáte, budu wám ſwůg přjběh wyprawowati; moge wyprawowánj nezarmautj Idu, protože nerozumj francauſky.“

Po těch ſlowech poſunul Walkur ſwau ſtolici k Moltenowi; Ida wzala ſwůg koſſjček, a počala punčochy raubiti. Něgakau chwjlku panowalo mlčenj; poſléze začal Molten ſwůg přjběh těmito ſlowy:

Giž uplynulo ſkoro pět let, co ſem muſel ſtranu mnohých řjzenj do Berljna ceſtowati, a to ſe ſtalo na začátku letnjho čaſu. Několik dnj po mém přigetj ſnjdal ſem gednau ráno w gakéſi kafjrně. Očekáwage čokoládu, kterau ſem ſi byl dal ſtrogiti, požádal ſem dymky, a poſadě ſe do gednoho kauta w kafjrně, kdež ſem ſamoten byl, počal ſem kauřiti. Bylo to w neděli. Po čtwrt hodině přineſla mi mladá, aſi ſſeſtnáctiletá, gako růže kráſná děwa ſnjdanj. Gegj pohled byl ſtydliwý a bázliwý; ſklopiwſſi oči, poſtawila nádobu, giž přineſla, na ſtůl, a ani ſe na mne nepodjwala; to ſe mně ljbilo. „Mně ſe zdá,“ prawil ſem k nj, „že zde geſſtě dlauho neſlaužjte?“ — „Ne, pane, negſem tu déle pěti dnů.“ — „Ge to waſſe prwnj ſlužba?“ — „Ne, pane, ſlaužila ſem, nežli ſem ſe do tohoto domu doſtala, deſet měſjců u welmi dobré panj....“ Tu ſe ta mladičká djwka ſotwa zdržela od pláče. „A proč ſte zanechala tu dobrau panj?“ ptám ſe. — „Protože náhle umřela.“ — Tato ſlowa z uſt wypuſtjc, odwrátila ſe ode mne.

W tom okamženj tlaukla chudá žena polehaučky na skleněné dwéře, které ssly na ulici. Djwka běžela ke dwéřjm a otewřela ge. Widauci pak, že tato almužnu žádagjcj žena těhotna gest a welmi unawena, wložila gj několik kregcarů do ruky, a zowauc gi aby si odpočinula, wzala gi za ruku a wedla do swětnice, pobjzela gi posaditi se na stolici, gež stála na neywzdáleněgssjm ode mne mjstě. Potom přinesla gi kus chleba, a dala se s nj do rozmluwy. Tato chudá žena gj powjdala, že se guž blj̃žj čas porodu gegjho, a že nemá nic ani pro sebe, ani pro djtě, gež porodj. Obzwlásstě pak měla žádost, aby dostala nějakau kytli; neb gegj byla celá roztrhaná. — „Dobře," prawila djwka, „gá budu panj swau o gednu pro wás žádati, ona gich má newjm co; očekáweyte mne tady." To-to propowěděwssi, odebrala se rychle. Prodlela skoro půl čtwrt hodiny; pak přissla, ale na polowic wyslečena: nebo swlekla swoge swátečnj ssaty, t. g. z brusu nowau kottunowau sukni, kterau měla složenau na ruce; nepodržela na sobě nic, nežli spodničku, gež byla roztrhaná a plná záplat; a to gest ona zelená sukně, gjž ste se tak diwil. Nynj Walkur, pohnut sa, obrátil se, aby se podjwal na panj Moltenowu, kteráže se zardjc, libě se usmjwala, neb dobře wěděla, že o nj řeč gest. Pan Molten wyprawowal dále: Pěkný obličeg nekrásslj se ničjm wjce, gako dobročinnau dussj. Tato mladá djwka, gežto mi se zdála we swém swátečnjm oděwu genom hezká, byla w této staré zelené kytli angelské stwořenj. Přibljžila se k chudé ženě prawěcí: „Tu máte sukni!"— „Ale wždyť ge to wasse sukně, měla ste gi před chwjlkau na sobě?" — „Genom gi wezměte. — „Wasse panj mně tedy nechtěla žádnau darowati?"—„Ach ne, genom wezměte tuto." — „Welmi těžké

zumě to přichází, abych wás obrala." — „Gá wám gi dáwám ale tak ráda!" — „Bůh wám rač wassi dobročinnost odplatiti." — „Kde zůstáwáte?" — „We wilémské ulici wedlé kupce." — „Dobře; až budu moci, nawsstjwjm wás; ale odeberte se odsud, moge panj práwě přichází." —

Mně neussło ani słowa z této rozmluwy, ač ta mladá děwa genom po ssepmo mluwila. Po celý ten čas sem kaukil, stawě se, gako bych neměl pozoru, co se na druhém konci děge. Ona chudobná žena, wzawssi tu pěknau kottunowau sukni s sebau, odebjrala se, an práwě w tom okamženj panj přicházela. Byla welmi weliká a tlustá, asi třidcet let stará, a guž ráno welmi pěkně ozdobena, nebo měla dobré perle na hlawě, krásný bykytowý oděw, na krku weliký zlatý řetěz; gegj wssak obličeg byl zamračený, a gegj se chowánj hrubě gánské. Uwiděwssi gi djwka, chtěla ginými dweřmi obegiti. Ta pak chtjc djwce nėgakau práci dáti, zawolala gi a tu uhlédla tu zelenau kytli. „Co to má znamenati?" — ptala se gi zlobiwě; „gak wás widjm oblečenu, a to w neděli? Gaký ge to rozum, že ste se wyswlekla, práwě kdy wssecko k nám přichází? Zbláznila ste se? odpowjte, či ne?" — „Panj!" — „A co panj? ... proč ste swlekla ssaty?" — „Panj!" — „Do pekla, powjte? co to má znamenati?" — Při každé otázce se ta panj wjce rozpalowala a wjce křičela; mladá ale djwka celá zděssená zůstala gako omámena státi, negsauc ani se slowo. Gegj panj ztratjc wssecku trpělitwost, ssla proti nj a dala gi polikek prawěcí: „Bláznice! honem se přewlecte." — „Můg Bože!" prawila djwka plačjc, „to gest mi nemožná." — „Gak, hrubiánko?" — „Odpusste, panj, gá sem swau kottunowau sukni darowala, a nemám nežli tuto." — „Co

mně to powjdáte za hlaupost? wy nestydatá, wssetečná lhář-ko!" — Nynj sem nemohl se déle zdržeti, a prawjm panj, že nelže ta djwka, a že skutečně, magjc autrpnost s gednau chudau ženštau w těhotnosti, darowala gj swau sukni. „Panj, wy bez pochyby tento dobročinný skutek schwáljte, gestliže by-ste to nebyla na gegjm mjstě sama udělala?" Při těch slowech zarděl se oblič̌eg panin, ne wssak onau milostnau čerwenostj, která krásnau gewjwá newinnost, nýbrž onau ssarlatowau bar-wau, gež gestě následkem zlosti, a která zwlásstě ženský obličeg hyzdj. — „Každý dáwá swým chudým," odpowěděla ona, „a gá negsem tak bezbožná, abych dáwala newěstkám almuž-ny. „A wy, panenko," prawila mladé djwce, „wy sobě můžete hledati ginau službu. Gděte, swažte si swé hadry, a táhně-te odtud." Mladá djwka, neodpowěděwssi ani slowa, odessla. Zatjm přissla giná služka; gá pak, wstana, odessel sem. Sa na procházce, posadil sem se na gednu stolici; asi po půl ho-dině uwiděl sem onu mladau djwku, ana magjc malý uzel pod paždjm, chce ginau stranau se dáti, nežli kde sem gá seděl. Wstana, ssel sem gj naproti; ona pak uwiděwssi mne, ulekla se; gá ale přibližiw se k nj, optám se, kam gde? — „Gdu" odpo powěděla mi, „gdu přjtelkyni poprosit, aby mně ginau nassla službu." — „Gá se sám o to postarám, poďte, následugte mne." — „Ale, pane, wy mne neznáte." — „Znám wás dokonale." — „Pane, gá nechci než u panj slaužiti." — „Hned tam budeme, genom mne následugte." — Poslechla sice, ale bylo na nj znáti něgakau nespokogenost. Přissli sme do mého bytu, genž byl pod ljpami. I ptala se mne djwka, zdali guž u té panj sme? — „Ne, nynj sme u mne; před-stawjm wás ale swé hospodyni." A skutečně sem gi dowedl k

hospodyni do pokoge, prose gi, aby gi dala gjdlo a stráwu, přislibiw, že wssecky wydánj zapravjm. Na to sem se odebral, nenawrátiw se až po půl noci. Druhého dne dal sem té mladici wzkázati, že bych rád s nj promluwil; ona přissla, optala se wssak dřjwe hospodyně, kteráž gi ugistila o mých mrawech a mém předsewzetj. Pobjdnul sem gi, by se posadila, a rozmlauwali sme hodnau chwjli spolu. Powěděla mi, že se gmenuge Ida; že ztratila swé rodiče guž w kolébce; že byla wychowána w domě osiřelých; že odtud wyssla do služby k gedné staré panj, která w gegjch rukau zemřela; potom že nalezla schowánj u něgaké známé, poctiwé plátenice, a že naposledy ze strachu, by swé přjtelkyni obtjžná nebyla, se přinucenu widěla w oné kasjrně službu nastaupiti, ze které po pěti dnech wyhnána byla. — „Neměla byste chuti, prawjm gi, u mne zůstati?“ — „Ach, pane, kdybyste byl ženskau, neb alespoň guž kmet.“ — „Ale Ido, gá sem guž 37 let starý; mohl bych býti wassjm otcem, a žádám sobě u wás geho mjsto zastati.“ — „Pane, gá dokonce gen u panj služby si žádám.“ — „Budeme o tom gesstě gindy mluwiti; tu máte zatjm, byste sobě mohla kaupiti na nowé ssaty. Přede wssjm ale wám nezapowjdám wassi zelenau spodničku nositi, a žádám, byste mi přislibila, že gi chcete wždycky ssetřiti.“ — „Pane, wždyť ge osskliwá.“ — „Na žádný způsob.“ — „Wynasnažjm se, bych tuto spodničku dobře zachowala.“ Na ta slowa wložil sem gi do ruky malý měssec, w němž bylo deset dukátů, pak sem gi propustil. Za stůl se posadiw, počal sem psáti; po malé chwjli přissla Ida nazpět, magjc onen měssec w rukau; bázliwě se blj̀žila ke mně, a měssec na stůl kladauc prawila:

„Pane, nenj možná, byste mi byl takowau summu darowati chtěl.“ — „A proč by to nebylo možná?“ — „Pane, to gest welmi mnoho, gá toho nezaslaužila.“ — „Ido, wezměte ty penjze, a nezdržugte mne déle; pjssu psanj, na němž mnoho záležj.“ — „Pane, to gesti mnoho; to nenj přirozeným způsobem.“ — „Wy nemáte peněz, gá gich mám dosti, a proto wám ge darugu přirozeným způsobem.“ — „Ale“ — „Co? wy se zpauzjte, a máte dobře; neb myslim, že máte nějaké zlé mysslénky.“ — „Bůh chraň, pane, gá wás ugisstugu“. . — „Poslechněte: Wy ste se mně zaljbila, poněwadž widjm, že ste poctiwá holka; owssem musjte i ze swé strany sauditi a beze wssech důwodů myslįti, že sem podwodnjk a náslebowně nesslechetnjk.“ — „Bože uchowey, pane!“ — „Tedy wezměte měssec a gděte.“ — „Ale snad mně tyto penjze dáwáte s tjm aumyslem, abych k wám ssla do služby?“ — „Ničehož nedělám, abych wás k tomu přiwábiti mohl; ste docela swobodna a můžete, ljboli wám, gesstě dnes tento dům zanechati.“ — „Ach, wy ste tak dobrotiwý, že se docela we wás důwěřugu; a gistě tady tak dlauho zůstanu, gak dlauho wy se w Berljně zdržjte. Prosjm wás o dowolenj, bych wám slaužiti, wasse pokoge uklizeti a pro wás pracowati mohla. Máteli gakau prácí pro mne?“ — „Dobře, Ido, zawolám wás, kdy mi bude třeba.“ „Pane, dowoljte mi na hodinu odegjti?“ — „Rád, ale kam půgdete?“ — „Gá bych ráda ssla wsseliké maličkosti nakaupit.“ — „Gděte.“ Na to wzala Ida welmi pohnuta onen měssec, a odessla rychle. Po chwjli sem poručil služebnjkowi, aby ssel za nj, tak sice, by geg nepozorowala, a mne o wssem zprawil, co Ida konati chtěla.

Služebnjk přissel o něco pozděgi, prawě, že Ida neyprw byla we wilémské ulici wedlé gednoho kupce. Snadno sem uhodnul, že byla u oné chudé ženy. Potom kupowala Ida wsselikké wěci we dwau neb třech krámjch. Bylo ráno okolo desjti hodin; wygda, nawsstjwil sem onu chudau ženu, a gakau sem pocjtil radost, dowěděw se, že welikomyslná Ida gj darowala čtyry dukáty. Chtě se docela o této rozssafné osobě přeswědčiti, ssel sem do domu sirotků, a zde mi potwrdili prawdu wsseho, co mi o nj bylo prawено, na neywеyš mimo to wychwalugjce gegj se chowánj a mrawy. Nawrátiw se domů, obědowal sem. Ida přissla mně posluhowat, gá sem na ni s nowau hleděl potěchau. Když mně oznámila gméno swé přjtelkyně, plátenice, poslal sem swau hospodyni k té ženě, by se tam na Idu dotazowala. Hospodyně, přissedssi od plátenice nazpět, wyprawowala, že Ida, když ona žena, nemagjcj bjla, nemocná ležela, gj posluhowala, nad nj bděla, ano i swé ssaty prodala, by gj něgaké penjze darowati mohla, a to se sama plátenice teprwa přede dwěma dněma dowěděla.

Po pěti neb ssesti dnech oznámil sem Idě, že, dokončiw wssecky swé gednánj, bez prodlenj do Wratislawy se odeberu. Na mjstě počala Ida plakati. „Ido," prawil sem gi, „proč pláčete?" — „Newděčna muselabych býti, kdybych wás měla widět odegjti bez zármutku." — „Ido, gá sem hoden wassi důwěrnosti, otewřete mně swé srdce, budu se starati o wasse sstěstj; zaopatřjm wás, dám wám wěno. Řekněte, mátell guž k někomu náklonnost; wywdám wás, než odgedu." — „Ne, pane, gesstě sem nepomyslila na wdawky, žádného sem dosud nepozorowala ginocha." — „Upamatugte se dobře." — „Pane, mluwjm prawdu." — „Co? tak gesstě žádný

wás nezamilowal? — „Ne, pane." — „Chci wám tedy manžela dáti." — „Prosjm wás pane, gen to ne." — „Dobře, chcete u mne tedy zůstati a do Wratislawy se mnau geti?" — „Ano, pane, nebo wás co otce mám we cti." — „Gá mám weliké we wás zaljbenj, protože ste cnostná, dělagjc dobré skutky, gak se patřj bez nádhernosti a chlauby. Chci se k wassemu dobrému gednánj připogiti a nařjzugu, byste oné chudé ženě we wilémské ulici oznámila, že se může spolehnauti ročně na dwanácte dukátů; gá gi wystawjm pjsemné přislibenj dřjwe, než odgedu z Berljna." — „Ach, pane," zwolala Ida, s newyslowitelnau radostj ruce spjnagjc, „dowolte mi, abych hned k nj mohla gjti, a gi tuto potěssitelnau nowinu oznámiti." Promluwjc ta slowa a na odpowěd nečekagjc, odebrala se Ida.

Po dwau dnech porodila ta chudá žena, a dostala holku, kterau sme gá a Ida při křtu na rukau drželi. Dal sem tomu djtěti do wjnku onen přjpis se dwanácti dukáty ročně. Ida, přissedssi nazpátek z wilémské ulice, užásnula nad mjru, naleznauc we swém pokogi weliký kossjk, w němž bylo pořádné wypravenj, prádlo, ženské ssaty, kragky a malá otewřená krabice, w njž bylo několik drahých kamenů a sto dukátů. Ida hledala hospodyni, by se gi zeptala, proč wsseckny tyto wěci do gegjho pokoge přinessené byly. Hospodyně odpowěděla, že gi powědomo nenj, genom že se to na můg rozkaz bylo stalo. W tom okamženj dal sem Idu zawolati, ana se mne na to samé tázala. — „Wssecky ty wěci sau pro wás," odpowěděl sem. — „Pro mne, pane?" — „Ano, wám náleži." — „Hedbáwné ssaty, drahé kameny, tolik zlata!" — „Ge-

ſſtě gednau, wſſe co ſem do waſſeho pokoge dal přineſti, wám náležj.“ — „A co s tjm počnu? Takowá chudá děwečka gako gá, tak ſe ſtrogiti! Co by ſi lidé pomyſlili? Pane, wy mne chcete ſkaumati?“ — „Nikoliw; nenáwidjm wſſeho ſkaumánj, neboť ono prozrazuge nedůwěrnoſt.“ — „Gaký tedy máte aumyſl?“ — „A gaký geſti wáš? giſtě máte geſſtě zlé myſſlénky?“ — „Nynj giſtě ne, pane, gá ſi wás welmi wážjm, myſljm ale, že nemluwjte oprawdu, a přece ſi wás wážjm a z celého ſrdce“. . . . — „Tak mi to dokažte.“ — „Co mám dělati?“ — „Mé dary přigmauti, protože můg aumyſl ge čiſtý.“ — „Gá wás poſlechnu, pane, ale ſnad nebudete žádati, abych wzala hedbáwné, blauhé ſſaty na ſebe, zlatý páſek na krk a náuſſnice?“ — „Odpuſte, proſjm wás obegděte do ſwého pokoge, a tam ſe oblecte do těch neypěkněgſſjch ſſatů, nezapomenauc na zlatý páſek a na náuſſnice; pak ſe nawraťte; o dewjti hodinách budeme poſpolu wečeřeti.“ — „Ach můg bože! Pane!“ — „Nic wjce, Ido, obegděte.“ Tomu wjce neodpjragjc Ida, zanechala mne. Na mé pozwánj přiſſli o ſedmi hodinách wečer dwa z mých přátel. Gim ſem wygewil, co učiniti chci. Na to přiſſla hoſpodyně a plátenice, přjtelkyně Idiny, gimž ale ſwůg aumyſl ſem nezgewil. Mage tyto oſoby poſpolu, poſſal ſem pro Idu. Libý úſměch gewil ſe na každém ljci, když přicházela Ida gako panj oblečena, hlawu měla ſtydliwě ſſklopenau, a uſmjwagjc ſe měla ſlze w očjch, gegj twáře byly gako ſſarlat čerwené; newěděla co má s rukama, obzwláſſtě pak s dlauhým ohonem ſwých ſſatů počjti. Gegj pomatenoſt ſe geſſtě wjce rozmáhala, když widěla ſpolečnoſt; zakryla ſi obličeg gednau ſtranau ſwého ſſatu, pra-

wěci: „Gá to gen udělala, bych swého pána potěchla.“ Přiblíziw se k nj a wzaw gi za ruku, prawil sem, obrátě se ku swé hospodyni a plátenici: „Panj, tuto wám představugu naššj smlauwu a žowu wás na naššj swadbu, kterauž dnes w osm hodin slawiti budeme.“ Na ta slowa radostně zwolaly obě panj; Ida zbledla, čerwenala se a zwolala: „Bože! Pane!“ — Klesagjcj zadržowal sem. „Ido,“ prawil sem gj, „přiwolugete tomu?“ — „Ach, pane,“ odpowěděla, „obě ruce silně mi stisknauci. Pak přestala mluwiti; gegj slze hogně padaly na mé ruce. Gegjm pohledem byl sem welmi pohnut. Po nedlauhém mlčenj padla nagednau na kolena, řkauc: „Ne, pane, ne, z toho nebude nic; budau wás tupiti; ne, na žádný způsob nebudu wašj welikomyslnosti zle užiwati.“ Mluwila silně, neb gegj citelnost gi dokonce zbawila bázně. Pozdwihna a dowcda gi ku sedadlu, posadil sem se wedlé nj. „Ido“ prawil sem gj, „wěřte mi, kdybych byl knjžetem a práwě tak gako nynj smeyšlel, žeby žádná giná nebyla mau manželkau nežli wy; ale poněwadž sem, buď bohu chwála, genom wratislawským měšťanem, tož zdá mi se, že nečinjm nic neobyčegného, bera sobě berlinskau měšťanskau děwu. Nekřičjm proti těm lidem, gižto se ženj, by swau mohowitost rozmnožili, swé zahrady rozšjřili, swé byty lépe spořádali; gesstě méně zawrhugu ty, gižto uměnjm nebo krásau zawedeni, w towaryšce swého celého žiwobytj nic nehledagi, nežli pěknau tanečnici nebo dobrau zpěwačku; co se mne týká, gá sem hledal newinnost, prostotu a dobrotu. Dobré nebe dalo mně nalcznauti Idu, a gá mu budu za to děkowati co nejwraucněgi.“ Místo odpowědi padla Ida do mého ná-

rucj, položjc a schowáwagjc na mém rameně swůg slzami skropený obličeg. Plátenice a hospodyně přigdauc gi obgaly; mogi přátelé gj přáli sstěstj, sauce welmi pohnuti; ostatek toho wečera mi rozkossně obplynul. Přátelé mogi wzali srdečný podjl na nassem sstěstj; Ida pak se obweselic, opětowala každau minutu, tisknauc mi ruku: „Ach, gak sem sstastná!"

Druhého dne nasse dobrá hospodyně dobrowolně na se wzala práci, aby oblekla a wystrogila Idu, která krásně oblečena, se zdála wssechněm milostná. Sela pak w kočáře do wilémské ulice k oné chudé ženě, by gi swé zasnaubenj oznámila, která se nad gegjm osudem welice zaradowala. Pak nawsstjwiwssi podarowala plátenici i hospodyni. Toho wečera sem samoten wečeřel s Idau. Ustanowili sme, že nasse oddawky budeme beze wssj slávy w nassem sálu mjti; a že při nassem swadebnjm hodowánj nebude žádného přjtomna, krom duchownjho pastýře a oněch čtyr osob, které sem pozwal. Na noc před oným slawným dnem ptala se mne Ida, gak se má zegtra obléci?" — „Ido," odpowěděl sem gi, „nebudeme mjti giných swědků, krom několik přátel, gimž přjběh wáš dobře ge známý; tedy se nediwte tomu, co wám předložjm. Chcete se na ten způsob obléci, we kterém se mi neylépe ljbjte?" — „Owssem, nebo ten způsob samotný může se mně ljbiti!" — „Wezměte swau starau zelenau spodničku." — „Tu starau letničku, plnau záplat?" — „Tauto letničkau ste si dobyla mé srdce. Prosil sem wás, byste gi wezdy zachowala a žádám, byste gi na den nassj swadby a ročně na den mého narozenj nosila. Nic wám neřeknu, byste se nezarděla nositi ssat, který wám připomene chwalitebnau chudobu. Wy negste samotná djwka, které osud lásku změnila; málo ale gich

gesti, gež, gako wy, swé sstěstj genom cnosti děkugj. Buďte tedy i dále dobrá a cnostná; ostaňte wždy dobročinná Ida; podržte gegj gméno, citelnost a mrawy; co se mne týká, nebudu wasse narozenj a staw tagiti, s radostj mé známé a přátely o tom zprawjm. Budu si to za čest pokládati, že sem wywolil si wás za choť; moge náklonnost k Idě bude oznamowati maulásku ke cnosti. Nynj mi řekněte, swolugeteli zegtra onu zelenau spodničku obléci?" — „Od srdce ráda" zwolala Ida, „gá gi také milugu, proto že sem gj tolik powinna; a kdybych neměla strachu, že gi docela roztrhám, chtělabych gi každodenně nositi."

A skutečně se také Ida druhého dne wdala beze wsseho strogenj w té zelené spodničce, ač se hospodyně a plátenice welmi na to mrzely; po manželském požehnánj sem gi prosil, by těmato dwěma swým přjtelkynjm něco k ljbosti udělala; zelená spodnička byla schowána, a Ida se oblekla do neypěkněgssjch ssatů. Zůstal sem gesstě několik dnj w Berljně; pak sem odgel se swau manželkau do Wratislawy. Prwnj dwě léta mého manželstwj neywjce sem se objral cwičenjm Idy. Toto cwičenj se welmi dobře začalo k mé radosti. Guž ste mohl poznati cnosti a mrawy Idiny; ona mimo to hezky psala, dobře počjtala a milowala práci. Gá sem wzdělal gegj rozum čtenjm dobrých kněh a dobře zwolenau společnostj, a seznal sem, že to wěc welmi lehká gest, wybraušiti a wzdělati rozum, gehož wlohy gesstě zkaženy negsau. Ida gest nynj pro mne negenom milostná towarysska, dobrá, pozorná hospodyně, nýbrž i užitečná přjtelkyně, s njž se o wsse prospěssně poraditi mohu. A tak moge taužení, w manželském stawu spokogenu býti, co si lidé tak wraucně žádagj, u mne gest wyplněno.

Když Molten mluwiti přestal, Walkur se obrátil k Idě, a poklekna na gedno koleno před ni, poklonil se hluboce, wzal cjp té zelené spodničky a přitisknul geg k swým ustům. Nikdy nebyl skwostný šat králowny nebo cjsařowny s takowau wážností a wraucností poljben.

F— K—

Překážka w lásce.

Kdybys ty mně, řeko praudná,
Ku mé milé nedala:
Sed bych w ljpowau lodičku,
Ta by mě přehaupala.

Kdybys, trnj záwistiwé,
Ty mně k milé bránilo:
Sekal bych tě ostrau kosau,
Až by tebe nebylo.

Kdybys, peysku, ty mně bránil,
Chodit ku milé mogj:
Hladil bych tě, krmil bych tě,
Byloby po rozbrogi.

Wšak ni řeka, ani trnj,
Ani peysek nebránj:
Ale osud swětowládný
Od milé mě odhánj.

S bohem tedy, gediňátko,
S bohem wěčně, milená!
Nad hwězdami nám se wěnec,
Sňatku wěnec zelená.

M. Přw. Hawelka.

Děwa a růže.

Pěkná růže mluwila k děwici:
„Weždy gasné gesti twoge oko,
Weždy ljce pěkně uzardělé,
Twoge usta libě usmjwawá,
Z nichž se milokrásné linau zpěwy.
Každý wychwaluge twogi krásu,
Twoge gasné oči, twoge ljce,
Chwálj usmjwawá twoge usta,
A rád slyšj sladké zpěwy,
Bohynj tě každý nazjwage.
Řekni djwčino mi pěkná,
Odkad přišla krása twoge?“
Krásná děwice mluwila k růži:
„Ai i ty, růžičko, si krásná,
Řekni, růžičko, mi pěkná,
Odkad přišla krása twoge?“
„Mě poslala na tuto zemi
Gara bohyně, krásná Wesna,
Wdechnula do čistých ňader
Swoge božské wdechy,
Nimiž oživnuly moge ljstky,
Nimiž dychá moge duše.“
„Ai, milá ty růžičko,
Wjš ty sama wýznam pěkný
Odkad přišla krása twoge.
Kamo bohowé sau přišli,
Buďte oči, slowa nebo zpěwy,
Tam, růžičko, se krása zgewj.“

J. Slawomjr Tomjček.

Tadeáš Kosciuško.

Ze starozemanského, newelmi ale možného rodu polského pošlý Tadeáš Kosciuško, pro swau šlechetnost a zásluhy pro wlast negen kraganům swým, ale i nepřátelům — Rusům totiž, proti nimž kolikráte wálčil — welice důležitý a wážený muž, nabyl neyprwněgšjho wzdělánj swého w kadetské škole waršawské, kdežto zpozorowaw knjže Čartoryský weliké dušewnj geho wlohy, do Francie na swůg náklad geg odeslal, aby se tam naučil uměnj kreselnjmu a wogenskému. Kosciuško prospjwage w těchto uměnjch, hleděl si také pilně hěgopisu a matematiky. Po swém nawrácenj se do Polska, učiněn setnjkem. W geho wšak známosti s dcerau litewského maršálka Sosnowského udalá se náhoda, donutila geg, z wlasti odegjti. Odebraw se do Ameriky, slaužil u wogště Washingtonowě. Při obležénj Ninety swým udatenstwjm nad giné wynikl, ano i ginák schopnostj swau přjzně a wážnosti Washingtonowy a Franklinowy si dobyl. On a * byli gedinj Europčané řádu Cincinátského aučastnj. Nawrátiw se do Polska, slaužil pod princem Poňatowským, a brzo na to sněmem učiněn gest generálnjm plukownjkem, kterěžto důstognosti brzo hodným se ukázal, an roku 1792 u Zielenky a Duběnce šestnácti tisjcům Rusů se čtyrmi tisjci Polanů statečně se bránil, čjmž sobě we wlasti základ sláwy položil.

Po druhém rozdělenj Polska wtrhlo do země 12,000 Rusů, gež Kosciuško, sa z Lipska do Wlach powolán, u Rawice čtwrtého dubna 1794 se čtyrmi tisjci dobrowolného

lidu polského přemohl. Když pak zbauřený lid polský we Wilně a Krakowě Rusy wraždil, a králi nemožná bylo, přitrž w tom učiniti, potrestal Kosciuško zlopássnost tuto. Wládu we Warssawě wjce upewniw, pracowal neustále o zweleben wlasti, a pomožen gi od zkázy a newlády. Když Fridrich Wilém II. král pruský do Polska wtrhnul, táhl Kosciuško se 13 tisjci proti 40ti tisjcům bogownýh Prusů; že wssak tjm skrowným wogskem té sjle odolati nemohl, postaupil dne 8. čerwna bogisstě swému wjtězi, načež Krakow dobyt, Warssawa obležena. Kosciuško bogowal ubatně proti nepřátelům, Warssawu co nejzuřiwěgi dobýwagjcjm. Zagmutjm wssak nepřátelské posily, a strassným pohybowánjm se Dombrowského we welikém Polsku, museli Prussané odtáhnauti. Zatjm ale ruský generál Suwarow porazil u Břece Sierakowského 18 — 19ho září; Repnjk, táhna Litwau, přirazil k Suwarowi, s nimiž i Fersen s dwanácti tisjci mužů se spogiti měl. Kosciuško, by tomuto spogenj předessel, táhl gim s 21,000 naproti; Poninský se swým wogskem měl se k němu připogiti, co wssak Rusowé, zagawsse polského wyslance, překazili. A tu se Kosciuško s třikráte silněgssjm nepřjtelem potýkati musel; třikráte odolal nepřátelům wlasti swé, po čtwrté ale rozraženy sau polské řady. Kosciuško, ranami zemdlený, padage s koně: „*Finis Poloniae*“ zwolá, a nenj ho wjce mezi swými! gest od nepřátel obklopen a do zagetj wlečen. Njm ztratilo Polsko wsse, co gen daufati mohlo. Prwnjho listopadu dobyl Suwarow Pragu, dewátého se wzdala Warssawa. Kosciuško nebyl dlauho we wězenj, sa Pawlem I. ruským cárem propusstěn, gemuž přislibil, že nikdy wjce proti Rusům bogowati nebude; obe-

braw se do Londyna, a roku 1797 do Ameriky, odkudž, obdržew roční wejžiwu, roku 1798 do Francie se nawrátil.

Na wálkách Dombrowského (1806—1807) neměl žádného podjlu, aniž Napoleonem proti Rusům popuzen býti mohl. Žil pokogně na statku swém u Fontenebleau do roku 1814. Léta 1815 s Lordem Stewartem do Wlach se wydal, odkudž (1816) se nawrátiw, w Helwecii w městě Solothurnu žil, kdež 1817 swé polské poddané na statku Sěcowici swobodau darowal. Smrt 15. řjgna 1817 w 60. roce stářj geho následowala. Pádem s koně rozruffena tělesná schrána geho, a duch wznesl se do lepffjch kragů. Jablonowským byla přiwezena mrtwola geho do Polska, kde mu, gak hned uwidjme, mohylu wystawili.

O geho wážnosti swědčj i tato přjhoda: Když do Francie kozáci wtrhli, wyffel gim tento wážný kmet naproti, žádage, aby statku geho uffetřili. Tu se oni tážj: A kdo gsi ty, genž nám po slowansku odpjráš? „Kościuško" odpowj stařec, a wffickni se mu k nohaum wrhau.

Wladimjr Pelikán.

Mohyla Kosciuškowa.

Náhrobek čili mohyla Kosciuškowa nacházj se u Krakowa, kdež i drahé zbytky Kosciuškowy složeny sau. W dopisu pání Dwořáčkowě gest asi takto popsána: „Roku 1820 bylo ustanoweno sypánj mohyly. Wodzický, presydent města Krakowa, měl řeč k Polanům, genž se takto končj: „Ctné Duchowenstwo, Auřednjci, Obywatelé, Zemané! Wy, společnjci měče Kosciuškowa, Wy, geho cnosti, mjrnosti a zmužilosti welebitelé! Wy, za které krew šlechetnau wylewal! Wy, kteřj prahnete, žjdký wzor udatenstwj k následowánj zanechati potomstwu! Wy, gednjm slowem Poláci a Polky! ubjhegte se k tak poswátnému náměru! podporugte usilowánj wlády swé, abychom s chlaubau řjci mohli wssickni o sobě: Ty ruce usypaly Kosciuškowu mohylu." Časy byly sice zlé, přece ale w krátké době sebráno bylo dwacet tisjc zlatých. Šestnáctého řjgna 1820 sessel se na horu sw. Bronisslawy wsseckén lid z Krakowa, ba i celé Polsko wyslalo muže, aby se na wždy zachowala památka toho slawného dne, a přecházela s gednoho pokolenj na druhé. Potom přigel setnjk Černiňský w čele mnoha důstognjků, weza s sebau něco prsti ze země Raclawské, kde Kosciuško bogowaw krew swau wylewal. Tau zemj byla

prwnj wrstwa usypána; duchowenstwo poswětilo zemi, která se na hromadu swážeti měla. Načež podal setnjk Černiňský presidentowi Wodzickému železnau lopatu, aby prwnj wrstwu na prostředek nasypal. Skromnosti citem pohnutý Wodzický, nemoha se na to odhodlati, podal lopatu přjtomným zde panjm; i dostala se do rukau cizozemky Katalani, kteráž, nabrawssi na kolečko zemi, wezla na prostředek zakládagjcj se mohyly. A nynj swáželi senátu audowé i s presidentem obewssad poswěcenau zemi, wozili duchownj, starci, panny, děti, napořád se střídawägjce. Otec nesl chlapečka na rukau, kázage mu, aby sypal podanau mu zemi, a býti takowým mužem; wesničan schowal hrst poswátné země, aby někdy we společnosti, wmjssena do nápoge, rozplamenila k wlasti lásku. Lid w nesčjslném počtu swážel a pracowal ochotně po celé dni, týhodni a měsjce. Roku 1821 kwětna dwacátého byla mohyla guž pět sáhů wysoká; dwě točené stežičky proti sobě wedly na horu. Roku 1823 řjgna dwacátého pátého dokončilo se djlo ohromné welikosti. Mohyla tato přewyssuge wssecky sobě podobné, kdekoli we swětě usypány sau; k. p. Hroby Olbřimé (obrowské) w Meklenburgu; Žale, w zemi Chelminské; Mjsto nad řekau Bogem w drewnjch časech, kde ležela Olbia, osada Milezigských, nynj Stomohyl nazwaná. Wzácný Polák, Eduard Račiňský, změřiw mohylu Ajaxowu, nalezl, že gest osmnácte loket wysoká, magjc w obwodu 300 loket. Na druhé straně Wisly, naproti Kosciuškowě mohyle, widěti gesstě mohylu Krakussowu a Wandinu. Sem náležj, abychom udali, w gakém poměru k sobě wssecky tři stogj.

Mohyla Wandina.

Průměr podstawy čili plochy dolnj . .	24	sáhy.
Průměr podstawy hornj	5	sáhů.
Wýsska . . .	7	sáhů.

Mohyla Krakussowa.

Průměr podstawy dolnj	30	sáhů.
podstawy hornj	5	sáhů.
Wýsska	$8\frac{1}{2}$	sáhů.

Mohyla Kosciuškowa.

Průměr podstawy dolnj	42	sáhy.
podstawy hornj	5	sáhů.
Wýsska	18	sáhů.“

Gesstě poznamenati slussj, že w této mohyle skoro ze wssech mjst, kde Kosciuško krew pro wlast wyléwal, země se nacházj, země, která každého Poláka úctau naplňuge. Wystawilť národ polský swému reku pomnjk, genž i neywzdálenègssjmu potomstwu bude hlásati sláwu geho; wěčná ale památka bude trwati w srdci samého národu.

* * *

Odpočjweyž tedy, slawný reku, we lůně swé drahé wlasti, swatého ti Polska; odpočjweyž w poswátné mohyle, kterauž ti wystawila wděčnost národu twého. Oljwo, obraze mjru, skláněg se nad hrobem geho, a wěg mu blahý pokljd ze swých tichých wětwj, pokljd, gehož on, chtě geg wydobyti roz-

rusſené wlaſti ſwé, nepožjwal za dnů ſwého žiwota. Kosciuš=ko! Kosciuško! O by aſpoň ſtjn twůg ſneſl ſe čaſtěgi z wěč=né duchůw řjſſe, a poſilňowal nás, ... Duch twůg, ano i gediné pomyſſlenj naň, muſj poſilňowati audy, muſj naplňowati žjly wraucj krwj, kterau ſi ty, pro dobro wlaſti ſwé, wylévwal w různých Europy končinách. Naſſe pomněnj na tebe bude wěčné gako ſláwa twá; přigmiž djky naſſe. Nenjli ſláwa twá wſſeobecně a prawě oſloněna před ſwětem, nenj naſſe, ale okolnoſtj chyba. Děgopis, onen wſſeobecný ſaud ſwěta, ocenj i tebe u potomſtwa ſprawedliwoſtj wáhau.

J. Slawomjr Tomjček.

Herakles na rozcestj.

(Z Xenofona.)

Když Herakles z wěku pacholetského wcházel do mládeneckého, (we kterémž mládež, sauci giž samowládná, ukazuge, cnostili cestau do žiwota se obrátj, neboli hřjchu:) wyssed do tiché samotnosti posadil se, newěda, na kteraužby se z oných cest obrátiti měl.

Tu prý zahledl dwě ženské přicházeti weliké, gednu weleкrásnau na pohled, a urozené powahy, sauci ozdobenu na těle čistotau, w očjch studem, w postawě wážnostj, rauchem pak bjlým; druhau pak wykrmenu do masitosti a hebkosti, ulјčenu we twáři, tak že se bělegssj a čerweněgssj zdála býti, než skutečně byla; oči měla otwořené, raucho pak takowé, gakýmby asi neywjce sličnost pronikala; tato prý pohljžela často na sebe, pozorowala, wida-li gi kdo giný, často i na swůg stjn pokukugic. Když byly bljže Heraklea, tu ta napřed řečená tjm samým způsobem, druhá ale, chtjc onu předegjti, přiběhla k Herakleowi, řkauc: Widjm tebe milý Heraklee, že si na rozpacjch, kterau do žiwota cestau se dáti máš; spřáteljš-li se tedy se mnau, na tu neypřjgemněgssj a neylepssj cestu dowedu tebe, kde každé rozkosse požjwati, žádné pak klopoty znáti nemáš. Nestoge ani o wogny ani o úřady, tolike to wy-

hledáwati budeš, cobys lahodného k gjdlu nebo pitj dostal, wssemu, co bys widěl neb slyssel se radowal, co woněl neb makal, se těssil, s gakými pacholaty zacházel, bys neywjce se obweselil, gakbys neyměkčegi spal, a gak bez té neymenssj práce wssech těchto radostj bysi dosáhl. Máš-li snad o tom gakau pochybu, odkad bys to wsseckо bráwal, nebog se, že tě tam powedu, kde klopotným ducha i těla namáhánjm toto se zaopatřiti musj; nobrž co ginj wydělagj, toho požjwati budeš; anjž se diw, odkad možné čeho pozjskati, neb odewssady užitek bráti swým ctitelům powolenj dáwám. A Herakles uslyssе to: O ženo, prawil, gak pak ti řjkagj? Ona pak: Mogi ctitelowé, prawila, gmenugj mne Blaženost, nenáwistnjkowé ale přezdjwagj mi Hřjssnost.

W tom k němu ta druhá ženská přistaupila prawěcí: I gá přicházjm k tobě, o Heraklee, nebo znám rodiče twé a twau powahu hned od dětinstwj; pročež daufám, dáš-li se mau cestau, že krásných a slawných činů dobrým konatelem budeš, a že gá mnohem ctihoděgssj a w dobrém znamenitěgssj se ukážu; tebe wssak přjpowědmi rozkosse nikoliw ossáliti nechci, nobrž, gak bohowé to ustanowili, a gak to w skutku gest, tak ti wyprawjm prawdiwě. Neb co skutečně dobré a krásné gest, toho bez práce a pečliwosti bohowé nedáwagj lidem; chceš-li tedy bohy mjti nakloněny, potřeba, abys bohům slaužil; chceš-li od přátel milowán býti, potřeba, abys přátelům dobře činil; dychtjš-li od něgaké obce ctěnu býti, potřeba, té obci abys prospěl; taužjš-li, by se celá Hellada twé cnosti obdiwowala, o dobro Hellady se přičiň; chceš-li z pole užitek hognый bráti, pole zděley; žádáš-li dobytkem zbohatnauti, o doby-

teř pečug; wolj8li woghau wyniřnauti, a chce8li sjlu a moc mjti k wyswobozenj přátelů a k podmaněnj nepřátelů, wálečnému uměnj od umělých se wyuč, i gakby se měly potřebowati, se wycwič; chce8li také i těla silného býti, by rozum poslauchalo, potřeba nawykati ge a cwičiti s namáhánjm a potem. Tu Hřjssnost přetwzala slowo a řekla: Widj8, Heraklee, gak obtjžnau a dlauhau cestu k radosti tato žena ti ukazuge! Gá wssak lehčj a kratssj tě cestau k blaženosti powedu. A Cnost řekla: O bjdnice, což pak ty dobrého máš? Neb co dobrého znáš, nic o to pracowati nechceš; kterážto ani nečekáš na chuť přjgemného, ale guž přede wssj chutj wssjm se nasycuge8, před lačněnjm gjdáwáš, před žjžněnjm pjwáš; aby8 lahodně gedla, kuchaře hledáwáš; by8 lahodně pila, negen drahá wjna skupuge8, ale i w létě snjh, ssiroko daleko běhagjc, hledáš; by8 pospala lahodně, negen prostěradla měkká, ale i lůžka, ba i ty podstawky k ložjm pořizuge8; neboť ne z upracowánj, ale že nemáš, co by8 pracowala, po spanj taužjš; milowánj, dřjwe než třeba, wynucuge8, wssecko wyhledáwagjc, i ženských i mužských potřebugjc; takto se ke swým ctitelům chowagjc, celé noci marně tráwjš, we dne pak ten neyužitečněgssj čas prospjáš. Ačkoliw nesmrtelná, z počtu wssak bohů si wywržena, a žádný dobrý člowěk si tebe newssjmá; co neyliběgssj ze wssech lahodj uchu, neslycháš, a co neywjce ze wsseho lahodj oku, newidjš; nebo žádného dobrého činu na sobě nemáš. Kdožby twým slowům wěřil? nebo kdožby, zdrawý mage rozum, do rozmařilého twých ctitelů heyna se odwážil? Tito zaslepenci, dokawáde sau mladj, na těle slábnau, dogdauli wyšssjho wěku, na duchu 8tupnau; lehko sice tučnj mláde-

netčiwjm páděgi, těžkě ale fesschlj we stářj lezau; za to, co konati gest, stěžugj si; sladké w mladém wěku požjwagi, trpké na stará kolena odkládagi. Než gá obcugu s bohy, obcugu s lidmi dobrými; žádný skutek krásný, ani božský ani lidský, nekoná se beze mne; mne bohowé i lidé si wážj; sem milá spoluďělnice řemeslnjkům; wěrná opatrownice hospodářům; dobromyslná pomocnice čeledjnům; dobrá zděliteľkyně poklidných pracj; mocná wogenských činů spolukonatelkyně; neylepšj přátelstwa aučastnice. Mogi ctitelowé s chutj a bez obtjžnosti pokrmů a nápogů požjwagi, čekagjce, až přigde hlad a žjžeň. Spanj magi mnohem sladšj, než ti neupracowanj, anjž běďugi, sauli ho zbaweni, anjž pro ně potřebnau práci zanedbáwagi. Mladj z pochwaly staršjch radugi se, stařj pak z uctiwosti mladšjch weselj se; rádi si na minulé činy zpomjnagi, přjtomné pak s radostj dobře konagi, mnau dragi sauce bohům, milowáni od přátelů, wáženo si gich od kraganů. Když posléze přigde usauzená smrt, neležj w zapomenutj opowrženi, ale wychwalowáni w paměti kwetau. Wykonaw takowéto wěci, o synu rodičů dobrých, Heraklee, té neyšťastněgšj blaženosti dosáhneš.

Jos. Nowotný.

O Slowanech w dáwnowěkosti.

(Pokračowánj.)

Hostinstwo.

Gednohlasně chwálj letopisowé wssеobecnau hostinnost Slowanů, řjdkau w druhých zemjch, ale do nynčka welmi obyčegnau we wssech slowanských. Tak stopy dáwných obyčegů zachowáwagj se w běhu mnoha wěků, a samo pozdnj potomstwo ctj se mrawy předků swých. Každý přjchozj byl u Slowanů gako poswěcen, s láskau ssli mu naproti, s radostj ho uhostili, a blahým přánjm wyprowázeli, překládagjce ho geden druhému s ruky na ruku. Hospodář ručil národu za bezpečnost cizincowu, a kdo neuměl ochrániti hosta od bjdy, nebo od nepřjgemnosti, na tom sausedé mstili toto uraženj gako swé wlastnj.

Slowan, wycházege z domu, nechal dwéře otewřené a pokrm připrawený pro cizince. Kupci a řemeslnjci rádi nawsstěwowali Slowany, u nichž nebylo ani zlodějů ani laupežnjků; chudému wssak člowěku, nemagjcjmu, čjmby mohl dobře uhostiti ginozemce, powolowalo se wzjti u sauseda bohatého, čehož mu třeba bylo. Wážný dluh hostinnosti wymluwil i samé přestaupenj. Nelze widěti bez podiwenj tuto krotkau — a možno řjci — zbožněnau cnost lidmi hrubými a prudkými, gacj byli dunagssti Slowané. Gestli ale pocházegj i cnosti i neprawosti národnj wždycky od některých obzwlásstnjch okolič-

nosti a náhod, nemožnoli pomysliti, že Slowané byli někdy zesslechtěni ginozemcemi; že uznalost wsstjpila do nich lásku k hostinnosti, a čas obrátil gi w obyčeg a zákon swatý. Zde namjtagi se mysli nassi slawnj Fenikowé, genž několik stoletj před narozenjm Kristowým snad obchod wedli s baltickými Wenedy, (Slowany) a byli gich učiteli we sstastném wzdělánj žiwota měsstanského.

Swatebnj čistota. (cudnost.)

Staři spisowatelé chwálj cudnost netoliko žen, ale i mužů slowanských. Požadugjce od newěst důkazů gich panenské zachowalósti, počjtali za swatau u sebe to wěc, býti wěrnými manželkám. Slowanky nechtěly déle žjti, než muži, a dobrowolně upalowaly se na hranici s mrtwolami swých mužů. Žiwá wdowa k necti byla rodině. Magj za to, že toto barbarské nawyknutj, zničené toliko božským Krista učenjm, uwedeno bylo od Slowanů (rowně gako w Indii) pro odwrácenj tagných mužowražed; ostražitost ukrutná, ne menssj samého zločinstwa, kterěž gi předcházelo.

Ženy.

Slowané powažugjce ženy za prawé otrokyně, chtěli, by w každé okolčnosti byly tichými; nedowolowali gim ani odmlauwati, ani stěžowati sobě; obtěžowali ge pracemi hospodářskými, a domeysleli se, že manželka, umjragjcj pospolu s mužem, powinna gest gemu slaužiti i na onom swětě. Toto otroctwj žen půwod mělo, zdá se, w tom, že mužowé obyčegně kupowali ženy; obyčeg, genž až dosawáde zachowáwá se w

Illyrii. Wzdáleny od činů národnjch, Slowanky chodily gen někdy na wógnu s otci a s manželi, nebogjce se smrti. Tak při obleženj Konstantinopole w roku 626 Řekowé nasslí mezi ubitými Slowany mnohé ženské mrtwoly. Matka, krmjc děti, wychowáwala ge za wogáky a nesmjřitelné wrahy těch lidj, kteřj ubližowali swým bližnjm; nebo Slowané, podobně druhým národům pohanským, styděli se zapomenauti na ubljženj. Strach před neuprositelnau mstau odwracowal zločinstwj; kde připadnosti wraždy netoliko sám wražedlnjk, ale i celý rod geho bez přestánj očekáwal swau záhubu od dětj zawražděného, gež požadowaly krew za krew.

Děti.

Mluwě o diwých o byčegjch Slowanů pohanských, to gesstě řeknu, že každá matka u nich měla práwo, umrtwiti noworozenau dceru, když rodina dosti guž hogná byla; zawazowala se wssak chrániti žiwot syna, zrozeného slaužiti wlasti. Tomuto nawyknutj neustupowalo w diwokosti druhé, totiž: práwo dětj umrtwowati rodiče, sesslé stářjm a nemocemi, obtjžné rodinám a neužitečné spoluměsstanům. Tak sami dobrosrdečnj národowé, bez prawidel rozumu wzdělaného a wjry prawé, s pokogeným swědomjm mohau uhásati přjrodu swými skutky, a zwjřata přewyssowati we diwosti! Tyto děti, zprawugjce se wůbec přjkladem gako starým zákonem, nepočjtaly sebe za zwrhely; ony naopak známy byly co uctiwé k rodičům, a wždycky pečowaly o gegich blaženost.

Obydlj.

Ruſſtj Slowané bydleli we hlubinách leſnjch, genž byly gegich záſſtitau před nepřátely, a gim pohodlj ku lowenj zwěři poſkytowaly. To ſamé wypprawuge hiſtorie ſſeſtého ſtoletj o Slowanech dunagſkých. Stawěli bjdné ſwé chalupy na mjſtech diwokých, oſamotnělých, u proſtřed bažin nepřechodných, tak že ginozemec nemohl ceſtowati w gich zemi bez wůdce. Neuſtále očekáwagjce nepřjtele, Slowané užjwali geſſtě i giné opatrnoſti: dělali we ſwém obydlj různé wýchody, aby gim možná bylo w náhodě přepadnutj tjm rychlegi zachrániti ſe auťěkem; ſchowáwali we hlubokých gámách netoliko wſſecky drahocenné wěci, ano i ſamý chléb.

(Pokračowánj.)

Pjsně od J. W. Franty.

Teskno zdaleka hleděť.

U skály wysoké
We chládku sedáwá
Hōch můg modrookey,
Pjseň si zpjwáwá.

Pod skalau potůček
Z pramene se walj,
To pro geho stádo
Ten potůček malý.

Teskno gest mi odtud
Tam na něho hleděť,
Raděg bych si přála,
Wedle něho seděť.

Tam bychom sedjce
Sobě powjdali,
Swj kdybychme byli,
Co bychom dělali.

L á s k a.

Ráda bych tě měla,
Gen kdybych wěděla,
Gen kdybych wěděla,
Že budeš můg;
Ale tak těžko ge,
Potěšenj moge,
Protože gá newjm,
Budešlj můg.

Gen ty mě ráda měg,
Na mne se nehněwey,
Gen ty mě ráda měg,
Gá budu twůg;
Nebo to snadno ge,
Potěšenj moge,
Protože nechci beyt
Nežli gen twůg.

Něco o wzduchu a wzdussnjch mjčech čili balonech.

Wzduch nebo zdúch nebo, gak mjstem řjkagj, duch, gest ona hmota, kterau wdycháme a wydycháme, a ta celau zemi obkličuge; když pak w silné pohybowánj přigde, gmenuge se wjtr. Silný wjtr nazýwáme powětřjm; k. p. „to ge hrozné powětřj.“ Řjkáme ale často powětřj, kde máme řjci powětrnost; k. p. „to ge krásné, to ge sspatné powětřj,“ a máme řjci: „to ge krásná nebo sspatná powětrnost.“ Ale i na mjstě, „wzduch“ řjkáme „powětřj; k. p. „to ge smradlawé powětřj,“ na mjstě: „to ge smradlawý wzduch.“

Někteřj z nassich čtenářů guž wzdussnj mjče sami widěli, an i w Čechách, alespoň w Praze, guž několikráte se pausstěly. Ginj ale budau o wěci této tak málo wěděti, že wypprawowánj nassemu gen ztěžka uwěřj. Než ti ať se gen trochu dále poptagj a dosti swědectwj nagdau, že tuto prawda se mluwj.

Že wzduch ge znamenitě lehčj nežli woda, bude sotwa komu neznámo, kdo wj, co ge woda, a co wzduch. Kdo si toho ale gesstě dosti newssimnul, ten ať genom gakaukoli truk-

kau, gednjm koncem do wody zasazenau saukâ, a uwidj, že wzduch, do wody saukánjm hnaný, we wodě nezůstane, ale že w bublinkách (bluňkách) wzhůru se hrne, an woda, sauci těžssj, ze sebe geg wytiskuge. Wj se ale o wzduchu, že ge negen lehčj nežli woda, ale že i sám o sobě nestegné ge tjže. A gako wzduch wodau, tak i lehčj wzduch těžssjm se wytiskuge, a wzhůru gako wznássj.

Gestli pak zahřáný nebo teplý wzduch lehčj nežli studený, což widěti neylépe při deychánj we studenu, kdežto wydychnutj, obrátěcí se w páru, patrně wzhůru se zdwihá, dokud se studeněgssjm neochladj, a tudy w rownau wáhu nepřigde. Wssak gest i takowý druh wzduchu, který nezahřáný giného gest lehčj, a tak se nad těžssjm wznássj, gako lehčj wjno nad těžssjm. Toť se může u wjna, nestegné barwy saucjho, snadno we sklenici spozorowati, an, když se slige, těžké ku spodu, lehké na wrch se ubjrá, ale wzduch, nemage žádné barwy, newidj se, ač se, ač tak řeknu, onen ze země, nowě wydychaný, neustále od země, aspoň něco wzdaluge. Takowý lehký wzduch, kdyby se ho do nádoby nachytalo, kterábytwelmi lehká byla, a tam se zawřel, ten by i s nádobau wzhůru se wznesl. Takowá lehká nádobka, ano snad ta neylehčj, do které se wzduch zawjrá, gest ona mázdřička, která se gako dobrowolně dělá a samá w nádobku se tworj, když do řjdko rozdělaného meydla trubkau něgakau dychneme nebo saukneme. Gestliže tedy wzduch, gegž do bublinky sme wrazili, lehčj nežli ostatnj, utrhne se bublinka a wzhůru letj, a čjm lehčj zawřené powětřj proti ostatnjmu, tjm dáleby letěla, kdyby slabá tato nádobka nepukla. Kdoby tedy takowau nádobku silnau a předce lehkau uměl udělati, ten by mohl widěti, že

hezky wysoko powětřj lehké se wzpese. Sau pak w skutku lidé, gižto nádoby takowé strogiti umj, kterežto, naplněné wzduchem, wzdussnj mjče se nazjwagj.

Znagj pak někteřj zhotowiti mjče tyto tak znamenité welikosti, že i hezkau tjži wěcj k nim připogených wysoko od země wynesau. Ano negednau guž se stalo, že přiwázali k nim tak nazwané lodičky, do kterých si lidé sedli, wzhůru nesti se dali, a zase dolů sst'astně se dostali, gak zaznamenal Pawel Michalko we swé Fyzice wydané w Budjně 1819. na str. 214.

O wynalezenj a zwelebenj wzdussnjch mjčů.

Prwnj takowé mjče zhotowili dwa bratřj, Sstěpán a Josef Montgolfier, papjrnjci we Francausku roku 1782. Tito dwa bratřj, we wěcech přirozených dobře zběhlj, udělali neyprwé newelikau kauli nebo mjč z dykyty, kdežto zawřený wzduch děrau u spodku se nalezagjcj pálenjm papjru náležitě ohřáli, a tudy hodně rozředili. I dostal mjč takowau lehkost, že, zdwihna se od země, na dwanácte sáhů wysoko wyletěl.

Tato byla prwnj zkaussta. Zatjm udělali mnohem wětssj a pěkněgssj mjč. Ten pak, když w něm týmže způsobem wzduch byli rozředli, a tudy zlehčili, dne 5. čerwna roku 1783 u přjtomnosti znamenitého lidu letěti pustili se. Za deset minut téměř na 1000 sáhů wysoko wyletěl; když pak se powětřj w něm wychladilo, padal dolů, a přes 1000 sáhů od toho mjsta, ze kterého byl wzhůru wyletěl, na zem se dostal.

Tato zkaussta byla celému swětu k podiwenj, když se powěst o nj nowinami roznesla. Wssak i hned se množj na=

cházeli, kterj to po nich dělati, a podobné wěci wywáděti chtěli. Zwláště w městě Pařjži udělali takowý mjč čili balon, který lehkým wzduchem naplnili. Dne 27. srpna roku 1783, když měl wzhůru gjti, znamenj se dalo wystřelenjm z děla. Prowazy, nimiž byl přiwázán, se odsekly, a balon welikau prudkostj wzhůru letěl, pak brzo zmizel, brzo opět se ukázal, až po chwjlce wjce ho nebylo widěti. Spadnul pak dwě mjle daleko od města Pařjže, při wsi Gonesse řečené.

Sedláci, sauce toho času wětšjm djlem w poli na práci, když kauli tuto w powětřj létagjcj a k zemi se zbližugjcj spatřili, strachem obklječeni bywše, někteřj utjkali, někteřj pak kde mohli, pokrýwali se. Když ale za chwjli zdaleka widěli, že ta potwora guž na zemi tiše ležj, nabyli směloſti, a opowážili se k nj bljžiti, a kamenjm do nj házeti. Že pak se ani nehnula, ještě wjce se osměliwše, až k samé přišli, a gi, newědauce, coby to bylo, se wšech stran powažowali. Myslili pak, když zpozorowali, že smradlawý wzduch*) z nj wychází, že to musj gaký zhynulý pekelnjk býti.

Usaudili mezi sebau, toto diwadlo do wsi dopraweiti, a swému knězi ukázati. Co když učinili, kněz i hned gim náležitě wyswětlil, co by to bylo. A když balon ten guž po wšech stranách s pilnoſtj prohledal, nalezl při něm pjsmo, w němž poznamenáno bylo, odkud byl puštěn, a komu geg má odewzdati ten, kdoby ho našel. Byl by nepochybně ještě dále letěl, kdyby se nebyl potrhal. Podobno gest, že po-

*) Gest to zápalčiwý wzduch, který i bez zahřánj mnoho lehčj ge obyčegného. Welmi snadno se zapálj, a znamenitě smrdj.

trhánj odtud pošlo, že wzduch, swau lehkostj do řjdčjho se dostana, roztahowati se chtěl, a tudy mjč praskul; tu potom wzduch wyběhl, a mjč swau tjžj k zemi se ubjral, až i po chwjli dopadnul.

Zatjm geden z bratrů Montgolfier přišel do Paříže, a tam dokonalegšj mjče zhotowowal, které pauštěl u přjtomnosti celého města, ba i samého krále.

Naposledy přiwázal k takowému balonu malý člunek, nebo lodku, kam se i se swým společnjkem posadil. Pustili pak balon tak, že od giných za prowaz držán byl, aby hned přjliš wysoko wyletěti nemohl. Když se asi osm sáhů od země zdwihli, rozkázali, zpátkem dolů se přitáhnauti. A takto se do powětřj wždy weyš a weyše paušteli a dolů stahowati dáwali mnohokráte, aby čjm dále tjm wjce smělosti nabyli, a w tom štánj se wycwičili.

Tjm způsobem w krátký čas takowé smělosti nabyli, že se nedali wjce za prowaz držeti, ale pustili se tak wysoko, gako ge balon gen wynesti mohl. Když tak z weyšky na město Paříž hleděli, zdálo se gim, gako na malićkém obrázku malowané. Množstwj pak lidu, které za nimi hledělo, přicházelo gim gako hromady mrawenců, až gim naposledy docela zmizeli.

Když se dolů pustiti chtěli, oheň, kterým wzduch w mjči zahřjwali a rozředowali, musili umenšowati. Tudy mjč zase ztjžen k zemi se snižowal, až i konečně dopadnul. Tito pak plawci aneb letáci u weliké slawnosti od množstwj lidu do dwora králowského byli sprowázeni.

Pařjžané, Montgolfierowi přednost nechati nechtjce, wynasnažili se, aby ho přemeytili. Tu tedy gakýsi Karel a Ro-

berk udělali znamenitý míč, ku kterému též člun, nádherně pomalowaný a ginák ozdobený, přiwázali. I bylo tak wsse=cko spořádáno, že podlé wůle mohli zápalčiwého wzduchu částku wypausstěti, a tak swau wzdussnj loď s mjčem k zemi westi.

Dne 29. listopadu r. 1783, když míč tento zápalči=wým wzduchem naplnili, pustili se Karel a Robert při wy=střelenj z několika děl wzhůru. Když asi osm sáhů od země obletěli, hodili swé klobauky dolů na znamenj, že se od diwa=gjcjho lidu odbjragj. A hnedle w prudkosti weliké welmi wy=soko se zdwihli, tak že ge diwáci z očj ztratili, a gim země se zdála, gakoby husťými oblaky zastjněna byla. Wzduch tedy k dýchánj sau měli welmi čistý, we kterém, když asi hodinu tak wysoko ljtali, počalo gim zápalčiwého ubýwati, a tudy k zemi se bljžili. Když pak některé těžké wěci, které we člunu měli, gako měchy pjskem naplněné, wyházeli, míč zase wzhů=ru se wznássel. Naposledy widauce, že nade pěknau laukau ne=daleko Paříže se wznássegj, pustili se k zemi.

Gesstě ale ten den, na prosbu gednoho knjžete, pustil se Karel zase wzhůru, a sice w takowé prudkosti, že w sssesti minutách u wýsosti zmizel, a wejš půl druha tisjce sáhů od země se zdwihl. Tuto wýsost ukázal mu barometer čili tla=koměr*), který u sebe měl, gakož i přjlissná zima, kterau sotwa snesti mohl, a we které tak zkřehnul, že mu péro z prstů wy=padlo.

---

*) Nástrog, kterým se hustota wzduchu a wejšška od země měřj.

Přinucen tedy něco wzduchu z míče wypustiti, přiblížil se brzo zase tak, že ho bylo widěti, načež i pomalu až na zem se dostal.

Když se wzhůru pustil, právě slunce zapadalo. Že ale wysoko wyletěl, spatřil ge opět, ačkoli země stjnem giž saumrakowým přikryta byla. Potom i gemu slunce zapadlo, takže toho dne dwakráte zapadati ge widěl.

Po půl hodině pustil se dolů, dosti daleko od města Pasysse, do kterého druhého dne wečer přigel.

W ten čas giný muž we Francausku ljtánjm čili plowánjm w powětřj nesmrtelné gméno si zjskal. Hodně se wycwičiw odessel Blanchard (tak se gmenowal) do Angličan, kde s gistým společnjkem Jeffriesem nazwaným sobě umjnil, do Francauska přes moře, pět mil siroké přeletěti.

Měliť na swém člunĕ dewět měchů pjskem naplněných; mnoho listů, které z Anglicka do Francauska psány byly, kompas a giné měřické a počtářské nástroge. Též něco od strawy a dwoge ku plowánj na wodě přistrogené ssaty, kterých by w potřebě použiti mohli.

Tak připraweni wyletěli asi o gedné hodině po polednj u přjtomnosti nesčjslného množstwj lidu, který mlče strachem nad diwadlem tjmto trnul. Mezi tjm wssickni se zaradowali, widauce, že Blanchard dobré sa mysli, korauhwičkau gim pokywuge.

Chwjlku sstastně letěli přes moře ku francauské zemi, ale brzo běh gegich náhle dolů se obrátil, tak že, když wyházenj pjsku a giných wěcj málo pomáhalo, guž we plawnj ssaty obláčeti se začali. Než tu nagednau znamenagj, že se zase

wzhůru wznáſſegj, a tak o druhé hodině zwětſſugjcjmi ſkly guž gich bylo z břehů francauſkých widěti, gak ſe přibližugj.

O půl páté hodině na zem ſe doſtali, dwě mjle téměř za měſto **Kalais** (Kalé) ſe doplawiwſſe. Byli pak geſſtě toho dne ſſeſti koňmi do měſta toho doweženi, tam ſlawně přiwjtáni, na to druhého dne do radnjho domu k obědu pozwáni, a welikým počtem peněz a ginými dary, gakož i práwem měſſťanſtwj od měſta a krále obdařeni.

Gegich mjč i člun na wěčnau památku té ceſty do gednoho koſtela položili, a na tom mjſtě, kde na zem doſedli, mramorowý ſlaup gim wyſtawili.

Oſtatně nalezenj wzduſſnjch mjčů geſſtě welmi malý doſud užitek lidſkému pokolenj přineſlo, a čaſto lidi guž o žiwot přiwedlo. Snad ſwým čaſem k wětſſj dokonaloſti přigde a užitečněgſſj bude.

Francauzi gich užjwali w poſlednj wogně ku prohljženj nepřátelſkého wogſka. Kdyby takowé lodě mohly gako wodnj weſlami řjzeny býti, mohlyby obchodnjkům, obchod daleko wedaucjm, welmi proſpěſſny býti; než poſud ſe newynalezlo, gakby w giſtau ſtranu hnáti ſe mohly a gen tam gdau, kam ge wjtr žene.

J. W. Franta.

Nápisy.

Král a básnjk.

Od wěčného boha poslán ge knjže a básnjk,
We cti magj wěčných práwo obadwa bohů.
Kdož něco necného zpjwá, tak málo ge básnjk,
Gak ten, genž nectj zákony, král gmenowán.

Zpěw Sláwie.

Ňádra hoře swjrá, kdy slyšjm zpěw Sláwie sladký,
Gest to lahodný zwuk, gegž we žaláři pěge.

Český Genius.

Nikde nenj ho widět! takowé si do weyšky zaletnul? —
Přjteli! tamto ležj we prachu s grammatikau.

Hrobowý.

(z K.)

Gedwaže překrásný pogewil w něm duch se nebeský —
A wšehomjra opět k slunci se nawracuge.

J. Slawomjr Tomjček.

Němci w Čechách.

Někdy „wir Böhmen" gečjš, zas gindy „wir Deutschen" hulákáš,
Breptey co breptey, když přece negsi nikým.

M. Pěw. H.

Wěděnj bez činu.
(z H.)

Bez činu coť wěděnj? wčela toť medowé beze plástî;
Darmo oba tráwj a při zahálce bodau.

Bolesl. Št. Klat.

Barčin zrak.

Takowý zrak Barka měla,
Že w noci swětla nechtěla;
A co myslјš, že dělala?
Z wečera do rána spala.

J. W. F.

Powjdky.

Král perský tázal se gednoho dne filosofa, k čemužby neylépe geho welikost a geho nicotu přirownati mohl? „Wezmi weliký, wětrem naplněný měch, gemuž gehla hrozj," řekl filosof.

Sedlák ptal se mladého člowěka: „Kudy gde cesta k žaláři?" Tento wtipáček radil mu: „Gdi přes struhu k zlatnjku, wezmi dwě lžjce a přigdeš tam bez ptanj."

Sedmdesátiletý generál zasnaubil se s osmnáctiletau slečinkau. On byl známý Kantůw, gehož o swém oženěnj se zprawil s následugjcjm doloženjm: „Potomků arci nemohu se nadjti." „To owssem," odpowěděl Kant, „máte se gich ale co báti."

Gistý modlil se takto: „Bože, uchoweyž mě před nesstěstjm, abych přátely swé poznati nemusel."

Po bitwě u Aspru (1809) oznámili Francauzowé tiskem ztrátu obogjho wogska, totiž: z rakauské strany padlo 30000 a z francauzské genom 5000. Farář četl to w obci

swým sedlákům a řekl: „I pomodleme se tedy za třidcet tisjc padlých Rakussanů pět wraucných otčenássů, a za pět tisjc Francauzů ale gedno: Wěřjm.

We Sspanielsjch bylo w obyčegi, po stole slaměná stébza co potřebná párátka na zuby kolem nositi. Gistý Francauz wstaupj do domu ministra, ptage se slaužicjho, zdali s ministrem mluwiti může. „Geho excellencj wstanau hnedky od stolu," řekl služebnjk, „giž magj slámu." „Teprwa slámu?" ptal se Francauz, „i tož mohu gesstě swé obdýti. Dřjwe než Geho excellencj po slámě owes snj, budu zatjm tady.

Stanisslaw Lessčinský, nápotomnj král polský, byl w Lyse, když ze swých cest we swé mladosti se nawracowal, od swé celé rodiny pozdrawen. Mezi rozličnými slawnostmi způsobil také tamněgssj rektor Jablonský k záwěrku následugjcj weselost. Třinácte žáků, genž gako rytjřowé přistrogeni byli, tancowalo ballet. Každý nesa sstjt, měl na něm gednu literu ze slow; „*Domus Lescina*" (dům Lessčinského,) we zlatě napsanau. Tento ballet měl sedm oddělenj; a při skončenj každého oddělenj postawili se žákowé tak, že wždycky něgaká průpowěd z oněch třinácti liter sestawena byla. Po prwnjm balletě činili tito podlé sebe držáni sstjtowé tuto průpowěd: „*Domus Lescinia*" (dům Lessčinského); po druhém: „*Ades incolumis*" (gsi bez auhony); po třetjm: „*Omnis es lucida*" (celý gsi gasnost); potom: „*Lucida sis omen*" (gasné buď předzwjdánj); pak: „*Mane sidus loci*" (zůstaň země hwězdau); po ssesté sadě: „*Sis columna Dei*" (buď slaup Božj); a posléze: „*I scande solium*" (gdi, nastup trůn).

Karel dwanáctý, král ſſwédſký, ſa geſſtě chlapcem, muſel ſe francauſké řeči a tancowánj učiti. W prwnjm tuze proſpjwal, že i knjze a rozmluwě rozuměti, ano i ſwému učiteli po francauſku odpowěditi mohl. Odpowěděl ale každému, kdož naň francauſky promluwil, wždycky po ſſwédſku, kteraužto řeč i w pozděgſſjch letech ſtále milowal. Geho wychowatel předſtawowal mu gednau, do gaké neſnáze by upadl, kdyby někdy, gakožto král, francauſkému wyſlanci w geho řeči odpowěditi nemohl. Pyſſně a newolně odpowěděl mladý Karel: „Až někdy krále francauſkého nawſſtjwjm, budu s njm po francauſku mluwiti; přigde-li wſſak geho wyſlanec ke mně, ſluſſjť mu wjce, aby on mně k wůli ſſwédſky, než abych gá proň francauſky ſe učil. Neb co geho řeč u něho, to a geſſtě wjce má řeč u mne platj."

—*r*—*k*.

Wyobrazenj Gleima a Jakobia wiſely we wečeřadle arciděkana z S... Když gednau někdo podotkl: „Sſkoda, že mužowé tito negſau w žiwotné weyſſce malowáni," odpowěděl děkan: Ten způſob geſt pauze pro rytjře, aby bylo oſtruhy widěti, při učených geſt ale gen hlawa důležitá wěc.

W H.. ſkém koſtele ſedjc gakáſi ſtará žena, wełmi nábožně ze ſwé modlicj knihy ſe modlila. Gednomu gegjmu ſauſedu přicházela některé ſlowa modlitby gegj podiwná, pročež bedliwěgi poſlauchal, coby mluwila. Tuť ſlyſſel u nábožném wzdychánj tato ſlowa: „My Bedřich, z miloſti boži král pruſký a t. d. oznamugeme, a na wědomoſt dáwáme," a pozd-

wzšenýma rukama a k nebi upřenýma očima: „An naše rada duchownjch důležitostj zdegšjmu knéhkupci náklad nowé modlitebnj knihy s tau wýminkau powolila..“ Tu přestala, wzdychla hluboce, a četla nadánj (priwilegium, zwláštnj powolenj) až ku slowům: „Na Geho král. milosti nejmilostiwěgšj zwláštnj nařjzenj.“ Když knihu zawřela, prawil k nj posluchač: „Ale milá matko, gak to přicházj, že nadánj za modlitbu máte?“ — „Gá to nepozorowala,“ odpowěděla žena, „myslila sem gen na swého muže, který mně guž dnes ráno žiwobytj mé notně zoštkliwil. A mohu za to? — proč se tisknau takowé wěci do modlicj knihy?“

W Yorkšhiru byl stolař powolán, by k zhotowenj rakwe pro zemřelau domácj dceru wzal mjru. Přišel s towaryšem, a pokog gim okázán, kdeby tělo nalezli. Přiblјžili se w poukázaném pokogi k lůžku, a brali dle mrtwoly mjru. Sotwa wšak byli hotowi, a gešťě něco mezi sebau rozmlauwagjce tu stáli, an widěgj, že osoba, na lůžku se nacházegjcj, znenáhla se pozwedla, zasmušilau twářj se tázagjc: „Což pak mně ani těch málo okamženj odpočinutj přáti nemůžete?“

Ustrašeni třesauce se, spěchali oba z pokoge, a křičeli, že nebožka opět obžiwla. Při dalšjm wyšetřowánj shledalo se, že w neprawém pokogi sauce, na matce mjru brali na rakew pro zemřelau dceru.

J. W. Sommer.

Geſſtě něco o liſtu na ſtr. 8 wytiſſtěném.

Tento liſt byl na požádánj i zwláſſtě wytiſſtěn, a s dychtiwoſtj i hned čten.

Tu ſe wydawatelſtwo dozwědělo, že mezi zawřenými tamto přjdawky nedobře opravowáno, kde ſtogj že zaſjlatel nedobře počjtal. Zkuſſenj mužj doſwědčugj, že w ſkutku tak hluboko u zbauřeného moře lodj u wodě uwázne. Děkugeme uctiwě tuto za zprávu, a uwádjme co P. Norbert Waněk, genž nám liſt tento dobrotiwě dodal, ſám o něm napſal:

„Pſanj to doſſlo w měſjci unoru 1817 po poſſtě do Prahy k wrchnjmu poſſtowſkému auřadu w Čechách k dálſſjmu zuſlánj. Že pak mělo neſrozumitedlný nápis totiž Berchelis mjſto Bürgliz (Křeſſtow), a oſtatně málo čitedlné bylo, nemohlo ſe wěděti, kam náležj, a muſelo ſe otewřjti. Ale gaké podiwenj, že pochádzj z oſtrowa ſw. Tomáſſe u Ameriky a k tomu čeſky pſané. Hned byl každý žádoſtiw ge widěti, i negwyſſſj páni w Praze dali ſi ge ukázati. Při té přjležitoſti i mně k přečtěnj pán Fryſſa ge popřál; pročež neméſſkal ſem, ge práwě tak, gak pſáno bylo, i ſe wſſemi chybami přepſati, a mage ge ſchowané až do letoſſka, podal ſem ge wydawatelſtwu Čechoſlawa, aby ge také tak wytiſknauti dali.“

Hlawnj pohnůtka k wytiſknutj liſtu tohoto udána geſti w uwodu s předu připogeném.

J. W. Franta.

Omyly w třetjm ſwazku.

Stránka	17	řádek	20	domaſcenſkých čti damaſcenſkých.
—	19	—	17	prokázané — prokázanau.
—	52	—	15	mi — mne.
—	57	—		wynecháno (z Karamzjna.)
—	57	—	2	čti takto: We tmě nočnj bauřila bauře.

We čtwrtém ſwazku.

Stránka	10	řádek	poſlednj	m̃t znamená gmenowat.
—	32	—	25	do Wlach čti do wlaſti.
—	34	—	6	Sěcowici — Sěcnowici.
—	32	—	26	Raſlawice — Raclawice.
—	39	—	9	ſauci — ſaucj.
—	—	—	17	má ſtáti: ſpůſobem ſtaubným ſe blížila.
—	42	—	1	za to — na to.

S potěšenjm powědomo činjm p. wlastencům, že sem šťastnau náhodau nalezl w městečku Bohdánči staročeskau báseň, kterau w budaucjm swazku pod názwem „Bohdanecký Rukopis“ podati hodlám.

Jaroslaw Langer.

PG 5000 .C4 C.1
Cechoslav.
Stanford University Libraries

3 6105 034 652 672

DATE DUE			

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD, CALIFORNIA 94305